

T.C.

GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMA BİLİM DALI

**PSİKOLOJİK DANIŞMA ÖZ YETERLİĞİ: KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ,
DURUMLUK-SÜREKLİ KAYGI DÜZEYLERİ VE GEÇMİŞ EĞİTİM
YAŞANTILARI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Faruk Caner YAM

Danışman: Doç. Dr. Tahsin İLHAN

TOKAT

Şubat, 2014

PSİKOLOJİK DANIŞMA ÖZ YETERLİĞİ: KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ, DURUMLUK-
SÜREKLİ KAYGI DÜZEYLERİ VE GEÇMİŞ EĞİTİM YAŞANTILARI

Tezin Kabul Ediliş Tarihi: 14.02.1014

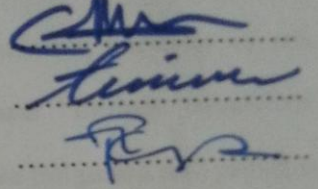
Jüri Üyeleri (Unvanı, Adı Soyadı)

Başkan: Yrd. Doç. Dr. Uğur AKIN

Üye: Doç. Dr. Tahsin İLHAN (Danışman)

Üye: Yrd. Doç. Dr. Fatih KAYA

İmzası

Bu tez, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulunun 11.02.2014 tarih ve 09/04 sayılı oturumunda belirlenen jüri tarafından kabul edilmiştir.

Enstitü Müdürü: Doç. Dr. S. Recep KOÇAK

Mühür
İmza

T.C.

GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

Bu belge ile bu tezdeki bütün bilgi toplama ve raporlaştırma sürecinin Gaziosmanpaşa Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğine, Eğitim Bilimleri Enstitüsü Tez Yazım Kılavuzuna, genel akademik kurallara ve etik ilkelere uygun olarak gerçekleştirildiğini; bu tez çalışmasını "intihali engelleme" programı ile taradığımı, bana ait olmayan tüm bilgi, düşünce ve bulgulara atıf yaptığımı ve kaynağını gösterdiğimi beyan eder, sorumluluğun tarafıma ait olduğunu kabul ederim.

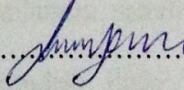
14/02/2014

Tez Hazırlayan Öğrencinin

Adı ve Soyadı

Faruk Caner YAM

İmzası

.....

ÖNSÖZ

Değişen ve gelişen dünyada bireyler bazı problem durumlarında profesyonel olarak yardım alma ihtiyacı duyabilirler. Profesyonel olarak yardım sunan meslekler arasında psikolojik danışmanlık önemli bir yer tutmaktadır. Psikolojik danışmalar ise bireylere planlı süreçler eşliğinde hizmet sunan kişilerdir. Ancak psikolojik danışma hizmetinin nasıl sunulması ve bu hizmeti sunan bireylerin hangi özelliklere sahip olması gerektiği sürekli tartışma konusu olmuştur.

Psikolojik danışmanların, danışma hizmetlerini sunarken hangi faktörlerden etkilendiğini, bu faktörlerin psikolojik danışma öz yeterliği üzerinde ne derece etkili olduğunu bilmek önemli bir konudur. Bireylerin var olan kapasitelerini ortaya koymalarında öz yeterliğin etkisi düşünüldüğünde, belirli becerileri kullanarak hizmet sunan psikolojik danışmanların, danışma becerilerine ilişkin öz yeterlikleri sunulan danışma hizmetinin kalitesini etkileyeceği kaçınılmazdır.

Bu araştırmada, psikolojik danışmanların kişilik özellikleri, durumluk-sürekli kaygı düzeyleri, çalışma süreleri ve geçmiş eğitim yaşantılarının yeterliğine ilişkin algı düzeyleri ile psikolojik danışma öz yeterliği arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmanın bulguları literatür ve kuramsal çerçeve açısından genel itibari ile paralellik göstermekle ancak bazı açılardan farklılaşmaktadır. Sonuç olarak elde edilen bulguların, psikolojik danışma öz yeterliğini etkileyen faktörlerin neler olduğu konusuna ışık tutmaya çalıştığı ve ilgili literatüre katkı sağladığı düşünülmektedir.

TEŞEKKÜR

Yaşarnıő olduğum çeşitli sıkıntılardan dolayı motivasyonumun düşmesine ve tez dönemime ara vermeme rağmen desteğinizi üzerimden eksik etmeyen lisans eğitimimden bu yana bilgilerinden istifade ettiğim saygıdeğer hocam ve aynı zamanda tez danıőmanım olan Doç. Dr. Tahsin İLHAN'a sonsuz teőekkürlerimi sunuyorum. Ayrıca tez savunmam sırasında yapıcı eleőtirileri, hoőgörölü yaklaşımları ve aydınlatıcı bilgilerinden dolayı Yrd. Doç. Dr. Fatih KAYA ve Yrd. Doç. Dr. Uğur AKIN'a, bir bireyin hayattaki olmazsa olmaz destekçileri olan anneme ve babama, tez yazım sürecimde yaşadığı çeşitli sağlık sıkıntılarına rağmen, desteğini üzerimden hiç eksik etmeyen sevgili eőime teşekkür ederim.

14/02/2014

Faruk Caner YAM

*Tüm sağlık sıkıntilarına rağmen hayattaki
umudunu hiç kaybetmeyen sevgili eşime...*

ÖZET

PSİKOLOJİK DANIŞMA ÖZ YETERLİĞİ: KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ, DURUMLUK-SÜREKLİ KAYGI DÜZEYLERİ VE GEÇMİŞ EĞİTİM YAŞANTILARI

YAM, Faruk Caner

Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Bilim Dalı

Tez Danışmanı Doç. Dr. Tahsin İLHAN

Bu çalışmanın amacı, psikolojik danışmanların kişilik özellikleri, durumluk ve sürekli kaygı düzeyleri, çalışma süreleri ve geçmiş eğitim yaşantılarına ilişkin algı düzeylerinin psikolojik danışma öz yeterlikleri üzerindeki yordayıcı etkisini incelemektir. Veri toplama sürecinde 270 kişiye ulaşılmış ancak yanlış ve eksik dolduran 21 katılımcı veri setinden çıkartılarak, analizler 167 erkek, 82 kadın olmak üzere 249 kişi üzerinde yapılmıştır. Katılımcıların yaşları 21-54 ($\bar{X} = 29.88$; $S = 6.92$) arasında değişmektedir. Veri toplama araçları olarak Demografik Bilgi Formu, Durumluk Kaygı Ölçeği (DKÖ), Süreklilik Kaygı Ölçeği (SKÖ), Sıfata Dayalı Kişilik Testi (SDKT) ve Psikolojik Danışma Öz Yeterlik Ölçeği (PDÖYÖ) kullanılmıştır. Veriler SPSS 15.0 kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırmanın alt problemlerini cevaplamak için *t*-testi, tek yönlü ANOVA, person momentler çarpımı kolerayon analizi ve aşamalı doğrusal regresyon analizi kullanılmıştır. *t*-testi analizinin bulgularına göre psikolojik danışma öz yeterliği puanları cinsiyete göre farklılık göstermemektedir. Bunun yanında, psikolojik danışma öz yeterliliği puanları lisans eğitimi dışında başka bir eğitim alıp-almaya göre sadece PDÖYÖ'nün oturumu yönetme alt boyutunda farklılaşmıştır. Ayrıca psikolojik danışma öz yeterliliği puanları eğitim düzeyine göre sadece PDÖYÖ'nün oturumu yönetme alt boyutunda farklılaşmıştır. Bu sonuca göre

lisansüstü eğitime sahip psikolojik danışmaların oturumu yönetme becerileri öz yeterliği puanları lisans eğitime sahip olanlardan daha yüksek olduğu sonucuna varılmıştır. Bunun yanında psikolojik danışma öz yeterliliği puanları çalışılan kurumun türüne göre farklılaşmamıştır. Yapılan aşamalı doğrusal çoklu regresyon analizine göre psikolojik danışmanların kişilik özellikleri, sürekli kaygı düzeyleri, geçmiş eğitim yaşantılarının yeterliğine ilişkin algı düzeyleri psikolojik danışma öz yeterliğini anlamlı şekilde yordamıştır.

Anahtar kelimeler: öz yeterlik, kişilik, psikolojik danışma öz yeterliği, psikolojik danışman, durumluk-sürekli kaygı, danışma becerileri.

ABSTRACT
COUNSELING SELF EFFICACY: PERSONALITY CHARACTERISTICS,
STATE-TRAIT ANXIETY LEVELS AND EDUCATIONAL BACKGROUNDS

YAM, Faruk Caner

Guidance and Counseling Science

Thesis Advisor: Associate Professor Tahsin İLHAN

The purpose of this study is to examine the relationship between personality traits, state and trait anxiety levels, beliefs in the efficacy of educational backgrounds, and psychological counseling self-efficacy of psychological counselors. Data processing was performed on 167 female and 82 male, 249 people in total. The participants age ranged from 21 to 54 ($\bar{X} = 29.88$; $S = 6.92$). Demographical Information Form, State Anxiety Scale (SAS), Trait Anxiety Scale (TAS), Personality Test Based on Adjective (PTBA) and Counselor Self- Efficacy Scales (CASES) were used to gather data. Data were analyzed by using SPSS 15.0. In order to answer the problems of the current study, *t*-test, one-way ANOVA, person product moment correlation anali and multiple linear regression analysis were used. According to the results of the analyses, the psychological counseling self-efficacy scores do not show differences in terms of gender, however. Psychological counseling self-efficacy scores have only shown difference in the *managing a session* sub-dimension of the CASES other than that of having received undergraduate education. According to this result, *managing a session skills* and *self-efficacy* scores of the psychological counselors who have received another counseling training are higher than those without additional trainings. Furthermore, the psychological counseling self-efficacy scores have shown difference only in the managing a meeting sub-dimension of the CASES. According to this result, it has been concluded that psychological counselors with post under graduate education

have higher self-efficacy scores in managing a session. On the other hand, the psychological counseling self-efficacy scores have not shown difference in terms of the types of the institutions the counselors work in. According to the results of the hierarchic multiple regression analysis, personality traits, trait anxiety levels, perception levels about the efficacy of the background education has significantly predicted the psychological counseling self-efficacy.

Keywords: self-efficacy, personality, counseling self-efficacy, psychological counselor, state-trait anxiety, counseling, counseling skills.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	iii
TEŞEKKÜR.....	iv
ÖZET.....	vii
ABSTRACT.....	ix
İÇİNDEKİLER	x
TABLolar LİSTESİ.....	xiv
ŞEKİLLER LİSTESİ	xv
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xvi
1.GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	1
1.1.1. Problem Cümlesi	1
1.1.2. Alt Problemler	4
1.2. Araştırmanın Amacı	5
1.3. Araştırmanın Önemi.....	6
1.4. Sınırlılıklar	7
1.5. Varsayımlar	7
1.6.Tanımlar	8
2.KAVRAMSAL ÇERÇEVE	10
2.1. Öz Yeterlik	10
2.1.1. Öz Yeterliğin Kaynakları	12
2.1.1.1. Başarı İle Tamamlanmış Deneyimler.....	13
2.1.1.2. Dolaylı Deneyimler	13
2.1.1.3. Sözel İkna.....	13
2.1.1.4. Fizyolojik ve Duyuşsal Durum	14
2.1.2. Öz Yeterliğin Etkilediği Süreçler.....	14
2.1.2.1. Bilişsel Süreçler	15
2.1.2.2. Motivasyonel Süreçler	15
2.1.2.3. Duyuşsal Süreçler.....	16
2.1.2.4. Seçim Süreçleri	16
2.1.3.Psikolojik Danışma ve Öz Yeterlik.....	17
2.2. KİŞİLİK	21

2.2.1. Kişilik Kuramları	22
2.2.1.1. Cattell' ın Kişilik Modeli	22
2.2.1.2. Eysenck'in Kişilik Modeli	24
2.2.1.3. Beş Faktör Kişilik Kuramı	24
2.2.2. Psikolojik Danışma Öz Yeterliliği ve Kişilik.....	26
2.3. KAYGI.....	28
2.3.1. Sürekli Kaygı (Trait Anxiety)	29
2.3.2. Durumluk Kaygı (State Anxiety)	29
2.3.1. Psikolojik Danışma Öz Yeterliliği ve Kaygı.....	30
2.4. MESLEK OLARAK PSİKOLOJİK DANIŞMA.....	31
2.5. PSİKOLOJİK DANIŞMANLARIN EĞİTİMİ.....	32
2.5.1. Amerika'da Psikolojik Danışman Eğitimi	33
2.5.2. Türkiye' deki Psikolojik Danışman Eğitimi	33
2.5.3. Psikolojik Danışma Becerileri.....	35
2.5.3.1. İlişki Oluşturmaya Yönelik Psikolojik Danışman Becerileri.....	36
2.5.3.2. Danışana Yardım Etmeye Yönelik Psikolojik Danışma Becerileri	37
2.5.4. Psikolojik Danışma Öz Yeterliliği ve Danışmanlık Eğitimi	39
2.5.5. Psikolojik Danışma Eğitiminde Süpervizyon	42
2.5.5.1. Psikolojik Danışman Öz Yeterliliği ve Süpervizyon	43
3. YÖNTEM.....	47
3.1. Araştırmanın Modeli	47
3.2. Evren ve Örneklem	47
3.3. Veri Toplama Araçları	49
3.3.1. Demografik Bilgi Formu.....	49
3.3.2. Psikolojik Danışma Öz Yeterlik Ölçeği.....	50
3.3.3. Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi.....	51
3.3.4. Durumluk-Sürekli Kaygı Ölçeği	52
3.4. Verilerin Analizi.....	53
4. BULGULAR	55
4.1. T-testi ve Tek Yönlü ANOVA Analizlerine İlişkin Bulgular	55
4.2. Aşamalı Çoklu Regresyon Analizine İlişkin Bulgular.....	59
5. TARTIŞMA	64

6.SONUÇ VE ÖNERİLER	73
6.1. Sonuçlar.....	73
6.2. Öneriler	74
6.2.1. Alan Eğitimcilerine ve Uygulayıcılarına Yönelik Öneriler	75
6.2.2. Araştırmacılara Öneriler.....	76
7.KAYNAKÇA	78
8.EKLER	98
9.ÖZGEÇMİŞ	104

TABLULAR LİSTESİ

Tablo 1. Cattell'in 16 Kişilik Faktörü.....	23
Tablo 2. Katılımcıların Çeşitli Değişkenlere Göre Dağılımı.....	48
Tablo 3. PDÖYÖ ve Alt Boyutlarının Cinsiyete Göre Farklılığı	55
Tablo 4. PDÖYÖ ve Alt Boyutlarının Başka Bir Eğitim Alıp Almama Durumuna Göre Farklılığı.....	56
Tablo 5. PDÖYÖ ve Alt Boyutlarının Eğitim Düzeyine Göre Farklılığı	57
Tablo 6. PDÖYÖ ve Alt Boyutlarının Çalışılan Kurumun Türüne Göre Farklılığı.....	58
Tablo 7. Modelde Yer Alan Değişkenlerin Birbirleriyle Olan İlişkileri	60
Tablo 8. Aşamalı Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları.....	62

ŞEKİLLER LİSTESİ

- Şekil 1. Öz-Yeterlik-Sonuç Beklentisi.....15
- Şekil 2. Psikolojik Danışma Becerileri ile Danışma Öz Yeterlik Arasındaki İlişki.....41
- Şekil 3. Süpervizyon Süreci ve Danışma Öz Yeterliliği Arasındaki İlişki.....45

KISALTMALAR LİSTESİ

PDÖYÖ : Psikolojik Danışma Öz Yeterlik Ölçeği

SDKT : Sıfata Dayalı Kişilik Testi

EYİA : Eğitim Yeterliğine İlişkin Algı

DBİK : Danışma Becerilerine İlişkin Kaygı

FİYİA : Fiziki İmkanların Yeterliğine İlişkin Algı

DKÖ : Durumluk Kaygı Ölçeği

SKÖ : Sürekli Kaygı Ölçeği

PDR : Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik

BÖLÜM I

1.Giriş

1.1. Problem Durumu

Psikolojik danışma, bireylerin ihtiyaçlarını karşılamaya ve etkin uyumunu sağlamaya yönelik, bireylere sunulan planlı yardım sürecidir (Kepçeoğlu 1999; Tatlılıoğlu, 1999). Bu planlı süreç 1900'lü yılların başında Amerika'da ortaya çıkmıştır (Gladding, 2000). Bu ortaya çıkışın ardından psikolojik danışmanlık ve rehberlik Amerika'da olduğu gibi dünyanın çeşitli bölgelerinde gelişme göstermeye başlamıştır (Yaka, 2005). Psikolojik danışmanlık ve rehberliğin Amerika ve Avrupa ülkelerinde ortaya çıkmasındaki etkenlere bakıldığında, bu ülkelerdeki 20. yy'a denk gelen ekonomik, sosyal ve kültürel gelişmelerin insanlara çok fazla sorumluluk yüklemesi ve bu sorumluluğun altında kalan bireylerin yardıma ihtiyaç duyması en önemli nedenler olarak görülmektedir (Gündüz ve Çelikkaleli, 2009).

Türkiye'de psikolojik danışmanlık ve rehberliğin ortaya çıkışı 1950'li yıllara rastlamaktadır (Asarlı, 2012; Doğan, 1996; Erkan, 2011 Özgün, 2007). Bu yıllardan sonra Türkiye'de psikolojik danışmanlık alanındaki gelişmeler giderek hız kazanmıştır. Yurt dışına çeşitli eğitimler almaya giden akademisyenler Türkiye'ye dönerek, yükseköğretimde psikolojik danışmanlık ve rehberlik programının açılmasına öncülük etmişlerdir (Tatlılıoğlu, 1999). Daha sonra sırası ile çeşitli üniversitelerde rehberlik ve psikolojik danışmanlık adı altında programlar açılmaya başlanmıştır (Doğan 1996; Yaka, 2005; Yüksel-Şahin, 2002). Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi 1983 yılında yayınladığı kılavuzda psikolojik danışmanlık ve rehberlik lisans programına yer vererek, bu programı öğrencilerin tercihlerine sunmuştur.

Günümüzde yardım mesleklerine duyulan ihtiyaç giderek artmaktadır (Uslu, 2005). Sürekli olarak değişen ve yenilenen dünyada bireyler, bu değişime bağlı olarak

ortaya çıkan bazı problem durumlarını kendileri çözerken, bazı problem durumlarının çözümü içinde psikolojik danışmanlara başvurmaktadırlar (Gültekin, 2006). Psikolojik danışmanlar ise toplum tarafından bireylerin etkin uyumunu sağlamaya yardımcı olan profesyonel meslek uzmanları olarak görülmektedirler (Kepçeoğlu, 1999). Bu nedenle hayatın çeşitli alanlarında sorunlar yaşayarak danışma almaya gelen bireylerin, psikolojik danışmanlardan beklentileri çok fazla olmaktadır (Gültekin, 2006).

Psikolojik danışman; yardım almaya gelen danışana onun problem olarak nitelendirdiği soruna yönelik çözümler üretmesine ve çözüme yönelik adımlar atmasına yardımcı olacak profesyonel biridir (Güntekin, 2006; Nelson-Jones, 1982; akt. Sav, 2007). Psikolojik danışmanın, danışmanlık mesleğini profesyonelce icra etmesinde ise danışma becerileri konusunda yetkin ve donanımlı olması gerekmektedir (İkiz, 2009). Psikolojik danışmanların bu beceriler konusunda yetkin olması aldıkları danışmanlık eğitimine bağlıdır (Uslu ve Arı, 2005). Danışmanların aldıkları eğitim incelendiğinde, bu programa yerleşen danışman adaylarının, danışma sürecinde gerekli olan temel becerileri eğitimleri sırasında öğrendikleri görülmektedir (İkiz, 2009). Ayrıca danışma hizmeti almaya gelen bireylerin bazı konularda bilinçlenmiş olması ve çeşitli alanlarda yaşadığı sıkıntılara bir çözüm arayışı içinde olmalarından dolayı psikolojik danışmanlık mesleğine verilen önem artmış ve bu meslek çalışanlarından beklentiler yükselmiştir (Gültekin, 2006).

Psikolojik danışmanların etkili bir danışma hizmeti vermelerinde aldıkları eğitimin önemi kadar, danışma becerilerine ilişkin öz yeterlik algıları da önemli bir faktördür. Öz yeterlik algısı bireyin bilişsel, davranışsal becerilerini organize edebilme ve bunları kullanabilme gücü ile bir performansı sergileyip sergileyemeyeceğine olan güvenidir (Bandura, 1982; Jinks ve Morgan, 1999). Psikolojik danışman öz yeterlik

algısı ise psikolojik danışmanın yaptığı uygulamalardan hareketle, bir sonraki tarihte yapacağı danışma sürecine ilişkin kendisine ait yargıları olarak açıklanmaktadır (Daniel ve Larson, 1998). Greason ve Caswell'a (2009) göre psikolojik danışman öz-yeterlik algısı, danışma hizmeti almaya gelen danışanlara uygun danışma hizmetini nasıl sunacağını bilmek ve bunun için gerekli olan danışma becerilerini kullanabilmede önemli bir faktördür. Ridgeway ve Sharley (1990) psikolojik danışma öz yeterliğinin, danışma sürecine uyum sağlamada ve etkili psikolojik danışma yapmada önemli bir faktör olduğunu ifade etmişlerdir. Türkiye'deki araştırmalarda daha çok akreditasyon (Doğan, 2000), *beceri düzeyleri* (Uslu, 2005), *süpervizyon* (Özyürek, 2009), *empatik beceri düzeyleri* (İkiz, 2009), *üniversitede yapılan uygulamalar* (Özyürek, 2010) gibi konular üzerinde durulmuştur. Buna karşın, psikolojik danışma öz yeterliği ile ilgili araştırmalar henüz yeni yeni yapılmaya başlanmıştır (Asarlı, 2012; Erkan, 2011; Özgün, 2007; Özteke, 2011; Sali-Bilgiç, 2011). Yapılan bu araştırmalarda daha çok mesleki yetkinlik (Özgün, 2007), okul psikolojik danışma öz yeterliği (Asarlı, 2012) ve ilköğretim psikolojik danışmanların öz yeterliği (Özteke, 2011) ile cinsiyet, eğitim durumu, çalışılan kurumun türü ve çalışma süresi değişkenleri arasındaki ilişkiler incelemiştir.

Türkiye'de psikolojik danışma öz yeterliği ile ilgili araştırmaların yeni yeni başlamasına karşın yabancı literatürde bu konu ile ilgili araştırmalar bulunmaktadır. Örneğin, Tang ve arkadaşları (2004) tarafından yapılan bir araştırmada çalışma süresinin psikolojik danışma öz yeterliğine olumlu katkı sağladığı sonucuna ulaşmışlardır. Al-Damarki (2004) beceri temelli danışmanlık eğitimlerinin, psikolojik danışma öz yeterliğini arttırdığını ifade etmiştir. Yapılan diğer bir çalışmada (Lepkowski, 2009) ise psikolojik danışman adaylarını standartlaştırılmış danışmanlık

eğitimine tabi tutulmuş ve bu eğitimin danışman adaylarını danışma becerilerine olan güven düzeylerini arttırdığı sonucuna ulaşılmıştır. Daniels ve Larson (2001) süpervizyon süreci ile psikolojik danışma öz yeterliği ve danışma kaygısı arasındaki ilişkiyi incelemişler, süpervizyon sürecinde olumsuz dönüt alan danışman adaylarının danışma öz yeterlik algılarının düştüğünü ve danışma kaygılarının arttığını ifade etmişlerdir. Etkili psikolojik danışmanların kişilik özelliklerinin incelendiği bir araştırmada (Wiggins ve Weslander, 1979) psikolojik danışma performansı ile kişilik özellikleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmuş sosyal, sanatçı ve araştırmacı kişilik özelliklerine sahip psikolojik danışmanların danışma performanslarının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Bu araştırmada ise ilgili literatürdeki katkı sağlamak amacı ile psikolojik danışmanların kişilik özelliklerinin, durumluk-sürekli kaygı düzeylerinin, çalışma sürelerinin ve geçmiş eğitim yaşantılarının yeterliğine ilişkin algı düzeylerinin psikolojik danışma öz yeterlikleri üzerindeki yordayıcı etkisi incelenmiştir.

1.1.1 Problem cümlesi

“Psikolojik danışmanların kişilik özellikleri, durumluk-sürekli kaygı düzeyleri, çalışma süreleri ve geçmiş eğitim yaşantılarının yeterliğine ilişkin algı düzeyleri psikolojik danışma öz yeterliklerini anlamlı bir Şekilde yordamakta mıdır?” sorusu araştırmanın temel problemini oluşturmaktadır. Ayrıca araştırmada, psikolojik danışma öz yeterliğinin cinsiyete, eğitim durumuna, başka bir danışmanlık eğitimi alıp-almamaya ve çalışılan kurumun türü göre farklılaşıp farklılaşmadığı da incelenmiştir.

1.1.2. Alt problemler

1. Psikolojik danışmanların psikolojik danışma öz yeterlikleri cinsiyetlerine, başka bir danışmanlık eğitimi alıp-almamalarına ve eğitim düzeylerine göre farklılaşmakta mıdır?
2. Psikolojik danışmanların psikolojik danışma öz yeterlikleri çalıştıkları kurumun türüne göre farklılaşmakta mıdır?
3. Psikolojik danışmanların kişilik özellikleri, durumluk-sürekli kaygı düzeyleri, çalışma süreleri ve geçmiş eğitim yaşantılarının yeterliğine ilişkin algı düzeyleri psikolojik danışma öz yeterliklerini anlamlı bir şekilde yordamakta mıdır?

1.2. Araştırmanın Amacı

Türkiye’de psikolojik danışma öz yeterliği ile ilgili yapılan araştırmalarda daha çok mesleki yetkinlik, okul psikolojik danışma öz yeterliği ve fiziksel ve psikolojik dinleme becerilerinin yeterlikleri ile cinsiyet, eğitim düzeyi, kişilik özellikleri, çalışılan kurumu türü değişkenleri arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Örneğin, Özteke (2011) ve Sali-Bilgiç (2011) okul psikolojik danışma öz yeterliklerinin cinsiyete göre farklılaşmadığını ifade etmişlerdir. Ancak literatürde bunun tam tersini söyleyen çalışmalar bulunmaktadır (Bodenhorn ve Skaggs, 2005, Gündüz ve Çelikkaleli, 2009; Yaka, 2005). Psikolojik danışma öz yeterliğinin eğitim düzeyine göre farklılaştığını bulan çalışmaların (Özteke, 2011; Sali-Bilgiç, 2011) yanında, farklılaşmadığı sonucuna ulaşan çalışmalarda bulunmaktadır (Erkan, 2011; Sav, 2007). Tang ve arkadaşları (2004), Arı (2005), Özteke’nin (2011) yaptıkları araştırmalarda çalışma süresinin psikolojik danışma öz yeterliğine olumlu yönde katkı sağladığını ifade etmişlerdir. Diğer bir araştırmada ise (Yaka, 2005) çalışma süresinin temel psikolojik danışma becerilerine herhangi bir katkısının olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Daniels ve Larson (2001) süpervizyon süreci ile psikolojik danışma öz yeterliği ve danışma kaygısı arasındaki ilişkiyi incelemişler, süpervizyon sürecinde olumsuz dönüt alan danışman adaylarının danışma öz yeterlik algılarının düştüğü ve danışma kaygılarının arttığını ifade etmişlerdir. Wiggins ve Weslander (1979) tarafından yapılan araştırmada psikolojik danışma performansı ile kişilik özellikleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmuş sosyal, sanatçı ve araştırmacı kişilik özelliklerine sahip psikolojik danışmanların, danışma performanslarının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Başka bir çalışmada (Pope ve Kline, 1999) ise psikolojik danışma sürecinde etkili olan psikolojik danışmanların sıcakkanlı, kabul edici ve empatik bireyler olduklarını ifade edilmiştir. Köseoğlu'nun (1994) yapmış olduğu tez çalışmada, empatik beceri düzeyi yüksek olan psikolojik danışmanların dışa dönük olan, değişime açık, sabırlı ve hoşgörülü, kişiler arası ilişkileri kuvvetli kendilerinden hoşnutluk gibi kişilik özelliklerine sahip oldukları sonucuna ulaşmıştır.

Psikolojik danışma öz yeterliği ile ilgili araştırmalarının sonuçlarına bakıldığında zaman danışma kaygısının psikolojik danışma öz yeterliğini olumsuz etkilediği, sıcakkanlı, girişken ve kabul edici kişilik özelliklerine sahip psikolojik danışmanların etkili danışma performansı gerçekleştirdikleri görülmektedir. Ayrıca, çalışma süresinin (mesleki deneyim) psikolojik danışma öz yeterliğine olumlu katkı sağladığı ve psikolojik danışma öz yeterliğinin cinsiyete göre farklılaşmadığı sonucu ortaya çıkmıştır. Türkiye'de yapılan çalışmalarda psikolojik danışma öz yeterliği ile cinsiyet, eğitim düzeyi, çalışılan kurumun türü ve çalışma süresi gibi değişkenler arasındaki ilişkileri inceleyen araştırmaların yapılmasına karşın, psikolojik danışma öz yeterliği ile durumluk-sürekli kaygı düzeyi, geçmiş eğitim yaşantıları ve kişilik

özellikleri değişkenleri ile arasındaki ilişkiyi inceleyen araştırmalara çok az sayıda rastlanmaktadır.

Türkiye'deki psikolojik danışma öz yeterliği ile ilgili araştırma sayılarının az olması ve bu konuda yapılan araştırmaların daha çok demografik değişkenler açısından ele alınması yeni araştırmaların yapılmasını zorunlu kılmaktadır. Buradan hareketle, bu araştırmada psikolojik danışmanların kişilik özelliklerinin, durumluk-sürekli kaygı düzeylerinin, çalışma sürelerinin ve geçmiş eğitim yaşantılarının psikolojik danışma öz yeterliklerini ne düzeyde yordadığını incelemek amaçlanmıştır. Ayrıca psikolojik danışma öz yeterliğinin cinsiyete, eğitim düzeyine, başka bir eğitim alıp almamaya ve çalışılan kurumun türüne göre farklılaşma gösterip göstermediğini incelemek araştırmanın diğer alt amaçlarını oluşturmaktadır.

1.3. Araştırmanın Önemi

İlgili literatür incelendiğinde, psikolojik danışma öz yeterliği konusunda çalışmaların yurt dışında incelenmesine karşın Türkiye'de yeni yeni başladığı görülmektedir. Ancak Türkiye'deki yapılan çalışmalarda daha çok okul psikolojik danışma öz yeterlikleri incelenmiş, bu nedenle psikolojik danışma öz yeterliği üzerinde etkili olan faktörlerin neler olduğu konusundaki tartışmalar halen devam etmektedir.

Bu araştırmada psikolojik danışmanların, danışma öz yeterlikleri üzerinde etkili olan faktörler araştırılmaya çalışılmış, diğer taraftan kişilik özelliklerinin, durumluk-sürekli kaygı düzeylerinin, çalışma sürelerinin ve geçmiş eğitim yaşantılarının psikolojik danışma öz yeterliklerini ne düzeyde yordayacağı araştırılmıştır. Yerel literatürde psikolojik danışma öz yeterliğine yakın sayılabilecek araştırmalar bulunmakla birlikte, psikolojik danışma öz yeterliği ile ilgili çok az çalışmaya rastlanmaktadır. Bundan dolayı bu çalışmadan elde edilen bulguların, psikolojik

danışmanların danışma performanslarını etkileyen faktörler ile danışma öz yeterliğiyle ilgili çalışmalara katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Bu çalışmanın önemli görülen diğer bir tarafı ise psikolojik danışma eğitimi veren kurumlara ve uygulayıcılara olan katkısıdır. Psikolojik danışmanlar belirli sürelerde eğitim alarak alanda çalışmaktadırlar. Mezun olduklarında, psikolojik danışman olarak yeterli hale gelip gelmemeleri sunacakları danışma hizmeti üzerinde etkili olmaktadır. Ayrıca, psikolojik danışman adaylarının, danışma becerileri konusundaki yeterlik algıları danışma performansları üzerinde etkili olabilmektedir. Psikolojik danışmanların danışma öz yeterlik algıları üzerinde çeşitli faktörler etkili olmakla birlikte (kişilikleri, kaygı durumlar, vb.) geçirilen eğitim süreçlerinin etkisi çok önemlidir. Buradan hareketle bu çalışmanın bulgularının psikolojik danışma eğitimi veren kurumların eğitim planlarını, psikolojik danışmanların öz yeterlikleri üzerindeki etkili olan faktörleri dikkate alarak planlamalarına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Bu çalışma alanda çalışan psikolojik danışmanların psikolojik danışma öz yeterliklerini geliştirecek hizmet içi eğitim programların açılmasına katkı sağlayabilecek olması açısından önemli bir çalışmadır. Çünkü alanda çalışmakta olan psikolojik danışmanların danışma öz yeterlikleri çeşitli nedenlere (danışma becerileri konusundaki yetersizlikleri, danışma sürecine ilişkin kaygıları, çalışılan kurumun türü, kişilik özellikleri) bağlı olarak düşebilmektedir. Psikolojik danışma öz yeterliği konusunda sıkıntı yaşayan alan çalışanlarının, danışma hizmet kaliteleri ve motivasyonları olumsuz etkilenmektedir. Bundan dolayı, çalışmanın bulguları ışığında psikolojik danışmanların ihtiyaçları belirlenerek, bu konularda hizmet için eğitimlerin planlanması psikolojik danışmanların danışma öz yeterliklerine olumlu katkılar sağlanabilir.

1.4. Sınırlılıklar

1.4.1. Bu araştırmanın örnekleme psikolojik danışmanlarla sınırlıdır.

1.4.2. Bu araştırma ilişkisel tarama modeli ile sınırlıdır.

1.4.3. Bu araştırmanın örnekleme uygun örneklem yöntemi ile sınırlıdır.

1.5. Varsayımlar

1.5.1. Psikolojik danışmanların psikolojik danışma uygulaması gerçekleştirdikleri kabul edilmiştir.

1.5.2. Katılımcıların veri toplama araçlarını gerekli hassasiyeti göstererek doldurdukları varsayılmıştır.

1.6.Tanımlar

Öz Yeterlik: Bireyin bilişsel, davranışsal becerilerini organize edebilme ve bunları kullanabilme gücü ile bir performansı sergileyip sergileyemeyeceğine olan güvenidir (Bandura, 1982; Jinks ve Morgan, 1999).

Kişilik: Kişilik, bireyi diğer insanlardan ayıran özelliklerin tümü olarak tanımlanmaktadır (Cüceloğlu, 1993). Diğer açıdan kişilik, bireyi diğer kişilerden ayıran kendine özgü tutarlı ve nispi olarak kalıcı olan özellikleridir (Tınar, 1996; Yazgan-İnanç ve Yerlikaya, 2008).

Psikolojik Danışman: Yardım almaya gelen kişilerle kişisel, mesleki, sosyal ve eğitsel konulara yönelik, kuramsal temelli, yapılandırılmış oturumlarla sürdürülen, danışanlara daha etkili düşünme, davranma ve hissetmeyi öğretme sürecini içeren ve bir dizi alt uzmanlıkları olan bir meslek olarak tanımlanmaktadır (Gültekin, 2006; Yaka, 2005).

Danışma Öz Yeterlik Algısı/İnancı: Larson ve Daniels (1998) psikolojik danışma öz yeterlik inancını, psikolojik danışmanın yaptığı uygulamalardan hareketle, bir sonraki tarihte yapacağı danışma sürecine ilişkin kendisine ait yargıları olarak açıklamaktadır.

Danışmanlık Becerileri: Danışma sürecinin gerçekleştirilebilmesi için psikolojik danışmada bulunması gereken danışma sürecini başlatmada, ilerletmede ve sonlandırmada aşamalarında kullandıkları becerilerin tümüdür. Voltan-Acar (2008) bu becerileri; yapılama, konuşmaya açık davet, asgari düzeyde teşvik, içerik ve duygu yansıtma, kişiselleştirme, özetleme, sessizliği kullanma şeklinde açıklamıştır.

Durumluk Kaygı: Bu kaygının miktarı ve etkisi kaygıyı ortaya çıkaran olaya bağlıdır (Kaya ve Varol, 2004). Sürekli kaygı kronik iken, durumluk kaygı akut bir kaygı durumudur (Palti, 2012). Durumluk kaygı genellikle bütün bireylerin yaşayabileceği bir kaygı durumudur (Kartopu, 2012; Şeyhoğlu, 2005). Durumluk kaygı, bireyin olaylar karşısında verdiği geçici tepkilerdir (Cüceloğlu, 1998).

Sürekli kaygı: Bireyin sürekli kaygı halinde yaşaması olarak açıklanan sürekli kaygı, direkt çevreden gelen tehditlerden değil daha çok iç kaynaklıdır (Özgüven, 1994). Bu kaygı türü kronik kaygı olarak da ifade edilmektedir (Palti, 2012). Örneğin; içerisinde hiçbir kaygı faktörü bulundurmeyen bir olay, sürekli kaygı yaşayan birey tarafından olumsuz ve kaygılandırıcı olarak tanımlanabilir.

BÖLÜM II

Kavramsal Çerçeve

Bu bölüm; öz yeterlik, psikolojik danışma öz yeterliği, kişilik, kaygı (durumluk-sürekli kaygı) ve psikolojik danışmanların eğitimleri hakkında kuramsal ve araştırmalarla ilgili ilgileri kapsamaktadır.

2.1. Öz Yeterlik

Öz yeterlik; Albert Bandura (1982) tarafından ileri sürülen öz yeterlik sosyal öğrenme kuramının önemli kavramlarından biridir. İngilizce “self efficacy” olarak ifade edilen kavram Türkçe’de öz yeterlik, yetkinlik, öz yeterlik inancı, öz yeterlik algısı şeklinde kullanılmaktadır (Hazır-Bıkmaz, 2004; Keskin ve Orgun, 2006; Türkmen, 2009; Yiyit, 2001) Öz yeterlik, bireyin bir işi başarabilme konusunda kendine olan inancını ifade eder (Özgün, 2007). Bir başka deyişle öz yeterlik, genetik bir yatkınlık değil, zamanla içerisinde deneyimlerle kazanılan bir özelliktir (Karademir, 2012). Ayrıca öz yeterlik bireyin bilişsel, davranışsal becerilerini organize edebilme ve bunları kullanabilme gücü ile bir performansı sergileyip sergileyemeyeceğine olan güvenidir (Bandura, 1982).

Öz yeterlik, bireyin kendini algılayışı, yaptığı etkinlikler sonucunda kendisi ile ilgili değerlendirmeler ve bir iş için çaba harcama düzeyini kapsar (Sali-Bilgiç, 2011). Öz yeterlik inancının gelişimi sırasında; birey kendi performansını belirli kriterleri kullanarak bir değerlendirmeye tabi tutmakta, eğer herhangi bir ölçüt bulmaz ise o zaman bu değerlendirmeyi kendi kendine yapmaktadır (Özteke, 2011). İnsanlarda bir işi yapabilme konusundaki inançlarını belirleme ve ileriye dönük sonuçlarını tahmin etme eğilimi vardır (Asarlı, 2011). Bu değerlendirmeler sonucunda bireyin kendi performansına ilişkin güveni, yani bir işe başlayabilme gücünü olarak da ifade edilen

öz yeterlik algısı gelişmeye başlar (Taşkın, Aydın, Aksan ve Güven, 2012). Öz yeterlik algısı bireyin hayatı boyunca karşılaşabilecek durumların üstesinden gelebilme durumu üzerinde etkili olmaktadır (Basım, Korkmazıyürek ve Tokat, 2008; Sali-Bilgiç, 2011; Gürol, Altunbaş ve Karaaslan, 2010). Öz yeterlik ile eğitim, başarı, örgüt yönetimi, mesleki başarı, sosyal destek, tükenmişlik, çocuk psikolojisi, kaygı, depresyon gibi çeşitli konularda araştırmalar yapılmıştır (Bolat, 2011; Çavuş, 2009; Erden, 2007; Gürol, Altunbaş ve Karaaslan,2010; Hazır-Bıkmaz, 2006; Taşkın, Aydın, Aksan ve Güven, 2012)

Öz yeterlik bir işe başlamayı, onu sürdürmeyi ve sonuca ulaşma konusunda bireyler üzerinde etkili olmaktadır (Bolat, 2011; Çavuş, 2009; Karademir, 2012). Yapılan araştırmalarda öz yeterlik algısı yüksek olan bireylerin, bir performansı gerçekleştirme düzeylerinin, öz yeterlik algısı düşük olan bireylere göre daha iyi olduğu, öz yeterlik algıları yüksek olan bireylerin hayatta karşılaştıkları zorluklar karşısında çabuk pes etmedikleri ve tükenmişliği daha az yaşadıkları ortaya çıkmıştır (Asarlı, 2012; Bolat, 2011; Gündüz, 2012; İkiz, 2010). Öz yeterlik, bireyin kendi içinde yaptığı değerlendirmeler ve çevresinden aldığı olumlu veya olumsuz dönütler sonucunda kendisinin bir işi yapabilme gücü ile ilgili yargılarını da kapsamaktadır (Tang, Addison, LaSure-Bryant, Norman, O'Connell ve Stewart-Sicking, 2004). Bu yargıların olumlu olması bireyin öz yeterliğini yükselterek bir işi yapabilirlik düzeyini arttırırken, kendine ait değerlendirmelerin olumsuz olması, bireyin performansını engellemektedir.

Öz yeterlik bireyi harekete geçiren güç olarak bildiğimiz güdünün temel yapı taşıdır (Asarlı, 2011). Yüksek öz yeterlik algısına sahip bir kişinin bir işi yapma konusundaki güdülenmesi daha çabuk olurken, öz yeterlik algısı düşük bireyler işi

yapabilecek beceriye sahip olsalar bile o iş üzerine güdülenmeleri çok zor olmaktadır (Asarlı, 2012; Bolat, 2011; Çavuş, 2009; Karademir, 2012). Bir işi yapabilme ve sürdürebilme motivasyonu üzerinde öz yeterliliğin çok büyük etkisi vardır (Bandura, 1989, 1993). Çünkü birey bir işi yapacağına inanmazsa, bu etkinliğini sürdürürken amaçlarına sadık kalmaz, ilk engelde motivasyonu düşer ve amacına ulaşamaz(Asarlı, 2012). Diğer açıdan öz yeterlik bireyin yaşamı boyunca sergilediği performanslar ve bu performanslara dayalı oluşan inançlarını kapsamaktadır (Kinnar, 1991). Başka bir ifade ile öz yeterlik bireyin var olan becerilerinin değil, bu becerileri kullanıp-kullanamamasının sonucudur (Sali-Bilgiç, 2011; Temiz, 2009). Öz yeterlik bireylerin, koydukları hedefe yaklaşmasını ve uzaklaşmasını belirler (Asarlı, 2012; Özteke, 2011; Türkmen, 2009). Düşük öz yeterlik algısına sahip olan bireyler, performansları ile ilgili herhangi bir sıkıntıda koydukları hedeflerden uzaklaşabilir ve cesaretsizlik durumu yaşayabilirler (Aydın, 2007; Erkan, 2011; Çavuş, 2009).

2.1.1. Öz yeterliğin kaynakları

Öz yeterlik; bireyin düşünme, davranış ve duygularını kontrol eden, bir iş için harekete geçip geçmemesini belirleyen, yapılacak iş öncesinde bireyi motive eden ya da cesaretini kırabilen bir iç düzenleme mekanizmasıdır (Sali-Bilgiç, 2011; İkiz, 2010; Özgün, 2007). Albert Bandura'ya (1997) göre bu öz yeterlik inancı üzerinde etkili olan ve öz yeterlik inancının yüksek ve düşük olmasında etkili olan kaynaklar vardır. Bunlar başarı ile tamamlanmış deneyimler, dolaylı deneyimler, sözel iknalar ve fizyolojik ve duyuşsal durumlardır.

2.1.1.1. Başarı ile tamamlanmış deneyimler

Bireyin belirli performansları sonucunda başarıya ulaşip ulaşmaması öz yeterlik algısı üzerinde etkili olmaktadır (Türkmen, 2009; Yavuzer ve Koç, 2002). Çünkü başarı

öz yeterlik inancını güçlendirirken, başarısızlık birey öz yeterlik algısını zedelemektedir (Aydın, 2010; Özteke, 2011). Milner ve Hoy (2003) öz yeterlik konusunda sıkıntı çeken ve sergilediği performanslarda başarısız olan bireylerin eski başarılı deneyimlerini hatırlamalarının öz yeterliklerini tekrar güçlendirmede işe yaradığını ifade etmişlerdir. Çünkü bireyin çevresindeki yaşantılardan daha çok kendi başarılı deneyimleri önemli olduğundan, bu yaşantılar bireyin öz yeterliliği üzerinde daha büyük bir etkiye sahiptir (Büyükkız, 2011; Türkmen, 2009).

2.1.1.2. Dolaylı deneyimler

Bireyler bir işi yapıp yapamayacaklarına başkalarının performanslarını gözlemleyerek karar verebilirler (Sali-Bilgiç, 2011; Erkan, 2011). Gözlemlenen veya model alınan kişilerin performanslarındaki başarı ve başarısızlıkları model alan bireyin öz yeterliği üzerinde etkili olabilmektedir (Bandura, 1997). Eğer model alınan kişi ele aldığı işin üstesinden gelebiliyorsa, bireyin öz yeterliği dolaylı olarak pekişecek ve güçlenecektir ancak model alınan kişi sürekli bir başarısızlık yaşıyor ise öz yeterlik dolaylı cezaya maruz kalacağından zayıflayacaktır. (Bandura, 1989; 1993).

2.1.1.3. Sözel ikna

Sözel ikna kavramı Albert Bandura (1997) tarafından ortaya konan ve bireyin öz yeterlik algısı üzerinde etkili olan bir faktördür. Bu aşamada birey bir performansı sergilemek için kendisinin dışındaki insanların değerlendirmelerini beklemektedir (Sali-Bilgiç, 2011; Erkan, 2011). Mulholland ve Wallace'a (2001) göre bireyin çevresinden aldığı olumsuz dönütler öz yeterlik inancını zayıflatırken, olumlu dönütler öz yeterlik inancını güçlendirmektedir. Ancak bireyin aldığı geri dönütler gerçekçi değildir. Aksi halde gerçekçi olmayan bir öz yeterlik algısı veya baskılanmış bir öz yeterlik algısı

ortaya çıkabilmektedir. Bu iki durumda da bireyin öz yeterlik algısı olumsuz etkilenecektir (Sali-Bilgiç, 2011).

2.1.1.4. Fizyolojik ve duyuşsal durum

Bir performans sergilenmeden önce bu performansa yönelik kaygılar, bireyleri gerçek performansını sergilemesine engel olur. Birey ise bu durumu yetersizliğine bağladığı zaman, öz yeterlik algısı olumsuz etkilenebilmektedir. Bandura (1997) bireylerin kaygı durumlarını ve çevresindeki olumsuzları kontrol altına almaları halinde gerçek performanslarını sergileme şansı bulabileceklerini ve bu durumun bireylerin öz yeterlik algılarını yükselteceğini ifade etmiştir.

2.1.2. Öz yeterliğin etkilediği süreçler

Öz yeterlik, bireyin hayatta karşılaştığı zorlukların üstesinden gelmesinde ve bir amaç doğrultusunda harekete geçmesinde etkili rol oynamaktadır (Asarlı, 2012). Öz yeterlik algıları yüksek bireylerin kendileri ile ilgileri beklentileri yüksek ve olumlu yönde olmaktadır (Asarlı, 2012; Özteke, 2011). Bu nedenle düşük öz yeterlik algısına sahip bireyler, kendilerine daha küçük hedefler belirlemekte, yapabilirlik düzeylerini en alt seviyede tutarak karşılaşılabilecekleri engellerden kaçmayı yeğlemektedirler (Bandura ve Adams, 1977). Çünkü öz yeterlik inancı bir iş konusunda başarılı veya başarısız olmanın temelini oluşturmaktadır (Büyükikiz, 2011). Bu kadar önemli olan öz yeterlik aşağıda verilen dört temel süreci hem etkiler hem de bu süreçlerden etkilenir.

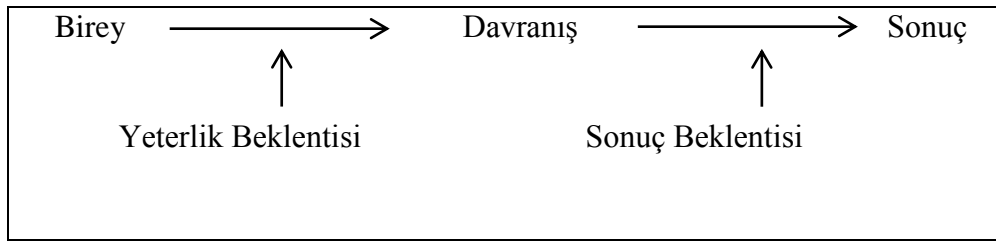
2.1.2.1. Bilişsel süreçler

Öz yeterliliğin tanımını yapılırken (Bandura, 1982), bireyin belirli bir performansı gerçekleştirebilme gücüne dair yargılarının olduğundan söz edilmişti. İşte bu basamakta öz yeterlik algısı yüksek olan bireylerin bilişsel yapıları, öz yeterliklerini destekleyici olumlu fikir ve yaşantılar üretirler (Asarlı, 2012; Erkan, 2011 Kesgin,

2006; Özteke, 2011). Aksi hallerde bireylerin bilişsel düzeyinde sürekli olumsuz fikirler üretmesi, öz yeterlik algılarını olumsuz etkileyecektir.

2.1.2.2. Motivasyonel süreçler

Bireylerin öz yeterlik algıları, bir iş üzerine odaklanmalarını etkileyen önemli bir iç faktördür (Asarlı, 2012). Yapılan bir işte karşılaşılan güçlüklerin ve sıkıntıların aşılmasında öz yeterlik algısı büyük bir önem taşımaktadır (Temiz, 2009). Bu süreç içerisinde bireyin motivasyonunu etkileyen diğer bir faktör sonuç beklentisidir. Öz yeterlik-sonuç Şekil 1’de gösterilmiştir.

Şekil 1. Öz-yeterlik-sonuç beklentisi (Bandura, 1977)

Şekil 1’de görüldüğü üzere eğer bireyin öz yeterlik algısı yüksek ise sonuca dair beklentisi olumlu olacak ve başarıyı yakalama şansı yükselecektir (Bandura, 1977; Pajeres, 1996)

2.1.2.3. Duyuşsal süreçler

Bireylerin kendi düşünce sistemlerini kontrol edebilecek kapasiteleri vardır. Düşüncelerin kontrol düzeyini iyi ayarlayan bireyler davranış ve duygularını da kontrol edebilirler. Öz yeterlik inancı yüksek olan bireyler karşılaştıkları olası tehlikelerde kendilerini hemen kontrol ederler ve bu gibi durumlarda stres ve kaygı düzeyleri daha düşük seviyede ilerler (Kesgin, 2006; Temiz, 2009). Bu nedenle stresli yaşam olaylarında öz yeterlik algısının yüksek olması, olayın atlatılmasında ve bir sonraki adımın atılmasında bireye en büyük cesareti veren faktördür.

2.1.2.4. Seçim süreçleri

İnsanların yaşayacakları yerleri, girecekleri işleri, üstesinden gelmek istedikleri problemleri seçme güçleri vardır. Seçimin kalitesi ve gücü öz yeterlik inancının düzeyine bağlıdır (Çavuş, 2009; Gürol, Altunbaş ve Karaaslan, 2010; Özteke, 2011). Eğer bireyin öz yeterlik algısı yüksek ise daha fazla risk ve çaba gerektiren işleri, çok fazla insanla muhatap olduğu sosyal ortamları seçer, yani öz yeterlik algısı, bireylerin kapasitelerini kullanma gücünü etkiler (Bandura, 1997). Fakat öz yeterlik algısı düşük olan bireyler daha az risk gerektiren, basit fazla çaba istemeyen ve sonucunda herhangi bir olumsuzluk olmayan işleri seçmeye eğilim gösterirler (Asarlı, 2012).

Sonuç olarak bireylerin davranışlarına, düşüncelerine, duygularına ve performanslarına etki eden önemli kavramlardan biri olan öz yeterlik, bireyin bir görevin üstesinden gelip gelemeyeceğine dair kendine duyduğu inançtır. Bireyler daha önceki yaşantılarında başarılı sonuçlara ulaşmış ise öz yeterlik algıları yükselecek ve bu durum bireylerin gerçekleştirmek istedikleri davranışlara yönelmelerinde olumlu yönde etki yapacaktır.

2.1.3. Psikolojik danışma ve öz yeterlik

Psikolojik danışmanlık mesleği diğer mesleklerde olduğu gibi belirli becerilerin bireyler tarafından kazanılması ve bunların uygulanması ile icra edilen bir meslek dalıdır (Atıcı ve Ulusoy, 2010; İkiz, 2009). Psikolojik danışman ise yardım almaya gelen danışana, getirdiği probleme yönelik profesyonelce hizmet sunması beklenen meslek uzmanı olarak değerlendirilmektedir (Güntekin, 2006; Kepçeoğlu, 1999). Danışmanların mesleklerini iyi bir şekilde gerçekleştirmeleri, aldıkları eğitime ve geçirdikleri öğretimsel yaşantılara bağlıdır (Uslu ve Arı, 2005). Psikolojik danışmanların mesleklerindeki başarı düzeylerini aldıkları danışmanlık eğitimlerinin

kalitesinin yanında, danışmanlık konusundaki öz yeterlik algıları da etkilenmektedir (Larson ve Daniels, 1998).

Son yıllarda psikolojik danışmanlık mesleğinde danışmanların öz yeterlik algılarının meslek kaliteleri üzerindeki etkileri araştırmalara konu olmuştur. Psikolojik danışmanların öz-yeterlikleri ile *eğitim düzeyleri* (Tang, Addison, LaSure-Bryant, Norman, O'Connell, Stewart-Sicking, 2004), *süpervizyon süreçleri* (Cashwell ve Dooley, 2001; Leach, Stoltenberg, McNeill ve Eichenfield, 1997), *psikolojik danışmanın benlik kavramları* (Leach, Stoltenberg, McNeill ve Eichenfield, 1997), *durumluk-sürekli kaygı düzeyleri* (Al-Darmaki, 2005), *kişilikleri ve sosyal çekicilikleri* (Larson ve Daniels 1998), *kişilik özellikleri* (Özgün, 2007), *eğitim yaşantıları* (Erkan, 2011), ve *yaşam doyumları* (Pamukçu, 2012) ile arasındaki ilişkilere bakılmıştır.

Yapılan bir araştırmada, psikolojik danışma öz yeterlik algısının, danışmanın danışanı ile ilişki kurması ve danışma sürecini doğru yönetmesi üzerinde çok büyük etkiye sahip olduğu ifade edilmiştir (Friedlander, Keller, Peca-Baker ve Olk, 1986; Larson, Suzuki, Gillespie, Potenza, Betchel ve Toulouse, 1992). Ayrıca psikolojik danışma sürecinin sağlıklı ve güvenli bir şekilde ilerlemesinde psikolojik danışmanın öz yeterlik algısı önemli bir faktördür (Asarlı, 2012). Psikolojik danışma uygulamaları sırasında, danışanın kendisine belirlediği sınırlar danışma öz yeterlik algısından etkilenmektedir (Lepkowski, 2009).

Psikolojik danışma öz yeterlik algısı danışmanın kendine ait öznel değerlendirmelerini içerdiği için, psikolojik danışma öz yeterlik algısı yüksek danışmanlar danışma yapabilme konusunda yüksek kapasite sahibi olduklarına inanırken, bunun tam tersi durumda ise psikolojik danışman kendi kapasitesine güvenmemektedir (Özteke, 2011). Albert Bandura'nın (1989) öz yeterlik kavramından

hareketle danışma öz yeterlik algısı yüksek olan psikolojik danışmanların, danışma sırasında yaptığı hataların üstesinden gelebilmekte ve bir sonraki danışma sürecine yönelik kaygı ve yeterlik duyguları olumsuz etkilenmezken, danışma öz yeterlik algısı düşük danışmanlar bu gibi durumlardan olumsuz etkilenebilmektedirler.

Daniel ve Larson'a (1998) göre psikolojik danışman öz yeterlik inancı şu üç temel varsayıma dayanmaktadır:

- 1) Danışman öz yeterliliği, etkili bir danışmanlık süreci için en önemli koşuldur.
- 2) Danışma öz yeterliği yüksek olan danışmanlar danışma sürecindeki zorluklara sabır gösterebilirler.
- 3) Danışma öz yeterliği yüksek olan danışman adayları kendileri ile ilgili olumlu veya olumsuz geribildirimleri öğretimsel yönden değerlendirme konusunda daha yetkindiler.

Greason ve Caswell'a (2009) göre danışman öz-yeterlik inancı, danışma hizmeti almaya gelen danışanlara uygun danışma hizmetini nasıl sunacağını bilmek ve bunun için gerekli olan danışma becerilerini kullanabilmede önemli bir faktördür. Sharley ve Ridgeway'e (1990) psikolojik danışma öz yeterliğinin, etkili psikolojik danışma yapmada etkili olduğunu ifade etmesi bu görüşü desteklemektedir. Çünkü danışanlar danışmanlardan etkili bir psikolojik danışma yapmalarını beklemektedirler. Bu beklenti karşısında kaygılanabilen psikolojik danışmanın, öz yeterlik algısı yüksek ise bu kaygısını kontrol edebilmekte ancak düşük öz yeterliliğe sahip psikolojik danışmalar bu konuda sıkıntılar yaşayabilmektedir (Erkan, 2011; Özteke, 2011). Bandura (1989) bireyleri sergiledikleri performanslarda, girdikleri ilişkilerde yaşadıkları başarısızlıkların, engellemelerin bireyin öz yeterlik algısını olumsuz etkilediğini ifade etmiştir. Buradan hareketle psikolojik danışma sürecinin de sosyal hayattaki gibi

engellemeler ve olumsuzluk ihtimalleri ile dolu olduğu göz önüne alınırsa eğer psikolojik danışman, danışma öz yeterliliği konusunda kendine güvenmiyor ve öz yeterlik algısı düşük ise psikolojik danışma hizmetini vermekte zorlanacaktır.

Psikolojik danışmanın öz yeterliliğine etki eden faktörler; *a)* danışma becerileri konusundaki donanımları, *b)* danışma süreci ve zorlukları ve *c)* danışma performanslarına ait değerlendirmelerdir. Psikolojik danışmanların öz yeterlik algıları kendi yaptıkları değerlendirmelerden etkilenmekle birlikte, çevresinden, danışanından ve süpervizöründen gelen dönütlerden de etkilenmektedir (Asarlı, 2012). Bu görüşü destekler nitelikte olan araştırmalarda, süpervizörü arası iyi olan ve süpervizöründen olumlu dönütler alan psikolojik danışmanların, psikolojik danışma öz yeterlik algılarının yükseldiği gözlenmiştir (Büyükköze-Kavas, 2011; Larson ve Daniels, 1998). Bununla birlikte yapılan başka araştırmalarda, süpervizyon sürecinde süpervizöründen olumsuz dönütler alan danışman adaylarının danışma sürecini yürütmekte zorlandıkları görülmüş, ayrıca danışma sürecine ilişkin kaygılarının arttığı ve psikolojik danışma öz yeterlik algılarının düştüğü sonucuna ulaşılmıştır (Büyükköze-Kavas, 2011; Larson ve ark., 1992; Özyürek, Çam ve Atıcı, 2005).

Psikolojik danışmanlar kendi performansları ile ilgili çok fazla senaryo üreterek kaygılanabilmekte, bu durumda ise danışma sürecinden çok kendi performansına yöneldikleri için psikolojik danışma öz yeterlik algıları düşmekte ve danışma sürecini yönetmekte zorlanmaktadır (Corey, 2008; Özyürek, 2009; Whiston ve Cokeri, 2000).

Kısacası, psikolojik danışmanların danışma hizmetlerinin kalitesini etkileyen dışsal faktörlerin (eğitim yetersizliği, öğretim elman eksikliği, çevresel faktörler, çalışma şartları vb.) önemi kadar psikolojik danışmanların performansları üzerinde en büyük etkiye sahip bir diğer faktör öz yeterlik algısıdır. Bu konu teori ve araştırma alanı yeni

bir konu olmasından dolayı öz yeterliğin danışmanların hizmet kalitesine ne denli etki yaptığı konusu tam olarak kesinlik kazanmamakla birlikte, psikolojik danışmanların performanslarını etkileyen önemli bir faktördür (Bodenhorn ve Skaags, 2005).

2.2. Kişilik

Kişilik kavramı İngilizce’de “persona” sözcüğüne dayanmaktadır. Kişilik; bireyi diğer kişilerden ayıran kendine özgü tutarlı ve nisbi olarak kalıcı olan özellikleridir (Tınar, 1996; Yazgan-İnanç ve Yerlikaya, 2008). Kişilik, bireyin zihinsel, ruhsal ve fizyolojik özelliklerini barındırdığı yerdir (Özgün, 2007). Diğer bir tanımda ise kişilik, bireyin dış dünya ile iletişimi sırasında kendine özgü olarak verdiği düşünsel, duygusal ve davranışsal tepkilerinin bütünüdür (Cüceloğlu, 1993). Kişilikle ilgili tanımların ortak noktalarına baktığımız zaman kişiliğin bireye özgü olması, kalıcı özellikler taşıması, kendine özgü oluşu ve bireyi karakterize etmesi noktalarında birleştikleri görülmektedir.

Kişilik kavramı çok karmaşık ve kompleks bir yapıya sahiptir. Kişilik insanın bütün yetenek, ilgi, tutum ve diğer özelliklerini bir çatı altında toplayan bir kavramdır (Sav, 2007; Yazgan-İnanç ve Yerlikaya, 2008). Kişiliğin bireyin yaşantısına, bir iş üzerindeki performansına, çevresi ile kurduğu sosyal ilişkilere etki edip etmediği merak edilen araştırma konuları olmuştur (Cüceloğlu, 1993). Yapılan araştırmaların ve tüm tanımların birleştiği noktaları Yanbastı (1996) şöyle açıklamıştır:

- 1) Kişilik sosyal becerilerin toplamıdır, Bir insanın kişiliği onun diğer insanlarla olan çeşitli koşullarda, çeşitli biçimler alan ilişkileri ve davranışlarının toplamıdır.
- 2) Kişilik bir insanın diğer insanlarda bıraktığı etkidir.
- 3) Bir insanın kendinde olan özellikleri ile çevresi arasında geliştirdiği ilişkilerin oluşturduğu davranış eğilimlerinin toplamıdır.

2.2.1. Kişilik kuramları

Kişilik çok fazla araştırmacının merakını kazanmış ve üzerinde çeşitli araştırmalar yapılmıştır. Her araştırmacı kişiliğe farklı açıdan yaklaşmış ve çeşitli sonuçlara ulaşmıştır. Psikoloji bilimi, araştırmalarında fen bilimlerindeki gibi nedensellik bağına kuramadığı için kişilik kavramı birden fazla araştırmacı tarafından açıklanmaya çalışılmış ve bu durum kişilik kuramlarının ortaya çıkmasını sağlamıştır (Yazgan-İnanç ve Yerlikaya, 2008). Genel olarak kişilik kuramları, kişiliğin boyutlarını ve özelliklerini açıklamaya çalışmışlar ve bu özellikleri sınıflamışlardır (İlhan ve Bacanlı, 2007). Cattell'in Kişilik Modeli, Eysenck'in PEN Modeli ve son olarak da Beş Faktör Kişilik Modeli bu şekilde oluşturulmuş kişilik kuramlarının başında gelmektedirler.

2.2.1.1. Cattell' in kişilik modeli (faktör analitik ayırıcı özellik kuramı)

Cattell (1965) kişilik kuramını oluştururken faktör analizi tekniğini kullanarak, kişiliğin temel özelliklerine ulaşmayı hedeflemiştir. Bu amacına yönelik birçok insandan veri toplamaya başlayan Cattell (1965), veri olarak bireylerin akademik yaşantılarını, bireye yakın kimselerin değerlendirmelerini, bireyin kendilerine yönelik değerlendirmelerini ve kişilere uygulanan testlerden alınan objektif sonuçları kullanmıştır. Çalışmalar sonucunda geliştirilmiş olan kişilik faktörleri Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1
Cattell'in 16 Kişilik Faktörü

Yüksek Puan	Harf Sembol ve Faktör Adı	Düşük Puan
Cana yakın, sevgi dolu, yumuşak başlı	A SICAKLIK	Uzak, eleştirel, soğuk, ilgisiz
Daha zeki, soyut düşünebilen	B AKIL YÜRÜTME	Daha az zeki, somut düşünen
Sakin, duygusal açıdan kararlı	C DUYGUSAL KARARLILIK	Duygusal açıdan daha az kararlı,
Atılgan, yarışmacı, inatçı	E BASKINLIK	Uysal, alçakgönüllü, mahcup
Kaygısız, neşeli, hevesli	F CANLILIK	Ciddi, ağırbaşlı, suskun
Kurallara bağlı, ahlakçı, sorumlu	G KURALLARA BAĞLILIK	Kural tanımaz, ihmalkar, hercai
Cüretli, gözü pek, maceraperest	H SOSYAL GİRİŞKEN	Ürkek, uzak, utangaç
İnatçı, kendine güvenen, bağımsız	I HASSASLIK	Bağımlı, hassas, alingan
Başkalarına güvenen, kabul edici	L İHTİYATLILIK	Şüpheli, tedbirli
Hayal gücü kuvvetli, unutkan	M DALGINLIK	Geleneksel, ayakları yere basan, pratik
Kurnaz, gösterişli, abartı	N İÇTENLİK	Dosdoğru, yapmacıksız, sosyal becerikli
Evhamlı, kendini suçlayıcı, sorumu	O ENDİŞELİLİK	Kendinden hoşnut, kendinden emin.
Tutucu, geleneksel	Q1 DEĞİŞKENLİĞE AÇIK	Özgür düşünceli, açık fikirli, liberal
Kendine güvenen, becerikli	Q2 KENDİNE YETEN	Takipçi, katılımcı, gruba bağlı
Kontrollü, komplüsif, düzenli	Q3 MÜKEMMELLİYETÇİ	Disiplinsiz, savsak, düşüncesizce davranan
Gergin, engellemiş, güdülenmiş	Q4 GERGİNLİK	Rahat, sakin, dingin

Kaynak: Cattell, R(1965), The scientific analysis of parsonality, Batlimore: Uyarlayan: Yazgan-İnanç ve Yerlikaya (2008).

Bu çalışmalar sonucunda 16 faktörlü kişilik envanteri geliştirilmiştir. Bu envanter iki kutuplu sıfat çiftlerinden oluşmakta ve bireylerin hangi yöne daha yakın olduklarını ölçmektedir (Yazgan-İnanç ve Yerlikaya, 2008).

2.2.1.2. Eysenck'in kişilik modeli (biyolojik temelli faktör analitik ayırıcı özellik kuramı)

Eysenck (1967), Cattell (1965) gibi kişilik özelliklerinin belirlenmesinde faktör analizinin kullanılmasının önemli olduğunu ifade etmiş, ancak bunun tek başına kişiliği açıklamak için yeterli olmadığını, bu nedenle kişiliğin biyolojik temellerinin de bilinmesi gerektiğini savunmuştur. Bu nedenle Eysenck'in (1967) kuramı biyolojik temelli bir kişilik kuramıdır.

Eysenck (1967), kişiliğin temel yapı taşlarının biyolojik alt yapı ile belirlendiğini ve bu temel kişilik özelliklerinin çevre ile şekillenebildiğini ifade etmekle birlikte bireylerin ayırıcı kişilik özelliklerinin kalıtım ile açıklanabileceğini ifade etmiştir (Yazgan-İnanç ve Yerlikaya, 2008). Yapılan araştırma ve çalışmalar sonucu Eysenck (1991) temel kişilik boyutlarını dışadönük, nevrozizm ve psikotizm olarak isimlendirmiştir. Dışadönüklük boyutu; ruhsal çalkantıları az, mutlu, sosyal ortamlarda kendini gösteren, girişken kişilik özelliklerini barındıran dışadönük tip olarak tanımlanmıştır (Eysenck, 1991; Yazgan-İnanç ve Yerlikaya, 2008). Nevrotizm boyutu; ruhsal çalkantıların fazla olduğu, içine kapanık, gergin, sosyal olarak çekingen ve utangaç, sorunlar karşısında dayanma düzeyi düşük olan kişilik özelliklerini barındırmaktadır (Yazgan-İnanç ve Yerlikaya, 2008). Psikotizm boyutu ise saldırgan, dürtüsel, düşüncesizce davranana, bencil, kalıplaşmış fikirlere sahip kişilik özelliklerini barındırmaktadır (Eysenck, 1991).

2.2.1.3. Beş faktör kişilik kuramı

Beş faktör kişilik kuramı Paul Costa ve Robert McCrae (1985) tarafından geliştirilmiştir. Bu kuram kişiliği beş sınıflamada açıklamaya çalışmaktadır (İlhan, 2005). Costa ve Robert McCrae (1985) çalışmaları sonucu dışadönüklük,

yumuşakbaşlılık, sorumluluk, nevrotilik ve deneyime açıklık olmak üzere kişiliğin beş temel boyutu ortaya koymuşlardır.

Dışadönüklük; konuşkan, sempatik, girişken, sosyal gibi özellikleri barındıran kişilik boyutudur (Costa ve McCrea, 1995; Yazgan-İnanç ve Yerlikaya, 2008; Yürür, 2009). Bu tip kişilik özelliğine sahip bireyler yeni ortamlara çabuk uyum sağlamakta ve yeni ilişkiler oluşturma konusunda zorluk çekmemektedirler (Merdan, 2013).

Yumuşakbaşlılık; güvenilir, yardımsever, ılımlı, işbirliğini seven, kabul edici ve iyi huylu gibi özellikleri barındıran kişilik boyutudur (McCrea ve Costa, 2004; Somer, Korkmaz ve Tatar, 2002). Bu kişilik özelliğine sahip bireyler buldukları ortamlardaki sorunlara yaklaşımları ılımlı ve ortak çözümler üretmeye yatkın bireylerdir (Merdan, 2013).

Sorumluluk/öz-denetim; disiplinli olma, düzenlilik, dürtü kontrol edebilen gibi özellikleri barındıran kişilik boyutudur (Somer, Korkmaz ve Tatar, 2002). Bu kişilik özelliğine sahip bireyler üzerlerine aldıkları işleri, büyük bir dikkatle yerine getirmeye çalışır, titiz ve özenlidirler (Merdan, 2013).

Deneyime açıklık; yenilikçi, zıt görüşleri kabul eden, yaratıcı, yeni arayışları seven gibi özellikleri barındıran kişilik boyutudur (McCrae ve John, 1992; Yazgan-İnanç ve Yerlikaya, 2008). Bu kişilik özelliklerine sahip bireyler; değişimlere uyum sağlama konusunda sıkıntı yaşamamakta, ayrıca günlük hayatta ve iş hayatında daha iyi konuma gelmek için yenilik arayışı eğilimi göstermektedirler (Merdan, 2013)

Nevrotizm/Duygusal Dengesiz; duygusal, ruhsal gel-gitlerin fazla olduğu, endişeli, kaygılı, çevresine güvenme konusunda sıkıntı yaşayan ve çekingen gibi özellikleri barındıran kişilik boyutudur (Costa ve McCrea, 1995; Yazgan-İnanç ve Yerlikaya). Bu kişilik özellikleri sahip bireyler; gergin ve duygusal gelgitleri fazla

olduğu için kendi iç dünyalarında ve çevrelerinde çatışma eğilimi gösterebilmekte, karşılıklı ilişkilerde çabuk kırılma gibi davranışlar sergileyebilmektedirler (Merdan, 2013; Somer, Korkmaz ve Tatar, 2002; Yürür, 2009).

2.2.2. Psikolojik danışma öz yeterliliği ve kişilik

Bütün mesleklerde olduğu gibi psikolojik danışma hizmetinin verimliliğinde psikolojik danışmanın kişilik özellikleri etkili olmaktadır. Psikolojik danışman kendisinden yardım almaya gelen bireylere yönelik vereceği hizmetin ne olması gerektiğini bilmez. Bunun için de psikolojik danışman hayattan ne beklediğini bilen, tutarlı, kendisini tanıyan birisi olmalıdır. Corey (2008) etkili psikolojik danışmanın özelliklerini şu şekilde sıralamıştır:

- Etkili psikolojik danışmanların güçlü bir kişilik yapısı bulunmaktadır.
- Kendilerine saygı duyarlar ve kendileri olmaktan hoşnuturlar.
- Kendi güçlerini tanımayı ve kabul etmeyi başarabilirler.
- Değişime açıktırlar.
- Yaşamlarını biçimlendirecek tercihler yaparlar.
- Kendilerini yaşama bağlı hissederler ve yaşama yönelik tercihler yaparlar.
- Otantik, samimi ve dürüsttürler.
- İnce bir mizah anlayışları vardır.
- Yanlış yaparlar ve bunları itiraf etmekten çekinmezler.
- Genellikle içinde buldukları anı yaşarlar.
- Kültürün etkisini takdir edebilirler.
- Diğerlerinin mutluluğuyla gerçekten ilgilenirler.
- İşlerine derinden bağlıdırlar ve yaptıkları işten bir anlam çıkarabilirler.
- İlişkilerinde sağlıklı sınırlar yürütebilirler.

•Kişisel farkındalıkları yüksektir.

Bu özelliklerin dışında literatür ve yapılan araştırmaların sonuçları incelendiğinde, psikolojik danışmanların kişilik özellikleri arasında sıcakkanlı, sevecen, hayattan ne beklediğini bilen, psikolojik danışma becerileri konusunda kendine güvenen, samimi, duygularını kontrol edebilen, karşılaştığı olumsuzluklar karşısında yılmayan bireyler olarak ifade edilmektedirler (Baloğlu ve Morag, 2003; Corey, 2008; Creaser, 1978; akt: Özgün, 2007; Sürücü, 2005; Üre, 2001). Yapılan bir araştırma, kişilik özelliklerin psikolojik danışmanların verimliliği üzerinde etkili olduğu sonucunu ortaya koymuştur (Wiggins ve Weslander, 1979). Psikolojik danışmanların kişilik özellikleri ile ilgili yapılan araştırmalar birbirinden değişik sonuçlar içerse de bu araştırmalar psikolojik danışmanların dışa dönük olan, değişime açık, sabırlı ve hoşgörülü, kişiler arası ilişkileri kuvvetli, kendisinden hoşnut bireyler olması konusunda bir araya gelmektedirler (Köseoğlu, 1994).

Danışma hizmetini etkileyen bir faktör de psikolojik danışmanın danışma öz yeterlik algısıdır (Erkan, 2011; Özteke, 2011). Öz yeterlik algısı yüksek olan bireyler karşılaştıkları zorluklardan yılmayan, kendine yüksek hedefler koyan, hatalarını kabul edip düzeltebilen, stresli yaşam olayları ile başa çıkabilen bireyler olarak karşımıza çıkarlar (Asarlı, 2012; Bandura, 1982, Sali-Bilgiç, 2011; Jinks ve Morgan, 1999). Yukarıda ifade edilen etkili psikolojik danışmanların kişilik özellikleri incelendiğinde öz yeterlik algısı yüksek bireylerin özellikleriyle benzeştiği göze çapmaktadır. Yapılan bir araştırmada (Özgün, 2007) psikolojik danışmanların kişilik özellikleri puanlarının yüksek olduğu ve danışman öz yeterlik algısı ile uyum-uyumsuzluk, duygusal kararlılık, sosyal ilişkiler, anti-sosyal eğilimler ve kendini gerçekleştirme puanları arasında düşük düzeyde ancak anlamlı bir ilişkinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmacılar öz yeterlik algısı yüksek olan bireylerin daha sağlam bir kişilik yapısı oluşturduklarını ifade etmektedirler. Yapılan çalışmalara bakıldığında kişilik ve öz yeterlik birbirini karşılıklı etkileyen iki yapı olarak ortaya çıkıyor. Lepkowski ve Pacman (2005) yukarıda ifade edilen etkili psikolojik danışmaların özellikleri arasında olan kişisel farkındalığın bireylerin kapasitelerinin sınırlarını belirlemede önemli bir faktör olduğunu ifade etmeleri, kişilik özellikleri ile öz yeterlik arasındaki etkileşimi destekler niteliktedir. Kendisini iyi tanıyan ve kişilik özelliklerinden haberdar olan bireyler, kapasiteleri konusunda kendilerini sınırlamadıklarından dolayı öz yeterlik algıları da yükselecektir. Bu durumu psikolojik danışmanlara uyarladığımız zaman, kişisel özelliklerini tanıyan, etkili psikolojik danışman özelliklerine sahip psikolojik danışman, kendini danışma konusunda yeterli hissedecek ve bu sayede danışma öz yeterlik algısı yükselecektir (Greason ve Caswell, 2009; Sav, 2007).

2.3. Kaygı

Kaygı kavramının literatürde çeşitli tanımları bulunmaktadır. Freud (1964) kaygıyı; i ve dış engeller nedeni ile uygun bir biçimde boşaltılmayan, ruhsal yapının içinde biriken psişik enerji olarak tanımlamaktadır (akt. Yazgan-İnanç ve Yerlikaya, 2008). Diğer bir tanımda kaygı bireyin çevresel uyarılar karşısında değişen fizyolojik ve ruhsal yapısı olarak tanımlanmaktadır (Deniz, Dilmaç ve Arıcak, 2003; Kartopu, 2012; Palti, 2012; şirin, Kavak ve Ertem, 2003). İngilizce literatürde “anxiety” olarak ifade edilen kavram, Türkçe’ye “endişe” olarak çevrilmiş olsa da kaygı olarak kullanımı daha yaygındır (ztrk, 2004). Kaygı, bireylerin benlik bütünlüğünü korumaya yönelik bir savunma mekanizması olarak da karşımıza çıkmaktadır (Canbaz, 2001). Diğer açıdan kaygı, bireylerin performanslarını, duyu durumlarını, başarılarını, yeterlik algılarını, odaklanma durumlarını, streslilik hallerini, stresle başa çıkma becerilerini ve

mesleki performanslarını etkilemektedir (Dağ, 1990; Akçalı, 1991; Yılmaz-Erseven, 1993; Paksoy, 2003; Butler ve Constantin, 2005; Ekşi, 2006). Sonuç olarak, kaygı her bireyin yaşayabileceği normal bir duygu durumudur (Öner ve Le Comte, 1998).

2.3.1. Sürekli kaygı

Bireyin kaygı halinde yaşaması olarak açıklanan sürekli kaygı, bireyin iç dünyası ile ilgilidir. (Özgüven, 1994). Örneğin; içerisinde hiçbir kaygı faktörü bulundurmeyen bir olay sürekli kaygı yaşayan birey tarafından olumsuz ve kaygılandırıcı olarak tanımlanabilir. Bu kaygı türü kronik kaygı olarak da ifade edilmektedir (Palti, 2012). Sürekli kaygı içsel kaynaklı olduğu için, davranışlarda direk gözlenmeyebilir (Kartopu, 2012). Spielberger (1980) sürekli kaygının özelliklerini şöyle belirtir.

1. Sürekli kaygı durumluk kaygıya oranla durağan bir kaygı durumudur.
2. Kişiden kişiye sürekli kaygının şiddeti ve süresi değişir.
3. Kişilik yapısının kaygıya yatkın oluşu sürekli kaygı düzeyini etkiler.

2.3.2. Durumluk kaygı

Durumluk kaygının şiddeti ve süresi bu durumu tetikleyen olaya bağlıdır (Kaya ve Varol, 2004). Yani sürekli kaygı kronik iken, durumluk kaygı akut bir kaygı durumudur (Palti, 2012). Durumluk kaygı, genellikle ortaya çıkaran olayın etkisi azaldıkça kaygı durumunda azalma olmaktadır (Kartopu, 2012; Şeyhoğlu, 2005). Kısacası, durumluk kaygı bireyin olaylar karşısında verdiği geçici tepkilerdir (Cüceloğlu, 1998).

2.3.1. Psikolojik danışma öz yeterliği ve kaygı

Kaygı, bireylerin performanslarını etkileyen hatta bazen işlerin yapılmasını zora sokan bir duygu durumudur. Hayatın her aşamasında karşılaşılan problemler, gelecek

kaygıları, var olan desteklerin yitimi, bireyin kendine olan güveni ve inancı, etkilemektedir. Öz yeterlik inancı ile kaygı arasındaki ilişkiye baktığımız zaman, öz yeterlik inancı yüksek olan bireyler, karşılaştıkları olası tehlikelerde kendilerini hemen kontrol edebildikleri için stres ve kaygı düzeyleri daha düşük seviyede ilerlemektedir (Kesgin, 2006; Temiz, 2009). Diğer açıdan hissedilen kaygı düzeyinin yüksekliği, bireyin öz yeterlik algısını olumsuz etkiler (Özgün, 2007).

Psikolojik danışma öz yeterlik algısı danışmanın kendine ait öznel değerlendirmelerini içerdiği için, psikolojik danışma öz yeterlik algısı yüksek psikolojik danışmanlar, danışma yapabilme konusunda yüksek kapasiteye sahip olduklarına inanırken, bunun tam tersi durumda ise psikolojik danışman kendi kapasitesine güvenmemektedir (Özteke, 2011). Albert Bandura'nın (1989) öz yeterlik kavramından hareketle danışma öz yeterlik algısı yüksek danışanların, danışma sırasında yaptığı hataların üstesinden gelmesi ve bir sonraki danışma sürecine yönelik kaygı ve yeterlik duygusu olumsuz etkilenmezken, danışma öz yeterlik algısı düşük danışmanlar olası bu durum karşısında olumsuz etkilenmektedirler. Ayrıca danışman öz-yeterlik inancının yüksek olması, zor danışanlara daha çok sabır göstermelerini sağlar ve kaygılarını azaltarak daha iyi bir performans göstermelerine yardımcı olur (Larson, 1998). Psikolojik danışmanların kaygı düzeyleri ile empatik beceri düzeyleri (Akçalı, 1991), tükenmişlik düzeyleri (Çoban ve Demir, 2004; Özer 1998; Özabacı, İşmen ve Yıldız, 2004; Seğmenli, 2001), kişilik özellikleri ve stresle başa çıkma (İstengel, 2006), stres kaynakları (Paksoy, 2003) araştırma konuları olmuştur.

Yapılan bir araştırmada (Daniels ve Larson, 2001), olumsuz geri bildirim alan psikolojik danışmaların kaygılarının yükseldiği ve danışma öz yeterlik algılarının düştüğü sonucuna ulaşılmıştır. Çünkü öz yeterlik algısı bireyin kendi algılamaların yanında

çevresinden aldığı dönütlerden de etkilenmektedir. Yapılan araştırmalarda psikolojik danışma öz yeterlik algısı ile stresten uzak durma ve kaygı seviyesinin düşüklüğü ile pozitif yönde ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Özgün, 2007; Uslu, 1999). Diğer bir araştırmada ise (Eşgi, 2006), psikolojik danışmanların kaygı düzeyleri ile cinsiyet, meslek, yaş ve çalışma süresi arasındaki ilişkiyi incelemiş ancak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Sonuç olarak, kaygı durumlarını daha az yaşayan psikolojik danışmanların öz yeterlik algıları daha yüksek olabilmektedir.

2.4. Melek Olarak Psikolojik Danışma

Bireyler, hayatları boyunca yaşadıkları sorunları herhangi bir arkadaşı ile görüşerek, konuşarak rahatlama sağlama amacı gütmektedir (Ültanır, 2005). Çünkü insanlar yaşam koşulları içinde çeşitli stres faktörlerine maruz kalmakta ve bu stres faktörleri bireylerin uyumlarını bozmaktadır (Gültekin, 2006 ve Gündüz ve Çelikkaleli, 2009). Günlük hayatta meydana gelen hızlı değişimler, bireylerin problem alanlarının artmasına neden olmuş ve bireyler ihtiyaç duydukları yardım hizmetlerinin çevresi tarafından sağlanması yerine, bu hizmeti daha planlı bir şekilde verebilecek profesyonel mesleklere yönelmeye başlamıştır (Ültanır, 2005). Değişen ve gelişen bireylerin sosyal destek sistemleri sekteye uğramış ve bireyler sorunlarının çözümünde daha profesyonel hizmetlere ihtiyaç duymaya başlamışlardır (Uslu, 2005).

Dünyada yardım mesleği olarak gelişmeye başlayan psikolojik danışmanlık mesleğinin Türkiye’de gelişmeye başlaması 1950’li yılların başına denk gelmektedir (Doğan, 1996). Bu gelişmeleri takip eden yıllardan sonra psikolojik danışmanlığın Türkiye’deki eğitimi ve meslekleşme süreci için çeşitli üniversitelerde psikolojik danışmanlık bölümü açılmış ve bu alanda eğitim almak için yurt dışına akademisyenler

gönderilerek; alanın gelişmesi için ilk adım atılmaya başlanmıştır (Akkoyun, 1995; Doğan, 1996).

2.5. Psikolojik Danışmanların Eğitimi

Psikolojik danışman adaylarına hangi danışmanlık becerilerinin kazandırılacağı ve bu becerilerin nasıl kazandırılacağı konusu hep tartışma konusu olmuştur (Uslu, 2005). Bu becerilerin nasıl kazandırılacağı konusu üzerine konuşulması, danışman eğitiminin nasıl olması gerektiği sorusunu akla getirmektedir (Doğan, 2000). Çünkü danışman adaylarının danışmanlık becerilerini kullanabilmelerinin ve profesyonel bir şekilde hizmet vermelerinin temelinde, aldıkları danışmanlık eğitimi yatmaktadır (Uslu ve Arı, 2005). Psikolojik danışmanların danışma becerileri konusunda yeterli olmalarında üniversitede gördükleri eğitim ve geçirmiş oldukları öğretimsel yaşantılar etkili olmaktadır (Atıcı ve Ulusoy, 2010). Bu danışmanlık eğitiminin kalitesi ise öğretim elemanı yetersizliği, standart eğitim programlarının olmaması, üniversiteden üniversiteye değişen uygulama koşulları (danışma odası, süpervizyon olanağı, kayıt cihazları vb.), danışman- hoca ilişkisinin boyutu gibi faktörler etkili olmaktadır (Özyürek, 2009; Uslu, 2005, Yaka, 2005). Yukarıda açıklanan nedenlerden dolayı danışman becerileri konusunda ilk defa eğitim alacak bireylerin, ileride kaliteli danışma hizmeti verilmesi için psikolojik danışman yetiştiren programların, psikolojik danışman adaylarının ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde düzenlenmesi gerekmektedir (Özyürek, 2009).

2.5.1. Amerika'da psikolojik danışman eğitimi

Psikolojik danışmanlık mesleği 20. yüzyılın getirmiş olduğu değişimler sonucu bireylerin yardım mesleklerine duyduğu ihtiyacın artması ile birlikte Amerika' da ortaya çıkmıştır (Uslu, 2005; Yaka, 2005). Daha sonra psikolojik danışmanlar

üniversitelerin açmış olduğu programlar dâhilinde yetiştirilmeye başlanmıştır. Amerikan Okul Danışmanları Birliğinin psikolojik danışmanlık eğitimini standart bir yapıya kavuşturmak ve eğitimin ülke genelinde aynı olmasını sağlamak amacıyla Okul Psikolojik Danışmanı Eğitim Şemasını yayınlanmıştır (ASCA, 2012). Bu eğitim şeması sayesinde psikolojik danışmanlık eğitiminin içerik ve basamakları sistemli hale getirilerek, danışmanlık eğitiminin daha kaliteli olması sağlanmıştır.

2.5.2.Türkiye’ deki psikolojik danışman eğitimi

Amerika ve Avrupa ülkelerinde Psikolojik danışmanlık eğitimi lisans düzeyinde verilmemektedir (Akkoyun, 1995). Ülkemizde ise psikolojik danışmalar, Eğitim Fakültelerinin Eğitimde Psikolojik Hizmetler Anabilim Dalının psikolojik danışma ve rehberlik lisans bölümlerinde yetiştirilmektedirler (Voltan-Acar, 2009). Buna bağlı olarak Türkiye’de psikolojik danışman yetişmek için ilk lisans programı 1965-1966 eğitim-öğretim yılında Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesinde “Eğitim Psikolojisi ve Rehberlik Bölümü” adı altında kurulmuştur (Ültanır, 2005). 1983 yılından sonra sayıları giderek artan Eğitimde Psikolojik Hizmetler programlarında, çeşitli sıkıntılardan dolayı sadece eğitim bilimleri dersleri okutulmuş ve psikolojik danışmanlığın kendi başına bir program haline gelmesinde zorlu bir sürecin sonunda gerçekleşmiştir (Uslu, 2005).

Psikolojik danışmanlığın bağımsız bir program olmasından sonra, eğitim süreçlerinin planlaması ile ilgili çeşitli sıkıntılar ve güçlüklerle (uygulama olanaklarının kısıtlı olma, ders araç gereçlerinin her üniversitede bulunmaması vb.) karşılaşmıştır (Akkoyun,1995, Uslu, 2005 ve Özyürek, 2009). Daha sonra psikolojik danışma eğitimi ile ilgili tartışmalar yaşanmaya başlanmıştır (Özyürek, 2005). Bu tartışmaların başlamasında danışmanlık eğitimi konusunda belirli bir standartın bulunmaması ve mezun olan danışman adaylarını psikolojik danışman becerileri konusunda yeterli hale

gelip gelmedikleri konusundaki fikir ayrılıkları etkili olmuştur (Büyükgoze-Kavas, 2011; Özyürek, 2009; Özyürek, 2010; Yaka, 2005). Bu nedenle Doğan (2000), Türkiye’de psikolojik danışmanlık ve rehberliğin belirli bir standardının olmadığı, bu durumun kaliteli danışmanlar yetiştirmeye engel olduğunu ileri sürmüş ve psikolojik danışma eğitiminin akredite (standart kalite) edilmesi gerektiğini savunmuştur.

Türkiye’deki psikolojik danışmanlık eğitimini konu alan araştırmalarda, lisans eğitimin yetersiz olduğu ve öğrencilerin yeterli uygulama şansı bulamadıkları yönünde görüşler öne sürülmüştür (Doğan, 2000; Özyürek ve Kılıç-Atıcı, 2002; Özyürek, 2009). Başka bir araştırmada ise psikolojik danışman lisans öğrencileri uygulamalı derslerin danışma becerilerine ve kişisel gelişimlerine katkıda sağladığı yönünde görüş bildirmişlerdir (Atıcı, Sanberk ve Yalçın, 2011). Psikolojik danışmanlığın mesleklaşme sorunlarının incelendiği bir araştırmada, kaliteli psikolojik danışman yetiştirilmesi için var olan psikolojik danışma lisans, yüksek lisans ve doktora düzeyinde programların çok fazla açılmaması, bunların yerine var olanların eğitim kalitelerinin artırılması gerektiği yönünde öneriler sunulmuştur (Doğan, 1996). Günümüzde psikolojik danışmanlık ve rehberlik bölümü ortalama öğrenci sayılarının kırık olduğu, teorik ve uygulamalı derslerin bulunduğu bir program çerçevesinde eğitim vermeye devam edilmektedir.

2.5.3. Psikolojik danışma becerileri

Psikolojik danışma becerileri, danışma almaya gelen bireylere sıkıntı yaşadığı konuları ve değişmesini istediği problem durumlarını rahatça ortaya koymasını sağlayan, danışanın problem durumlarını değerlendirmesine ve çözüm için harekete geçmesine yardımcı olan beceriler bütündür (Uslu, 2005). Voltan-Acar (2008) bu becerileri yapılama, konuşmaya açık davet, asgari düzeyde teşvik, içerik ve duygu yansıtma, kişiselleştirme, özetleme, sessizliği kullanma şeklinde açıklamıştır. Fakat

psikolojik danışmanların etkili bir danışma gerçekleştirmeleri için bu becerilere sahip olmaları tek başına yeterli olmamakta, bu becerileri nerede ve nasıl kullanacağını da bilmesi gerekmektedir (Uslu, 2005).

Psikolojik danışma süreci danışmanın belirli beceriler kullanarak, danışma almaya gelen bireye yardım etme faaliyetlerini kapsar (Tatlılıoğu, 1999; Yaka, 2005). Psikolojik danışmanın, danışma sürecini yönetebilmesi, ilerletebilmesi ve başarılı bir danışma süreci gerçekleştirmesi danışma becerilerini etkin kullanmasına bağlıdır. Bu açıdan bakıldığı zaman danışma becerileri konusundan yeterli olan ve yaptığı uygulamalar konusunda başarılı olan psikolojik danışmanların danışma öz yeterlik algıları yüksek olmaktadır.

2.5.3.1. İlişki oluşturmaya yönelik psikolojik danışman becerileri (terapötik koşullar)

Danışma sürecinin ilk aşaması terapötik ilişkiyi oluşturmaktır (Voltan-Acar, 2009). Bu süreç danışma oturumlarının ilerleyebilmesi için danışan ve danışman arasındaki hassas ilişkinin oluşturulduğu evredir (Uslu, 2005). Bu aşamada kullanılan beceriler; saygı, koşulsuz kabul, empati, ilişki (raport), güven ve saydamlıktır (Voltan-Acar, 2009). Bu beceriler;

İlişki (Rapport): Danışma almaya gelen bireyle, danışan arasında samimiyete dayalı terapötik ilişkidir. Eğer danışma sürecinde raport sağlanmaz ise danışma süreci ilerleyemez.

Güven: Psikolojik danışmanın, danışma almaya gelen bireye, her konuda rahat olabileceğini hissettirmesi, danışanın danışma süreci sırasında kendini rahat hissetmesini sağlayan terapötik bir koşuldur.

Saygı: Psikolojik danışmanı, danışanı her şeyden bağımsız bir birey olduğunu kabul ederek; onu sözlü ve sözsüz mesajlarına açık olmak ve onu yargılamadan dinlemektir.

Koşulsuz kabul: Danışma almaya gelen danışanın din, dil, ırk, siyasi görüş, költür farkı gözetmeksizin ve yaptığı seçimleri eleştirmeden onun dünyasını olduğu gibi kabul etmektir.

Empati: Danışmaya gelen bireyin gözüyle dünyaya bakabilmek, aynı anda danışanın yaşamış olduğu deneyimleri ile ilgili duygu, düşüncelerini anlamaya açık olmak ve anladıklarını danışana ifade ederek; danışma almaya gelen bireye anlaşıldığını hissettirecek tepkilerde bulunmaktır (Voltan-Acar, 2009; Yaka, 2005).

Saydamlık: Psikolojik danışmanın, danışma süreci boyunca danışanına karşı açık ve gerçekçi olması durumudur.

2.5.3.2. Danışana yardım etmeye yönelik psikolojik danışma becerileri (terapötik beceriler)

Psikolojik danışma sürecinde ilişki oluşturma süreci tamamlandıktan sonra, yani danışan ve danışman arasında güvene dayalı terapötik bir bağ kurulduktan sonra, danışma sürecinin ilerlemesi ve danışanın amaçlarına ulaşması için danışma sürecinde psikolojik bazı yardım becerilerini bilmesi ve bunların uygulaması gerekir. Bu beceriler; yapılama, konuşmaya açık davet; duyguların ve içeriğin yansıtılması, soru sorma, yüzleştirme, kişiselleştirme, şimdi ve burada olma, özetleme ve sessizliği kullanma olarak sıralanabilir (Yaka, 2005; Voltan-Acar, 2009). Kavramları açıklayacak olursak;

Yapılama: Danışma sürecinin ilk oturumunda kullanılması gereken, danışana danışma süreci hakkında bilgilerin verildiği ve danışanından danışma sürecine aktif dahil olacağını hissettiren danışma becerisidir (Voltan-Acar, 2009; Yaka, 2005).

Konuşmaya Açık Davet: Danışana açık uçlu sorular sorularak, kendisinden bahsetmesini sağlayan, psikolojik danışmanında danışanı hakından bilmediklerini öğrenmesini sağlayan danışman becerisidir(Voltan-Acar, 2009).

Yansıtma: Psikolojik danışmanın bir nevi danışanın aynası olarak; söylediklerini, hissettiklerini ona geri iletmesidir(Rogers, 1951; akt. Yaka, 2005). Yansıtma becerisi ikiye ayrılır. Bunlar;

a. Duygu Yansıtma: Psikolojik danışmanın danışanın o anda içinde bulunduğu duygu durumunu anlaması ve danışana ileterek bunların doğruluğu konusunda dönüt alınmasını sağlayan danışma becerisidir(Voltan-Acar, 2009).

b. İçerik Yansıtma: Danışanın düşüncelerinin, psikolojik danışman tarafından yeni kelimelerle düzenlenerek; söylenenlerin daha iyi belirginleşmesi için kullanılan danışma becerisidir.

Asgari Düzeyde Teşvik: Danışanın vermiş olduğu bilgileri biraz daha detaylandırması ve konuşmasını onaylamak için verilen hı hı, evet, devam edebilirsin gibi küçük dönütlerdir.

Özetleme: Bir önceki yapılan sürecin nasıl geçtiği ve nelerin konuşulduğunu hatırlatan ve geçirilen süreç içinde nelerin yaşandığını ortaya koyarak, danışana süreç ile ilgili farkındalık kazandıran önemli bir danışma becerisidir.

Yüzleştirme: Uygun zamanda ve danışanın hazır olduğu gözlemlenildikten sonra, yaşadığı çatışmaları, ikilemleri göstermeye yarayan danışman becerisidir. Fakat bu beceri erken kullanılırsa danışman kendini kapatabilir, konuşma konusundaki cesareti kılır. Diğer açıdan bu tekniği kullanmada şimdi ve burada kaçırılırsa, geriye yönelik yüzleştirme yapmak zor olabilmektedir.

Kendini Açma: Danışanın kendi duygularını tatmin etmek amacı gütmeksizin, danışanın olayına benzer yaşadığı herhangi bir olayı, bireyin konuşma konusundaki cesaretinin artması için kullanılan bir beceridir.

Soru Sorma: Psikolojik danışmanın konu ile ilgili bilgiler almak için danışana yönelttiği açık veya kapalı uçlu sorulardır.

Cesaretlendirme: Bireyin danışma sürecine aktif katılması için ve kendini daha rahat açabilmesi için bireye verilen sözel veya sözel olmayan dönütlerdir.

Onaylama: Psikolojik danışmanın, danışanın anlattıklarını dinlediğini ifade eden sözel ve sözel olmayan onay davranışlarıdır.

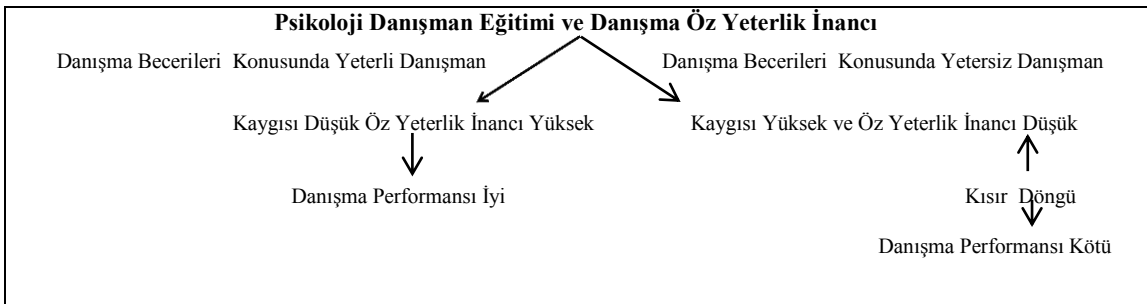
Açıklama: Onaylama davranışının bir üst seviyesi olarak; psikolojik danışman danışanın anlattığı olaylarla ilgili bazı küçük açıklamalar yaparak; danışana anlaşıldığı hissini veren bir beceridir.

2.5.4. Psikolojik danışma öz yeterliliği ve danışmanlık eğitimi

Psikolojik danışmanlar, profesyonel meslek elemanları olarak tanımlanırlar (Kepçeoğlu, 1999). Ancak bu profesyonellik aldıkları eğitime ve bu eğitimin kalitesine bağlıdır (Uslu ve Arı, 2005). Psikolojik danışma mesleği diğer mesleklerde olduğu gibi, belirli bilgi, beceri ve donanım eşliğinde gerçekleştirilen bir meslek dalıdır (İkiz, 2009). Psikolojik danışmanların danışma sürecinde kullandıkları yardım becerilerini etkin bir şekilde kullanmalarında, aldıkları danışmanlık eğitiminin yeterliği önemli bir faktördür (Uslu ve Arı, 2005). Psikolojik danışmaların danışma öz yeterlik algıları algıları üzerinde geçirdikleri eğitimsel yaşantılar etkili olmaktadır (Atıcı ve Ulusoy, 2010). Meslek danışmanlığı yapan İtalyan psikolojik danışmanların aldıkları eğitimin türü ve süresi ile psikolojik danışma öz-yeterliliği arasındaki ilişkinin araştırıldığı bir çalışmada (Soresi, Nota ve Lent, 2004), belirli bir standart takip edilerek yapılan danışmanlık

eğitiminin, danışma becerileri konusunda faydalı olduğu ve psikolojik danışmanların öz yeterlik algılarını yükselttiği sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca danışma becerileri konusunda yetersiz eğitim almış olan psikolojik danışmanlar, danışma sürecine ilişkin önyargılar geliştirebilmekte ve psikolojik danışma öz yeterlik algıları zayıflayarak, danışmaya ilişkin kaygıları yükselmektedir (Whiston ve Cokeri, 2000; Erkan, 2011).

Psikolojik danışmanlık yapan bireylerin danışmanlık becerilerine ilişkin öz yeterlikleri algıları çeşitli nedenlere bağlı olarak değişmektedir (Aksoy ve Diken, 2009; Atıcı ve Ulusoy, 2010). Psikolojik danışmanların danışma öz yeterlik algıları üzerinde etkili olan faktörlerden bir tanesi aldığı danışmanlık eğitimidir. Lent, Hill ve Hoffman (2003) Psikolojik Danışma Öz-Yeterlik Ölçeğini geliştirdikleri çalışmalarında yüksek lisans düzeyinde eğitim alan aday psikolojik danışmanlara eğitim-öğretimin ikinci yarısının başında ve dönemin sonunda Psikolojik Danışma Öz-Yeterlik Ölçeğini uygulamışlardır. Bu iki test arasındaki sonuçla incelendiğinde, psikolojik danışmanların geçirdikleri öğretimsel yaşantıların psikolojik danışma öz yeterlik algılarını olumlu etkilediği sonucuna ulaşılmışlardır. İkiz (2009) üniversitelerde, psikolojik danışman yetiştiren programların danışma becerilerini geliştirilecek uygulamalara daha fazla yer vermesi konusuna vurgular yapması, bu araştırmanın sonucunu destekler niteliktedir. Psikolojik danışman eğitimi ile psikolojik danışma öz yeterliği arasındaki ilişki Şekil 2’de özetlenmiştir.

Şekil 2. Psikolojik Danışma Becerileri ile Danışma Öz Yeterlik Arasındaki İlişki

Şekil 2’de görüldüğü üzere psikoloji danışma eğitimi sonunda danışma becerileri konusunda kendisini yeterli hissedenden bireylerin psikolojik danışma öz yeterlikleri yükselmekte ve danışma performanslarının kalitesi artmaktadır. Lepkowski’nin (2009) yüksek lisans öğrencileri ile yaptığı bir çalışmada, psikolojik danışman adaylarını standartlaştırılmış bir eğitime tabi tutmuş ve psikolojik danışman adaylarının, eğitim sonrasında danışmanlık becerilerine ilişkin güvenlerinin arttığı sonucuna ulaşmıştır.

Danışmanlık eğitimleri ile psikolojik danışma öz yeterliği arasındaki ilişkinin incelendiği bir araştırmada (Atıcı, Sanberk ve Ortakale, 2011), 11 hafta boyunca eğitime katılan psikolojik danışman adaylarının, kişisel farkındalıkları ve danışma becerileri açısından gelişim gösterdikleri ortaya çıkmıştır. Çalışmalardan da anlaşılacağı üzere psikolojik danışmanların eğitimleri psikolojik danışma öz yeterlik algıları üzerinde etkili olmaktadır. Alan ve alan dışı mezun psikolojik danışmanların mesleki yeterlikleri ve iş doyumlarını konu alan bir çalışmada, alan ve alan dışı mezun olan psikolojik danışmanların mesleki yeterliklerin farklılaşmadığı ortaya çıkmıştır (Taşdelen-Karçkay, 2008). Bu sonuç, psikolojik danışma öz yeterlik algısı üzerinde etkili olan danışmanlık eğitimlerinin, ne kadar yeterli olduğunu tartışmaya açacak nitelikte bir sonuçtur. Halverson, Miars ve Livneh (2006) tarafından yapılan bir araştırmada, farklı uzmanlık alanlarında eğitim gören psikolojik danışman adaylarına, Planlı Psikolojik Eğitim Modeli (Deliberate Psychological Education) doğrultusunda eğitim verilmiş ve bu eğitimin danışman adaylarının öz yeterlik algılarına olumlu yönde katkı sağladığı sonucuna varılmıştır.

Sonuç olarak; psikolojik danışman adaylarının, danışma sürecini yönetmek için sahip olmaları gereken beceriler ve bu becerilere ilişkin öz yeterlik algıları üniversitelerde aldıkları eğitimlerden etkilenmekte ve buna bağlı olarak danışman

adayları danışmanlık becerilerini yeterlikleri konusunda kaygı yaşayabilmektedirler (Büyükköze-Kavas, 2011; Corey, 2008; Doğan, 2000; Özyürek, 2009).

2.5.5. Psikolojik danışma eğitiminde süpervizyon

Psikolojik danışma eğitimi, lisans düzeyinde belirli psikolojik danışma becerilerinin kazandırıldığı eğitimdir. Ancak psikolojik danışmanlık yapabilmek için aday öğrencinin, bunları ne zaman nerede ve nasıl kullanacağına, yani teorikte öğrendiği psikolojik danışma becerilerini pratikte nasıl uygulayacağını öğrendiği ve geliştirdiği mutfak, süpervizyondur (Uslu, 2005). Ayrıca süpervizyon, psikolojik danışman adayının gerçekleştirdiği danışma oturumlarının, süpervizör eşliğinde sorgulayıcı ve geliştirici çalışmalar halinde oturumların kritiğinin yapıldığı bir süreçtir (Baker, Daniels ve Greeley, 1990; akt. Yaka, 2005). Bu eğitim sürecinde danışmanlık eğitimi alan kişiye süpervizyon alan, bu eğitimi gerçekleştiren danışmanlık eğitiminde belirli kariyerler kat etmiş kişiye ise süpervizör denir. Süpervizyon; psikolojik danışman yetiştirmede önemi tartışılmayacak kadar büyüktür (Özyürek, 2009; Uslu, 2005; Yaka, 2005). Süpervizyondaki amaç, psikolojik danışman adayının danışma becerileri konusunda daha yeterli hale gelmesinde ona destek olmaktır (Uslu, 2005).

Psikolojik danışman eğitimi konusunda bu kadar etkili olan süpervizyon çalışmalarına Amerika ve Avrupa gerekli önem verilmiş ve bu konu ile ilgili çalışmalar yapılmıştır (Büyükköze-Kavas, 2011; Uslu, 2005). Psikolojik danışman adaylarının okullarda yaptıkları uygulamalar ile danışman adaylarına sağlanan süpervizyon uygulamalarını incelendiği bir tarama çalışmasında (Özyürek, 2009), Türkiye'deki psikolojik danışman öğrencilerinin, yeterli sürede ve düzenli bir biçimde süpervizyon almadıkları, süpervizyon gruplarının kalabalık olduğu ve süpervizyonun deneyimsiz öğretim elemanları tarafından verildiği sonucuna ulaşılmıştır. Psikolojik danışma

eğitimi veren üniversitelerde eğitim programlarında herhangi bir standardın olmaması, teorik eğitim yanında süpervizyon uygulamalarının da üniversiteden üniversiteye değişmesine neden olmaktadır (Büyükköze-Kavas, 2011; Doğan, 2000, Korkut, 2007). Sonuç olarak, psikolojik danışman adaylarının danışma becerileri konusunda yeterli hale gelebilmesi için aldıkları eğitim ile birlikte, eğitim aldıkları kişilerin (süpervizör) psikolojik danışma alanında yetkin olması gerekmekte, ayrıca psikolojik danışman adaylarına yeterli sayı ve sürede süpervizyon desteği sağlanmalıdır.

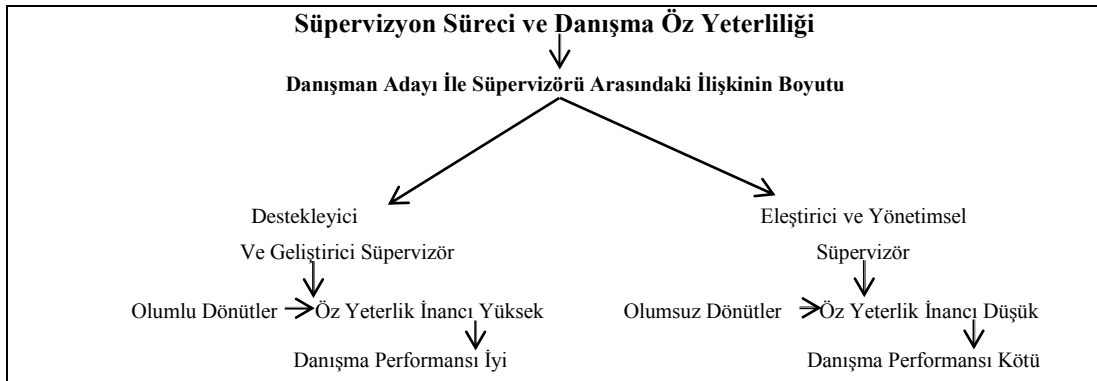
2.5.5.1. Psikolojik danışman öz yeterliliği ve süpervizyon

Süpervizyon süreci psikolojik danışma eğitiminde, danışma adaylarına, uygulamalı mesleki becerilerin kazandırılmasında katkısı büyük olan bir aşamadır (Büyükköze-Kavas, 2011). Süpervizyon ilişkisi, danışman adayının teorikte öğrenmiş olduğu bilgileri yaşantıya dökmesi ve bu yaşantıları değerlendirerek, neyi nasıl yapması gerektiği yönünde dönüt alması açısından danışma eğitiminin önemli bir parçasını oluşturmaktadır (Büyükköze-Kavas, 2011; Özyürek, 2009; Yaka, 2005).

Süpervizyon sürecinin eğitimsel yönünün yanında, süpervizör ile danışman adayının arasındaki ilişki gerçeği vardır (Özyürek, 2009; Uslu,2005). Yapılan bir araştırmada (Büyükköze-Kavas, 2011), süpervizyon sürecinde psikolojik danışman adayı ile süpervizörü arasındaki ilişkinin uyumlu olmasının, danışman adayının mesleki becerilerinin gelişimine katkı sağladığı, danışanın yeterlik algısının yükselerek, danışma sürecine ilişkin kaygısının azaldığı belirtilmiştir. Süpervizyon sürecinde süpervizöründen olumsuz dönütler alan danışman adaylarının, danışma sürecini yürümekte zorlandıkları ve psikolojik danışma öz yeterlik algılarının olumsuz etkilendiği sonucuna varılmıştır (Larson, Suzuki, Gillespie, Potenza, Bechtel ve Toulouse, 1992; Özyürek, Çam ve Atıcı, 2005). Bu bilgilere paralel olarak, süpervizörü

ile arasındaki ilişkinin iyi düzeyde olması, psikolojik danışman adaylarının, kendileri ile ilgili ön yargılarını kırmasını sağlamakta ve böylece psikolojik danışman adayının danışma sürecine ilişkin kaygıları azalmaktadır (Özyürek, 2009; Uslu, 2005).

Süpervizyon sürecinin danışman adayı üzerindeki diğer bir etkisi ise değerlendirilmesi kaygısıdır (Liddle, 1986; akt. Büyükköze-Kavas, 2011). Süpervizyon sürecinde, psikolojik danışman adayı yaptığı danışma uygulamalarının ses kayıtlarını, deşifrelerini süpervizörüne sunmakta ve süpervizöründen dönütler beklemektedir (Özyürek, 2009). Sonuç olarak, psikolojik danışman adaylarının süpervizyon sürecine ilişkin önceden geliştirdikleri tahminler, süpervizör ile danışman adayı arasındaki ilişkinin boyutu, süpervizörün danışma stili ve modeli, danışman adayının süpervizörünü algılayış psikolojik danışma öz yeterlik algısı üzerinde olumlu veya olumsuz şekilde etkili olabilmektedir (Büyükköze-Kavas, 2011; Özyürek, 2009; Yaka, 2005). Süpervizyon süreci ile psikolojik danışma öz yeterliği arasındaki ilişki Şekil 3'te sunulmuş.

Şekil 3. Süpervizyon Süreci ve Danışma Öz Yeterliliği Arasındaki İlişki

Şekil 3'te görüldüğü üzere süpervizyon süreci psikolojik danışma öz yeterliğini olumlu veya olumsuz bir şekilde etkileyebilmektedir. Örneğin, yüksek lisans eğitimi gören psikolojik danışman adaylarının süpervizyon sürecini konu alan bir araştırmada (Delini ve Hulse-Killachy, 2005), alınan süpervizyonun türü ve öğrencilerin

memnuniyet düzeyleri ile psikolojik danışma öz yeterlikleri arasında anlamlı düzeyde ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Psikolojik danışmanların öz yeterlik algıları kendi yaptıkları değerlendirmelerden etkilenmekle birlikte, çevresinden, danışanından ve süpervizöründen gelen dönütlerden de etkilenmektedir (Asarlı, 2012). Bu görüşü destekler nitelikte olan araştırmalarda, süpervizörü ile arası iyi olan ve süpervizöründen olumlu dönütler alan psikolojik danışmanların psikolojik danışma öz yeterlik algılarının yükseldiği gözlenmiştir (Daniels ve Larson, 2001; Büyükköze-Kavas, 2011). Fakat süpervizyon sürecinde süpervizöründen olumsuz dönütler alan danışman adaylarının danışma sürecini yürütmekte zorlandıkları ve olumsuz dönütlerden dolayı sürece kendileri ile ilişkin tahminler yürüterek başladıkları, psikolojik danışma yapabilme kapasitelerine yönelik algılarının olumsuz etkilenerek danışmaya yönelik kaygılarının arttığı ve psikolojik danışma öz yeterlik algılarının düştüğü sonucuna ulaşılmıştır (Özyürek, Çam ve Atıcı, 2005; Büyükköze-Kavas, 2011).

Çalışmanın bu bölümünde ele alınan kavramların ve birbirleriyle olan ilişkilerinin özetlenmesi bulguların anlaşılmasına katkı sağlayacaktır. İlk olarak ele alınan öz yeterlik kavramı, bireylerin performanslarını ve sahip oldukları becerilerini kullanabilme kapasiteleri üzerinde etkili olan önemli bir faktördür. Öz yeterlik inancı/algısı olarak nitelendirdiğimiz kavram ise bireyin var olan becerilerine ilişkin güvenlerini içermektedir. Bu çalışmada da psikolojik danışmanların danışma becerilerine ve danışma oturumlarını yönetebilme gücüne olan güvenini ifade eden psikolojik danışma öz yeterliği kavramı üzerinde durulmuştur. Literatür ve ilgili kuramsal çerçeve incelendiğinde geçmiş eğitim yaşantıları, kişilik özellikleri, psikolojik danışmanların kaygı düzeylerinin psikolojik danışma öz yeterliği üzerinde etkili olduğu

görülmektedir. Diğer açıdan psikolojik danışma öz yeterlik algısının düşük olması, psikolojik danışmanların performanslarını olumsuz, yüksek olması ise olumlu yönde etkileyen bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır.

BÖLÜM III

Yöntem

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma psikolojik danışmanların kişilik özelliklerinin, durumluk-sürekli kaygı düzeylerinin, çalışma sürelerinin ve geçmiş eğitim yaşantılarının yeterliğine ilişkin algı düzeylerinin psikolojik danışma öz yeterlikleri üzerindeki yordayıcı etkisinin incelendiği ilişkisel tarama modelli bir çalışmadır. İlişkisel tarama modeli iki veya daha fazla değişkenin birlikte değişip-değişmediğinin ve değişim yönlerinin belirlenmeye çalışıldığı betimsel bir araştırma yöntemidir (Cemaloğlu ve Şahin, 2007; Karasar, 1999). Ayrıca ilişkisel tarama modeli, bağımlı ve bağımsız değişkenler arasındaki ilişkinin varlığını ortaya koymaya çalışan, var olan duruma müdahale etmeden araştırmayı desenleyen bir modeldir (Crano ve Brewer, 2002; Özdemir ve Yapıcı, 2010). Araştırmada psikolojik danışmanların kişilik özellikleri, durumluk-sürekli kaygı düzeyleri, çalışma süreleri, geçmiş eğitim yaşantılarının yeterliğine ilişkin algı düzeyleri, çalışılan kurumun türü araştırmanın bağımsız değişkenlerini oluştururken, psikolojik danışma öz yeterlikleri bağımlı değişken olarak tanımlanmıştır.

3.2. Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evreni Türkiye'deki psikolojik danışmanlardan oluşmaktadır. Alanda çalışan psikolojik danışmanların, kişilik özelliklerinin, durumluk-sürekli kaygı düzeylerinin, çalışma sürelerinin ve geçmiş eğitim yaşantılarının yeterliğine ilişkin algı düzeylerinin psikolojik danışma öz yeterlikleri üzerindeki yordayıcı etkisini test etmek 270 kişiden oluşan örneklem grubu oluşturulmuştur. Analizlerin daha doğru sonuç vermesi için veri toplama araçlarını eksik veya yanlış doldurmuş olan 21 katılımcının

verileri çıkartılarak araştırmanın örneklemini 249 kişi olarak belirlenmiştir. Örneklem grubu ile ilgili tanımlayıcı istatistik analiz sonuçları Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2

Katılımcıların Çeşitli Değişkenlere Göre Dağılımı

Değişkenler	Kategoriler	N	%
Cinsiyet	1.Erkek	82	32.9
	2.Kadın	167	67.1
		Toplam	249 100
Eğitim Durumu	1.Lisans	197	19.7
	2.Y.Lisan	48	19.3
	3.Doktora	4	1.6
		249	100
Çalıştığı Kurumun Türü	1.Anaokulu	19	7.6
	2.İlkokul	59	23.7
	3.Ortaokul	68	27.3
	4.Lise	69	27.7
	5.Ram	23	9.2
	6.Eğitim-İş Okulları	3	1.2
	7.Üniversite	8	3.2
		Toplam	249 100
Çalışma Süreleri	1.1-5 yıl arası	140	56.2
	2.6-10 yıl arası	47	18.9
	3.11-15 yıl arası	33	13.3
	4.16-20 yıl arası	19	7.6
	5.21 yıl ve üstü	10	4
		Toplam	249 100
Yaş	1.20-30 yaş arası	165	66.3
	2.31-40 yaş arası	59	23.7
	3.41 yaş ve üstü	25	10
		Toplam	249 100

Tablo 2’de görüldüğü üzere örneklem grubu 82 kadın, 167 erkek katılımcıdan oluşmaktadır. Katılımcıların yaşları 21-54 ($\bar{X} = 29.88$; $S = 6.92$), çalışma süreleri 1-21 yıl ($\bar{X} = 7.15$; $S = 6.15$) arasında değişmektedir. Araştırmanın örneklemini, zamandan

tasarruf etmek için uygun örnekleme yöntemi ile oluşturulmuştur. Uygun örnekleme veri toplama açısından araştırmacıya ulaşan veri sonuçlarını kullanabilme veya kendinin ulaştığı katılımcılardan veri toplama imkânı vermektedir (Balcı, 2001). Uygun örnekleme yönteminde araştırmacı veri toplama sürecinde araştırmasına konu olan verilerden ulaşabileceği kadarına ulaşarak veri toplama işlemini gerçekleştirir (Cohen, Manion ve Morrison, 2007).

3.3. Veri Toplama Araçları

Bu araştırmadaki veriler Demografik Bilgi Formu, Psikolojik Danışmanlık Öz Yeterlik Ölçeği, Durumluk-Sürekli Kaygı Ölçeği ve Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi kullanılarak toplanmıştır. Araştırmanın verileri toplanırken iki yol izlenmiştir. İlk olarak veri toplama araçları katılımcılara elden dağıtılarak uygulanmıştır. İkinci olarak ise veri toplama sürecindeki zorluklardan dolayı, veri toplama araçları Google Driver programı ile internet tabanlı hale getirilmiş ve katılımcılara e-mail yolu ile ulaştırılarak doldurmaları sağlanmıştır. Elden olan verilerin toplanması bir ay, Google Drive aracılığı ile dört ay olmak üzere veri toplama süreci beş ay sürmüştür. Veri toplama süreci sonunda katılımcılara elden dağıtılarak toplanan veri sayısı 40, Google Drive aracılığı ile toplanan veri sayısı 230 olmak üzere toplam 270 katılımcıdan veriler toplanmış ancak analizlerin daha doğru sonuçlar vermesi için veri toplama araçlarını eksik veya yanlış dolduran 21 katılımcının verileri çıkartılarak araştırma 249 kişi ile sürdürülmüştür.

3.3.1. Demografik bilgi formu

Katılımcıların demografik bilgilerini ve danışmanlık eğitimi sırasında yaptıkları uygulamalarla ilgili bilgileri almak için kullanılmıştır. Ayrıca bu formun sonunda

psikolojik danışmanların lisans döneminde aldıkları danışmanlık eğitimlerini değerlendirmeleri için beşli likert tipinde üç maddelik bir anket uygulanmıştır.

3.3.2. Psikolojik danışma öz yeterlik ölçeği

Bu ölçek psikolojik danışmanların danışma becerilerine ilişkin öz yeterlik inançlarını belirlemek için Lent, Hill ve Hoffman (2003) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek 41 madde ve üç alt boyuttan oluşmaktadır. İlk alt boyut 15 maddeden oluşmakta ve danışmaların çalışma becerilerine ilişkin öz yeterlik algılarını ölçmektedir. İkinci alt boyut ise 10 maddeden oluşmakta ve danışmanların oturumu yönetme becerilerine ilişkin öz yeterlik algılarını ölçmektedir. Üçüncü alt boyut 16 maddeden oluşmakta, 10 maddesi zor danışanlarla çalışma becerilerine ilişkin öz yeterliliğini, 6 maddesi ise zor durumlara çalışabilme becerilerine ilişkin öz yeterliliği ölçmektedir. Ölçeğin orijinal halinin tüm ölçek için Cronbach Alfa (α) iç tutarlık katsayısı .97, diğer alt boyutlar için ise .79 ile .94 arasında değiştiği sonucuna ulaşılmıştır.

Bu ölçek Pamukçu (2012) tarafından Türkçe'ye uyarlanmıştır. Çalışma sonucunda 3 faktör ve 41 maddeden oluşan bir ölçek oluşturulmuştur. Ölçek 1 ile 9 arasında değişen likert tipine uygun hazırlanmış ve ölçekten alınabilecek en yüksek puan 369 iken en düşük puan ise 41'dir. Ölçeğin güvenirlik çalışmaları sonucu hesaplanan McDonald Omega (ω) iç tutarlılık katsayısı tüm ölçek için $\omega=.98$, yardım becerileri alt boyutun için $\omega=.92$, oturumu yönetme ve psikolojik danışma sürecindeki zorluklara ilişkin öz- yeterlik alt boyutları için $\omega=.95$ çıkmıştır (Pamukçu, 2013).

Bu çalışma kapsamında yapılan iç tutarlık analizleri sonucunda Psikolojik Danışma Öz Yeterlik Ölçeği'nin iç tutarlık katsayıları (Cronbach Alfa) ölçeğin geneli için $\alpha=.96$, yardım becerileri öz-yeterlik alt boyutu için $\alpha=.91$, oturumu yönetme

becerileri öz-yeterliliği alt boyutu için $\alpha=.97$ ve danışma süreci zorlukları ile baş edebilme öz-yeterliliği alt boyutu için ise $\alpha=.94$ olarak bulunmuştur.

3.3.3. Sıfatlara dayalı kişilik testi

Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi beş faktör kişilik kuramını temele alarak geliştirilmiş bir kişilik testidir (Bacanlı, İlhan ve Aslan, 2009). Ölçek 40 madde ve 5 boyuttan oluşmaktadır. Her madde iki uçlu sıfat çiftlerini barındırmaktadır. Katılımcı sıfata dayalı kişilik testini doldururken, kendisini yakın olan sıfatı işaretlemektedir. Puanlama yapılırken testin en solundan başlamak üzere en sağa doğru 1 ile 7 arasında değer verilmektedir. Testin 7 maddesi duygusal dengesizlik/nevrotizm alt boyutunu, 9 maddesi dışadönük alt boyutunu, 8 maddesi deneyime açıklık alt boyutunu, 9 maddesi yumuşakbaşlılık alt boyutunu ve 7 maddesi ise sorumluluk alt boyutunu ölçmektedir.

Ölçeğin iç tutarlık analizleri sonucunda Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi'nin iç tutarlık katsayıları (Cronbach Alfa) duygusal dengesizlik/nevrotizm alt boyutu için $\alpha=.73$, dışadönüklük alt boyutu için $\alpha=.89$, deneyime açıklık alt boyutu için $\alpha=.80$, yumuşakbaşlılık alt boyutu için $\alpha=.87$ ve sorumluluk alt boyutu için $\alpha=.88$ olarak hesaplanmıştır (Bacanlı, İlhan ve Aslan, 2009). Bu değerler Sıfata Dayalı Kişilik Testi'nin güvenilir bir ölçme aracı olduğunu kanıtlamaktadır.

Bu çalışma kapsamında yapılan analizler sonucunda Sıfata Dayalı Kişilik Testi'nin iç tutarlık katsayıları (Cronbach Alfa) testin geneli için $\alpha=.87$, duygusal dengesizlik/nevrotizm alt boyutu için $\alpha=.74$, dışadönüklük alt boyutu için $\alpha=.87$, deneyime açıklık alt boyutu için $\alpha=.76$, yumuşakbaşlılık alt boyutu için $\alpha=.82$ ve sorumluluk alt boyutu için $\alpha=.77$ olarak hesaplanmıştır.

3.3.4. Durumluk-sürekli kaygı ölçeği

Spielberg ve arkadaşları (1966) tarafından geliştirilen Durumluk-Sürekli Kaygı Ölçeği Türkçe'ye Necla Öner ve Ayhan Le Compte (1977) tarafından uyarlanmıştır. Durumluk-Sürekli Kaygı Ölçeği durumluk kaygı ölçeği 20, sürekli kaygı ölçeği 20 madde olmak üzere, toplam kırk maddeden oluşmaktadır. Durumluk Kaygı Ölçeği'nde bireyin, belirli koşullarda nasıl hissettiğini ifade edebilmesi, Sürekli Kaygı Ölçeği'nde ise bireyin genellikle nasıl hissettiğini ifade etmesi gerektirmektedir.

Durumluk ve Sürekli Kaygı Ölçeği'nin Öner ve Le Compte (1977) tarafından yapılan güvenilirlik çalışmasında, Durumluk ve Sürekli Kaygı Ölçeği'nin güvenilirlik katsayısı Sürekli Kaygı Ölçeği için çeşitli uygulamalarda .83 ile .87, Durumluk Kaygı Ölçeği için ise .94 ile .96 arasında bulunmuştur. Ayrıca, Sürekli Kaygı Ölçeği'nin iç tutarlık katsayısı $\alpha = .87$; Durumluk- Sürekli Kaygı Ölçeği'nin iç tutarlık katsayısı $\alpha = .76$ 'dır. İç tutarlık katsayılarının yüksek bulunması Durumluk ve Sürekli Kaygı Ölçeği'nin güvenilir olduğunu göstermektedir.

Bu ölçek likert tipinde olup; 1-Hayır, 2-Biraz, 3-Çok ve 4-Tamamıyla seçeneklerinden oluşmaktadır. Durumluk- Sürekli Kaygı Ölçeği'nde iki farklı ifade bulunmaktadır. Durumluk Kaygı Ölçeği'nde 10 adet tersine döndürülmüş ifade bulunmaktadır. Bunlar 1, 2, 5, 8, 10, 11, 15, 16, 19 ve 20. maddelerdir. Sürekli Kaygı Ölçeği'nde ise tersine döndürülmüş ifadelerin sayısı 7'dir. Bunlar 21, 26, 27, 30, 33, 36 ve 39. maddelerdir. Doğrudan ve tersine dönmüş ifadelerin ayrı ayrı toplam ağırlıkları bulunduktan sonra doğrudan ifadeler için elde edilen toplam ağırlık puanından ters ifadelerin toplam ağırlık puanı çıkarılır. Bu sayıya değişmeyen değerler olan Durumluk Kaygı Ölçeği için 50, Sürekli Kaygı Ölçeği için 35 sayısı eklenir. Bu işlemlerin sonucunda elde edilen puan bireyin kaygı düzeyinde yorumlanacak puanını oluşturur.

Bu araştırmada yapılan analizler sonucunda ölçeklerin iç tutarlık katsayıları (Cronbach Alfa) Durumluk Kaygı leği için $\alpha=.92$, Sürekli Kaygı leği için ise $\alpha=.87$ olarak hesaplamıştır. Bu sonuçlar yapılan ölçümlerin güvenilir olduğu sonucunu ortaya koymaktadır.

3.4. Verilerin Analizi

Verilerin analizi SPSS 15.0 paket programı kullanılarak yapılmıştır. Psikolojik danışmanların psikolojik danışma öz yeterliklerinin cinsiyetlerine, başka bir danışmanlık eğitimi alıp-almamalarına ve eğitim düzeylerine göre farklılaşıp farklılaşmadığı sorusuna yanıt bulmak için *t* testi, psikolojik danışmanların psikolojik danışma öz yeterliklerinin çalıştıkları kurumun türüne göre farklılaşıp farklılaşmadığı sorusuna yanıt bulmak için ise *tek yönlü ANOVA* testi yapılmıştır. *Tek yönlü ANOVA* analizi öncesinde sayıları kıyaslama açısından yeterli olmayan okul öncesi 19, rehberlik araştırma merkezi 23, eğitim-iş okulları 3 ve niversite 8 olmak üzere 53 tane veri analizin dışında tutulmuş ve ilkokul, ortaokul ve lisede çalışan psikolojik danışmanlardan oluşan 196 veri üzerinde işlemler yapılmıştır.

Psikolojik danışmanların kişilik özellikleri, durumluk-sürekli kaygı düzeyleri, çalışma süreleri ve geçmiş eğitim yaşantılarının yeterliğine ilişkin algı düzeyleri psikolojik danışma öz yeterlikleri üzerinde anlamlı bir yordayıcı etkisi olup olmadığı sorusuna yanıt bulmak için *doğrusal aşamalı regresyon analizi* yapılmıştır. Analiz işlemi gerçekleştirilmeden önce regresyon analizinin koşulları test edilmiş ve öncelikle değişkenler arasında herhangi bir ilişkinin var olup olmadığını kontrol etmek için kolerasyon analizi yapılmış daha sonra araştırmada yer alan aykırı değerler için Maholonobis uzaklık değerleri hesaplanmış; $X^2 = 21.03$ 'den büyük 20 veri analiz dışı tutulmuştur. Ayrıca değerkenler arasında çoklu değerim (multicollinearity), varyans

şışmesi (VIF) ve tolerans değerleri incelenmiş 5'ten büyük VIF, .50'den büyük iki varyansın eşlik ettiği herhangi bir durumuna rastlanmamıştır (Ek-1). Ayrıca birinci tip hatayı kontrol etmek için güvenlik düzeyi .013 (.05/4) olarak belirlenmiştir.

Regresyon sonuçlarının bulunduğu tabloda yazımı kolaylaştırmak için eğitim yeterliğine ilişkin algı EYİA, danışma becerilerine ilişkin kaygı DBİK ve fiziki imkanların yeterliğine ilişkin algı FİYİA olarak kısaltılmıştır. Ayrıca Psikolojik Danışma Öz Yeterliği Ölçeği'nin yardım becerileri öz yeterliği alt boyutu *yardım becerileri*, oturumu yönetme becerileri öz yeterliği alt boyutu *oturumu yönetme* ve danışma süreci zorlukları ile baş edebilme becerileri öz yeterliği alt boyutu *danışma süreci zorlukları* şeklinde kısaltılarak kullanılmıştır.

BÖLÜM IV

Bulgular

Bu bölümde, araştırmanın amacı doğrultusunda belirlenen sorular çerçevesinde yapılan çeşitli analizlere ve bunlara ait bulgulara yer verilmiştir.

4.1. T-testi ve Tek Yönlü ANOVA Analizlerine İlişkin Bulgular

Araştırmanın alt problemlerinden olan “Psikolojik danışmanların danışmanlık becerilerine ilişkin öz yeterlik algıları cinsiyete göre farklılaşmakta mıdır?” sorusuna yanıt bulmak için *t* testi yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3

PDÖYÖ ve Alt Boyutlarının Cinsiyete Göre Farklılığı

Değişkenler	Cinsiyet	N	\bar{X}	S	<i>t</i>	p
PDÖYÖ Toplam	Erkek	82	260.99	41.11	-1.53	.13
	Kadın	167	270.30	47.30		
Yardım Becerileri	Erkek	82	103.72	12.13	-1.30	.20
	Kadın	167	106.25	15.37		
Oturumu Yönetme	Erkek	82	67.38	14.32	-2.08	.04*
	Kadın	167	71.40	14.36		
Danışma Süreci Zorlukları	Erkek	82	84.17	23.95	-.090	.36
	Kadın	167	86.98	21.77		

* $p < .05$

Tablo 3’te görüldüğü gibi PDÖYÖ’nin oturumu yönetme becerileri alt boyutu dışında diğer boyutlar ve toplam puanlar arasında cinsiyete göre farklılaşma yoktur. Ancak oturumu yönetme becerileri öz yeterliliği alt boyutunda erkek ve kadınların öz yeterlik puanları anlamlı olarak farklılaşmaktadır. Bu sonuca göre kadın psikolojik danışmanlar oturumu yönetme becerileri puanları erkek psikolojik danışmanların puanlarından anlamlı düzeyde yüksektir. ($\bar{X} = 71.40$; $t = -2.08$).

Araştırmanın diğer bir alt problemi olan “Psikolojik danışmanların danışmanlık becerileri ilişkin öz yeterlik algıları lisans eğitimleri dışında başka bir danışmanlık eğitimi alıp almamalarına göre farklılaşmakta mıdır?” sorusunun analizi için *t* testi yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 4’de verilmiştir.

Tablo 4

PDÖYÖ ve Alt Boyutlarının Başka Bir Danışmanlık Eğitimi Alıp- Almamaya Göre Farklılığı

Değişkenler	Başka Bir Eğitim Alma	N	\bar{X}	S	<i>t</i>	p
PDÖYÖ Toplam	Evet	75	274.47	46.94	1.67	.11
	Hayır	174	264.11	45.94		
Yardım Becerileri	Evet	75	106.56	14.49	.82	.21
	Hayır	174	104.92	14.38		
Oturumu Yönetme	Evet	75	72.85	13.37	2.08	.04*
	Hayır	174	62.88	14.74		
Danışma Süreci Zorlukları	Evet	75	86.27	23.10	1.46	.15
	Hayır	174	86.98	21.77		

**p* < .05

Tablo 4’de görüldüğü gibi başka bir danışmanlık eğitimi alıp ile almamaya göre PDÖYÖ’nün toplam puanları, yardım becerileri ve danışma süreci zorluklarını yönetme becerilerin öz yeterliği alt boyutlarının puanları anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Ancak başka bir danışmanlık eğitimi alanlar ile almayanların oturumu yönetme becerileri öz yeterliliği alt boyutundan aldıkları puanlar anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır. Buna göre başka bir danışmanlık eğitimi alanların oturumu yönetme becerileri öz yeterlik puanları almayanlara göre anlamlı bir şekilde daha yüksektir ($\bar{X} = 72.85$; *t* = 2.08). Başka bir danışmanlık eğitimi alanlar ile almayanlar arasında PDÖYÖ toplam puan ve bazı alt boyutlarından alınan puanlar arasında anlamlı bir farklılaşma olmamasına rağmen, başka bir danışmanlık eğitimi almış olan psikolojik danışmanların

PDÖYÖ toplam puanları ile diğer boyuttaki puanların ortalamaları almayanlara göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

Araştırmanın diğer bir alt problemi olan “Psikolojik danışmanların danışmanlık becerilerine ilişkin öz yeterlik algıları eğitim düzeylerine göre farklılaşmakta mıdır?” sorusuna yanıt bulmak için t testi yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 5’te sunulmuştur.

Tablo 5

PDÖYÖ ve Alt Boyutlarının Eğitim Düzeyine Göre Farklılığı

Değişkenler	Eğitim Düzeyi	N	\bar{X}	S	t	p
PDÖYÖ Toplam	Lisans	197	265.71	47.06	-1.7	.30
	Lisansüstü	52	273.02	43.71		
Yardım Becerileri	Lisans	197	105.07	14.72	-.79	.43
	Lisansüstü	52	106.63	13.29		
Oturumu Yönetme	Lisans	197	69.21	15.01	-2.10	.04*
	Lisansüstü	52	73.29	11.59		
Danışma Süreci Zorlukları	Lisans	197	85.73	22.63	-.44	.66
	Lisansüstü	52	87.29	22.17		

*p< .05

Tablo 5’te görüldüğü gibi eğitim düzeyine göre PDÖYÖ toplam puanları, PDÖYÖ’nün yardım becerileri ve danışma süreci zorluklarını yönetme becerileri öz yeterliliği puanları anlamlı bir farklılık göstermemiştir. Ancak eğitim düzeyine göre oturumu yönetme becerileri öz yeterliliği alt boyutunda anlamlı bir farklılaşma bulunmaktadır. Bu sonuca göre lisansüstü eğitime sahip olan psikolojik danışmanların PDÖYÖ’nün oturumu yönetme becerileri öz yeterliliği boyutundan aldıkları puanlar lisans düzeyinde eğitimi olan psikolojik danışmanların puanlarından anlamlı düzeyde yüksektir ($\bar{X} = 73.29$; $t = -2,103$). Diğer açıdan; eğitim düzeyine göre PDÖYÖ toplam puanları ile yardım becerileri ve danışma süreci zorluklarını yönetme becerileri öz yeterliliği puanları anlamlı bir farklılık göstermemesine rağmen; Tablo 6 incelendiğinde

lisansüstü eğitime sahip psikolojik danışmanların ortalamaları lisans eğitimine sahip olan psikolojik danışmanların ortalamalarından daha yüksektir.

Araştırmanın diğer bir alt problemi olan “Psikolojik danışmanların danışma becerilerine ilişkin öz yeterlik algıları çalıştıkları kurumun türüne göre farklılaşmakta mıdır?” sorusuna yanıt bulmak için *tek yönlü ANOVA* analizi yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 6’da sunulmuştur.

Tablo 6

PDÖYÖ ve Alt Boyutlarının Çalışılan Kurumun Türüne Göre Farklılığı

Değişkenler	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	f	p
PDÖYÖ Toplam	Gruplararası	821.56	2	410.78	.18	.83
	Grupiçi	434875	193	2253.54		
	Toplam	435697	195			
Yardım Becerileri	Gruplararası	26.18	2	13.09	.06	.94
	Grupiçi	39890.57	193	206.69		
	Toplam	39916.75	195			
Oturumu Yönetme	Gruplararası	29.87	2	14.93	.07	.94
	Grupiçi	43663.67	193	226.24		
	Toplam	43693.53	195			
Danışma Süreci Zorlukları	Gruplararası	282.46	2	141.23	.27	.76
	Grupiçi	99982.12	193	518.04		
	Toplam	10264.6	195			

*p< .05

Tablo 6’ da görüldüğü PDÖYÖ’den (toplam puan ve alt puanlar açısından) alınan puanların çalışılan kurumun türüne göre anlamlı olarak farklılaşmamıştır. Diğer açıdan; çalışılan kurumun türüne göre PDÖYÖ’den alınan anlamlı bir farklılık göstermemesine rağmen ilkokulda çalışan psikolojik danışmanların PDÖYÖ’den aldıkları puanlarının

ortalamları diğer kurumlarda çalışan psikolojik danışmanlara göre daha yüksek olduğu görülmektedir (EK-2)

4.2. Aşamalı Doğrusal Regresyon Analizine İlişkin Bulgular

Bu araştırmanın değişkenleri olan kişilik özellikleri, durumluk-sürekli kaygı, geçmiş eğitim yaşantılarının ve çalışma süresinin; psikolojik danışma öz yeterliği üzerindeki yordama güçlerini incelemek için öncelikle kolerasyon analizi yapılmıştır.

Tablo 7

Modelde Yer Alan Değişkenlerin Birbirleriyle Olan İlişkileri

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1.PDÖYÖ Toplam	1														
2.Yardım Becerileri	.84**	1													
3.Oturumu Yönetme Becerileri	.88**	.74**	1												
4.Danışma Süreci Zorlukları Becerileri	.90**	.59**	.66**	1											
5.Duygusal Dengesiz	-.32**	-.22**	-.26**	-.33**	1										
6.Dışadönük	.49**	.40**	.42**	.44**	-.17**	1									
7.Deneyime Açıklık	.47**	.43**	.43**	.39**	-.22**	.71**	1								
8.Yumuşak Başlılık	.45**	.40**	.41**	.38**	-.44**	.35**	.53**	1							
9.Sorumluluk	.42**	.44**	.41**	.30**	-.18**	.56**	.52**	.53**	1						
10.Durumluk Kaygı Toplam	-.28**	-.22**	-.26**	-.25**	.43**	-.23**	-.21**	-.23**	-.30**	1					
11.Sürekli Kaygı Toplam	-.37**	-.26**	-.33**	-.36**	.54**	-.36**	-.33**	-.22**	-.26**	.68**	1				
12.Yıl-Kıdem	.21**	.22**	.19**	.15*	-.06	.08	.03	-.03	.07	-.06	-.11	1			
13.Eğitim Yeterliğine İlişkin Algı	.32**	.25**	.34**	.27**	-.05	.23**	.11	.01	.21**	-.22**	-.27**	.09	1		
14.Danışma Becerilerine İlişkin Kaygı	-.20**	-.11	-.21**	-.20**	.18**	-.15*	-.10	-.02	-.13*	.13*	.21**	-.11	-.26**	1	
15.Fiziki İmkanların Yeterliğine İlişkin Algı	.22**	.22**	.22**	.16*	-.00	.19**	.21**	-.01	.17**	-.16**	-.18**	-.07	.43**	-.14*	1

** $p < .01$; * $p < .05$

Tablo 7’deki kolerayon değerleri incelendiğinde psikolojik danışma öz yeterliği ve alt boyutları dışadönüklük, deneyime açıklık, yumuşakbaşlılık ve sorumluluk kişilik boyutları ile anlamlı düzeyde ve pozitif yönde ilişkili ancak duygusal dengesizlik kişilik özelliği ile anlamlı düzeyde fakat negatif ilişkilidir. Diğer ilişkiler açısından bakıldığında zaman psikolojik danışma öz yeterliği toplam puanları ve alt boyutları ile çalışma süresi, eğitim yeterliliğine ilişkin algı, fiziki imkanların yeterliliğine ilişkin algı ile anlamlı düzeyde ve pozitif yönde, durumluk -sürekli kaygı ve danışma becerilerine ilişkin kaygı düzeyi ile anlamlı düzeyde ve negatif yönde ilişkilidir.

Araştırmanın temel problemi olan psikolojik danışmanların kişilik özellikleri, durumluk-sürekli kaygı düzeyleri, çalışma süreleri ve geçmiş eğitim yaşantılarının yeterliliğine ilişkin algı düzeyleri psikolojik danışma öz yeterliklerini yordamakta mıdır? sorusuna yanıt bulmak için *doğrusal aşamalı regresyon analizi* yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 8’de sunulmuştur. Tablo 8

Aşamalı Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları

Modeller	Değişkenler	B	S	β	R ²
Model 1	Çalışma Süresi	1.45	.48	.20**	.04
Model 2	¹ EYİA	10.80	3.05	.24**	.15
	² DBİK	-3.56	2.54	-.09	
	³ FIYİA	4.56	2.23	.14**	
Model 3	Durumluk Kaygı	-.36	.36	-.08	.24
	Sürekli Kaygı	-1.01	.36	-.22**	
Model 4	Duygusal Dengesiz	-.23	.45	-.04	.42
	Dışadönük	.66	.39	.13	
	Deneyime Açıklık	.79	.52	.12	
	Yumuşakbaşlılık	1.73	.46	.26*	
	Sorumluluk	.56	.53	.07	

Not: 1.Eğitimi Yeterliliğine İlişkin Algı, 2. Danışma Becerilerine İlişkin Kaygı, 3. Fiziki İmkânların Yeterliliğine İlişkin Kaygı

(* p < .001 ; ** p < .013) Model 1 için R² = .04; p < .013, Model 2 için Δ R² = .15; p < .001, Model 3 için Δ R² = .24; p < .001, Model 4 için Δ R² = .42; p < .001.

Tablo 8 incelendiğinde, birinci adımda eşitliğe girilen çalışma süresinin, psikolojik danışma öz yeterliğini anlamlı şekilde yordadığı görülmüştür ($F_{(1,237)} = 9,69$; $p < .013$). Çalışma süresinin toplam varyansa katkısı % 4'tür ($R^2 = .04$). İkinci adımda eşitliğe geçmiş eğitim yaşantıları yeterliğine ilişkin algı düzeyi (EYİA, DBİK ve FİYİA) değişkenleri dahil edilmiştir. Geçmiş eğitim yaşantıları ile ilgili değişkenlerin toplam varyansa katkılarının % 11 ($R^2 = .11$) olduğu ve psikolojik danışma öz yeterliğini anlamlı bir şekilde yordadığı ($F_{(4,234)} = 11.66$; $p < .001$) görülmüştür. Ancak geçmiş eğitim yaşantıları ile ilgili değişkenlerden en fazla anlamlı katkıyı, danışmanlık eğitiminin yeterliğine ilişkin algı değişkeni sağlamıştır ($t = 3.55$; $p < .001$). Üçüncü adımda ise eşitliğe durumluk ve sürekli kaygı değişkenleri eklenmiştir. Durumluk ve sürekli kaygı değişkenlerinin toplam varyansa katkısı %9 ($R^2 = .09$) olduğu ve psikolojik danışma öz yeterliğini anlamlı düzeyde yordadığı ($F_{(6,232)} = 11.89$; $p < .001$) sonucuna varılmıştır. Ancak bu değişkenler içinde modele en fazla anlamlı katkı sağlayan değişken sürekli kaygı değişkeni olmuştur ($t = -2.83$; $p < .013$). Son adımda ise modele SDKT'nin alt boyutları olan duygusal dengesizlik, dışadönüklük, deneyime açıklık, yumuşakbaşlılık ve sorumluluk değişkenleri eklenmiştir. SDKT'nin alt boyutlarının psikolojik danışma öz yeterliğini açıklamaya olan katkısı %19 ($R^2 = .19$) ve anlamlı ($F_{(11,227)} = 15$; $p < .001$) olduğu sonucuna varılmıştır. Tüm bağımsız değişkenlerin modele katkısı %42'dir ($R^2 = .42$). SDKT'nin alt boyutlarından modele en fazla anlamlı katkısı olan yumuşakbaşlılık boyutu olmuştur ($t = 3.73$; $p < .001$).

BÖLÜM V

Tartışma

Bu araştırmanın temel amacı psikolojik danışmanların kişilik özelliklerinin, durumluk-sürekli kaygı düzeylerinin, çalışma sürelerinin ve geçmiş eğitim yaşantılarına ilişkin algılarının psikolojik danışma öz yeterlikleri üzerindeki yordayıcı etkisini araştırmaktır. Araştırmada psikolojik danışma öz yeterlik puanlarının kategorik değişkenlere göre farklılığını incelemek için *t* testi ve tek yönlü *ANOVA* analizleri yapılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre psikolojik danışma öz yeterlilik puanlarının (toplam ve alt boyutlardan alınan puanlar) cinsiyete göre farklılaşmadığı görülmüştür. Literatürde bu bulguyu destekleyen çalışmalar vardır. Örneğin, yapılan bir çalışmada (Uslu ve Arı, 2005) psikolojik danışmanların danışma beceri düzeyleri çeşitli değişkenlere göre incelemiş ve cinsiyete göre bir farklılaşma bulamamıştır. Başka bir çalışmada (Sali-Bilgiç, 2011) da psikolojik danışmanların psikolojik danışma öz yeterliklerinin cinsiyete göre farklılaşmadığını sonucuna ulaşılmıştır. Özteke (2011) tarafından yapılan çalışmada, diğer çalışmalarda olduğu gibi psikolojik danışma öz yeterliğinin cinsiyete göre farklılaşmadığı ortaya çıkmıştır.

Literatürde psikolojik danışma öz yeterliğinin cinsiyet göre farklılaştığını rapor eden çalışmalar bulunmaktadır. Örneğin, Gündüz ve Çelikkaleli (2009) tarafından yapılan çalışmada okul psikolojik danışmanı yetkinlik beklentisi puanları, kadınların lehine farklılaşma göstermiş ve cinsiyet bu araştırmada farklılaşmayı sağlayan bir değişken olmuştur. Başka bir çalışmada ise (Bodenhorn ve Skaggs, 2005) psikolojik danışma öz yeterliğinin cinsiyete göre farklılaştığını ifade etmişlerdir. Yaka (2005) ise, temel danışma yeterliklerinin cinsiyete göre farklılaştığını bulmuştur. Görüldüğü üzere literatürde cinsiyet değişkeni ile ilgili bulgular farklılık göstermektedir.

Araştırmanın diğer bir bulgusuna göre PDÖYÖ'den alınan puanlar lisans eğitimi dışında başka bir danışmanlık eğitim alanlar ile almayanlar açısından, eğitim alanların lehine anlamlı olarak farklılaşmıştır. Ancak bu farklılaşma sadece oturumu yönetme becerileri alt boyutunda ortaya çıkmıştır. Bu sonuca göre; lisans eğitimi dışında başka bir danışmanlık eğitimi alanların oturumu yönetme öz yeterliklerinin almayanlara göre daha yüksek olduğu söylenebilir. Ancak PDÖYÖ'nün toplam puan ve diğer alt boyutlarında başka bir eğitimi alıp-almamaya göre anlamlı olarak farklılık görünmese de başka bir danışmanlık eğitimi almış olan psikolojik danışmanların PDÖYÖ toplam puanları ile diğer boyuttaki puanların ortalamaları, almayanlara göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu durum; lisans eğitimi dışında alınan başka danışmanlık eğitimlerinin, psikolojik danışmanların danışma öz yeterlik algılarına olumlu katkı sağladığı şeklinde yorumlanabilir. Literatürde bu bulguları destekleyen çalışmalar bulunmaktadır. Örneğin, İkiz (2011) tarafından yapılan bir çalışmada psikolojik danışmanlara verilen danışma beceri eğitiminin empatik beceri puanlarını arttırdığını ifade etmiştir. Başka bir çalışmada ise (Arı, 2005) danışmanlık eğitimi alan psikolojik danışmanların psikolojik ve fiziksel dinleme danışma yeterliklerinin arttığını sonucuna ulaşılmıştır. Yapılan başka bir çalışmada ise; Al-Damarki (2004) beceri temelli danışmanlık eğitimlerinin psikolojik danışma öz yeterliğini arttırdığını ifade etmiştir. Lepkowski (2009) yaptığı bir çalışmada psikolojik danışman adaylarını standartlaştırılmış danışmanlık eğitime tabi tutmuş ve bu eğitimin danışman adaylarını danışma becerilerine olan güven düzeylerini arttırdığı sonucuna ulaşmıştır. Bütün bu çalışmalar göz önüne alındığında, lisans eğitimi dışında alınan başka danışmanlık eğitimlerinin, psikolojik danışma öz yeterliliğine olumlu katkı sağladığı söylenebilir.

Araştırmanın başka bir sonucuna göre PDÖYÖ'den alınan puanlarlar, eğitim düzeyine göre anlamlı olarak farklılaşmıştır. Ancak bu farklılaşma sadece oturumu yönetme öz yeterliği alt boyutunda ortaya çıkmıştır. Bu sonuca göre lisansüstü eğitime sahip olan psikolojik danışmanlar oturumu yönetme becerileri konusunda kendilerini, lisans eğitimi alanlara göre daha yeterli hissettikleri savunulabilir. Literatürde bu bulguları destekleyen çalışmalar bulunmaktadır. Örneğin, Özteke (2011) yaptığı bir çalışmada psikolojik danışma öz yeterliğinin eğitim düzeyine göre anlamlı olarak farklılaştığı sonucunu ulaştırmıştır. Başka bir çalışmada ise (Sali-Bilgiç, 2011) yaptığı çalışmada psikolojik danışma öz yeterliğinin lisans mezunu olan psikolojik danışmanların lehine farklılaştığını bulmuştur.

Literatürde psikolojik danışma öz yeterliğinin eğitim düzeyine göre farklılaşmadığını ifade eden çalışmalarda bulunmaktadır. Örneğin, Erkan (2011) tez çalışmasında çeşitli değişkenler açısından okul psikolojik danışma öz yeterliklerini incelemiş ve eğitim düzeyine göre öz yeterlik puanları arasında anlamlı bir farklılaşma bulamamıştır. Ayrıca Özgün (2007) psikolojik danışmanların yetkinlik beklentilerinin eğitim düzeyine göre farklılaşmadığını ifade etmiştir. Görüldüğü üzere literatürde psikolojik danışma öz yeterliğinin eğitim düzeyine göre farklılığı açısından çeşitli sonuçlar bulunmaktadır. PDÖYÖ'nün toplam puan ve diğer alt boyutları puanlarının ortalamaları eğitim düzeyine göre anlamlı bir farklılaşma göstermese de lisansüstü eğitime sahip olan psikolojik danışmanların puanları ortalamaları daha yüksektir. Bu durum; lisansüstü eğitimin psikolojik danışma öz yeterliğine olumlu katkısı olduğu şeklinde yorumlanabilir. Yapılan bu çalışmada psikolojik danışma öz yeterliğinin eğitim düzeyine göre farklılaşmanın sadece bir boyutta olması ve literatürdeki diğer çalışmalarda psikolojik danışma öz yeterliğinin eğitim düzeyine göre anlamlı olarak

farklılaşmaması, lisans ve lisansüstü eğitim içeriklerinin birbirine çok benzemesinden kaynaklanabileceği düşünülmektedir. Ayrıca araştırmaya katılan kişilerin çoğunlukla lisans mezunu olmasından dolayı lisansüstü eğitimin psikolojik danışma öz yeterliği üzerindeki yordayıcı etkisinin yeterince ortaya konulmadığı düşünülebilir.

Araştırmanın bulgularına göre psikolojik danışma öz yeterlik puanlarını çalışılan kurumun türüne göre anlamlı olarak farklılaşmamıştır. Bu sonuca göre; psikolojik danışmanların danışma öz yeterlikleri üzerinde çalışılan kurumun etkisinin olmadığı söylenebilir. Literatürde bu bulguları destekleyen çalışmalar bulunmaktadır. Örneğin; Gündüz ve Çelikkaleli (2009) psikolojik danışmanların mesleki yetkinlik inançları ile ilgili çalışmasında, yetkinlik puanlarının çalışılan kurumun türüne göre farklılaşmadığını rapor etmiştir. Başka bir çalışmada ise Yaka (2005) temel psikolojik danışma beceri yeterliklerinin çalışılan kurumun türüne göre farklılık bulamamıştır. Bu durumun; ilkökul, ortaokul ve liselerde sunulan psikolojik danışmanlık hizmetlerinin birbirine benzemesinden kaynaklandığı söylenebilir.

Özgün (2007) tarafından yapılan bir çalışmada ise psikolojik danışmanların yetkinlik beklentilerinin kurumunu türüne göre anlamlı olarak farklılaşmıştır. Yukarıda görüldüğü üzere çalışılan kurum türüne göre psikolojik danışma öz yeterliğin bazı araştırmalarda anlamlı olarak farklılaşsa da bazı araştırmada ise anlamlı bir fark ortaya çıkmamıştır.

Psikolojik danışmanların kişilik özelliklerinin, durumluk-sürekli kaygı düzeylerinin, çalışma sürelerinin ve geçmiş eğitim yaşantılarının yeterliğine ilişkin algı düzeylerinin psikolojik danışma öz yeterliği üzerindeki yordayıcı etkisini incelemek için aşamalı hiyerarşik regresyon analizi yapılmıştır. Çalışma süresi psikolojik danışma öz yeterliğini anlamlı bir şekilde yordamıştır. Bu bulgu, psikolojik danışmanların

çalışma süreleri arttıkça danışma öz yeterliği açısından kendilerini daha yeterli hissettikleri sonucuna işaret etmektedir. Psikolojik danışma öz yeterliğinin çalışma süresi ile olumlu yönde ilişkili olması literatürdeki birçok araştırma ile uyum göstermekle birlikte; bazı araştırmalar açısından farklılaşmaktadır. Örneğin, Gündüz ve Çelikkaleli (2009) tarafından yapılan çalışmada çalışma süresinin yetkinlik beklentisine olumlu yönde katkı sağladığı sonucuna ulaşmıştır. Tang ve arkadaşları (2004), Arı (2005), Özteke'nin (2011) yaptıkları araştırmalarda çalışma süresinin psikolojik danışma öz yeterliğine olumlu yönde katkı sağladığını ifade etmişlerdir. Bu sonuçlara göre yıllar içinde çalışarak danışma becerilerini daha fazla kullanan psikolojik danışmanların, danışma öz yeterliklerinin arttığı söylenebilir. Diğer bir araştırmada ise (Yaka, 2005) çalışma süresinin temel psikolojik danışma becerilerine herhangi bir katkısının olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

İkinci aşamada eşitliğe geçmiş eğitim yaşantılarının yeterliğine ilişkin algı düzeyi değişkenleri (eğitiminin yeterliğine ilişkin algı, danışma becerilerine ilişkin hissettiği kaygı, fiziki imkanların yeterliğine ilişkin algı) eklenmiştir. Geçmiş eğitim yaşantıları değişkenlerinin psikolojik danışma öz yeterliğine olumlu katkı sağladığı görülmüştür. Bu aşamada en fazla olumlu katkıyı sağlayan eğitimin yeterliğine ilişkin algı değişkeni olmuştur. Bu bulguya göre alınan danışmanlık eğitiminin (teorik, uygulama, süpervizyon) yeterliğine ilişkin algı yükseldikçe, psikolojik danışma öz yeterliğinin arttığı söylenebilir. Literatürde bu bulguları destekleyen araştırmalar bulunmaktadır. Erkan (2011) tez çalışmasında eğitim yaşantılarından memnuniyet düzeyi arttıkça; psikolojik danışmanı öz yeterliği yükseldiğini ifade etmiştir. Diğer açıdan Delini ve Hulse- Killachy (2005) tarafından yapılan bir çalışmada süpervizyon sürecinden duyulan memnuniyet düzeyinin psikolojik danışma öz yeterliğine olumlu

yönde katkı sağladığını bulmuştur. Bu görüşü destekler nitelikte olan araştırmalarda süpervizörü ile arasındaki iletişimi iyi olan ve süpervizöründen olumlu dönütler alan psikolojik danışman adaylarının, psikolojik danışma öz yeterlik algılarının yükseldiği sonucuna ulaşılmıştır (Daniels ve Larson, 2001; Büyükköze-Kavas, 2011). Chashwell ve Dooley' in (2001) yılında yapmış oldukları çalışmada psikolojik danışmanların almış oldukları danışmanlık eğitimi ile psikolojik danışma öz yeterliği arasında olumlu yönde ilişki olduğunu rapor etmişlerdir. Sonuç olarak; geçmiş dönemlerde alınmış olan danışmanlık eğitiminin yeterliğine olan inanç ve alınan eğitimden duyulan memnuniyet düzeyi yükseldikçe psikolojik danışma öz yeterliğinin arttığı fikri savunulabilir.

Üçüncü aşamada eşitliğe eklenen durumluk-sürekli kaygı düzeyi psikolojik danışma öz yeterliğine anlamlı ama negatif yönde bir katkı sağlamıştır. Bu iki değişken içerisinde modele en fazla katkıyı sağlayan değişken, sürekli kaygı değişkeni olmuştur. Bu bulgu sürekli kaygı düzeyi yüksek olan psikolojik danışmanların, psikolojik danışma öz yeterliklerinin düşük olduğu şeklinde yorumlanabilir. Literatürde bu bulgular destekleyen araştırmalar bulunmaktadır. Örneğin, Özgün (2007) ve Uslu (1999) tarafından yapılan araştırmalarda bu görüşü destekler şekilde psikolojik danışma öz yeterlik inancı ile stresten uzak durma ve kaygı seviyesinin düşüklüğü arasında pozitif yönde ilişkili olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Bu durum bize sahip olunan kaygı ile öz yeterlik arasındaki karşılıklı ilişkiyi hatırlatmaktadır. Bireylerin kaygı düzeyleri arttıkça, öz yeterlik algıları bu durumdan olumsuz etkilenmektedir (Özgün, 2007). Diğer açıdan ise öz yeterlik inancı düşük olan bireyler performansları ile ilgili çok fazla kaygılanmaktadırlar (Kesgin, 2006; Temiz, 2009). Bu nedenle sürekli kaygı yaşayan psikolojik danışmanlar kapasiteleri hakkında doğru değerlendirmeler yapmakta zorlandıkları için; psikolojik danışma öz yeterliklerinin düştüğü savunulabilir. Ayrıca öz

yeterlik tanımını hatırlayacak olursak; bireyin bilişsel, davranışsal becerilerini organize edebilme ve bunları kullanabilme gücü ile bir performansı sergileyip sergileyemeyeceğine olan güvenidir (Bandura, 1982; Jinks ve Morgan, 1999). Bu tanımdan hareketle kaygı düzeyi yüksek olan psikolojik danışmanların, danışma becerilerine ilişkin performanslarına güvenmedikleri ve bu durumun psikolojik danışma öz yeterliğini düşürdüğü söylenebilir. Ayrıca dikkati çeken diğer bir husus ise bu adımda eşitliğe eklenen durumluk-sürekli kaygı değişkenin, çalışma süresi ve geçmiş eğitim yaşantı değişkenlerinin psikolojik danışma öz yeterliğine olan katkısını düşürmesidir. Bu bulgu var olan kapasitenin ve deneyimin sergilenmesinde yaşanan kaygı düzeyinin önemli bir rolünün olduğunu şeklinde yorumlanabilir.

Dördüncü aşamada eşitliğe, araştırmanın başka bir değişkeni olan kişilik özellikleri (Duygusal Dengesiz, Dışadönük, Deneyime Açıklık, Yumuşakbaşlılık ve Sorumluluk) değişkeni eklenmiştir. Kolerayon tablosu (Tablo 7) incelendiğinde; kişilik özelliklerinin tüm boyutları ile PDÖYÖ ve alt boyutları arasında anlamlı bir ilişki olmasına rağmen, regresyon analizi sonucunda, modele anlamlı düzeyde ve olumlu katkıyı sadece yumuşakbaşlılık boyutu sağlamıştır. Bu bulgu yumuşak başlı kişilik özelliklerine sahip olan psikolojik danışmanların, psikolojik danışma öz yeterliklerinin yüksek olduğu şeklinde yorumlanabilir. Diğer açıdan; psikolojik danışma öz yeterliği ile dışadönük, deneyime açıklık, kişilik özellikleri arasında pozitif yönde ve anlamlı ancak duygusal dengesizlik ile negatif yönde ve anlamlı ilişki bulunmuştur. Bu sonuçlara göre deneyime açık, sorumluluk sahibi, duygusal olarak dengeli, deneyime açık ve yumuşakbaşlı olan kişilerin, psikolojik danışma öz yeterliklerinin yüksek olduğu söylenebilir. Literatürde bu sonuçları destekleyen çalışmalar bulunmaktadır. Örneğin, Wiggins ve Weslander (1979) tarafından yapılan çalışmada psikolojik danışma

performansı ile kişilik özellikleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmuş sosyal, sanatçı ve araştırmacı kişilik özelliklerine sahip psikolojik danışmanların danışma performanslarının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Başka bir çalışmada ise (Köseoğlu, 1994) psikolojik danışmanların dışa dönük olan, değişime açık, sabırlı ve hoşgörülü, kişiler arası ilişkileri kuvvetli kendilerinden hoşnut gibi kişilik özelliklerine sahip oldukları sonucuna ulaşmıştır. Pope ve Kline (1999) psikolojik danışma süreçlerinde etkili olan psikolojik danışmanların sıcakkanlı, kabul edici ve empatik bireyler olduklarını ifade etmişlerdir. Diğer bir çalışmada ise (Özgün, 2007) psikolojik danışmanların mesleki yetkinlik beklentilerinin uyum-uyumsuzluk, duygusal kararlılık, sosyal ilişkiler, anti-sosyal eğilimler gibi kişilik özellikleri ile anlamlı düzeyde ilişki olduğu bulunmuştur. Bu sonuçlar Corey'in (2008) ifade ettiği etkili psikolojik danışmanın kişilik özellikleri ile örtüşmektedir. Diğer açıdan kişilik özellikleri değişkeninin eşitliğe eklenmesi durumluk-sürekli kaygı değişkenlerinin açıklama düzeylerini düşmüştür. Bu durum bize kaygı durumu ile kişilik özellikleri değişkeninin nevrozizm/duygusal dengesizlik boyutu arasındaki muhtemel bir etkileşimi akla getirmektedir. Bu durum kişilik özellikleri ile kaygı arasındaki kuramsal bilgilerle uyum göstermektedir (İlhan, 2005; Merdan, 2013; Somer, Korkmaz ve Tatar, 2002; Yazgan-İnanç ve Yerlikaya, 2008).

Sonuç olarak, psikolojik danışma öz yeterliği puanları cinsiyete ve çalışılan kurumun türüne farklılaşmamıştır. Lisansüstü eğitim almış ve sürekli kaygı düzeyi düşük olan psikolojik danışmanların, danışma öz yeterliklerinin daha yüksek olduğu söylenebilir. Diğer açıdan, geçmiş eğitim yaşantılarının yeterliğine olan algının yüksek olması psikolojik danışma öz yeterliğine olumlu yönde katkı sağladığı ifade edilebilir.

Son olarak yumuşak başlı kişilik özelliklerine sahip olan psikolojik danışmanların, psikolojik danışma öz yeterliklerinin yüksek olduğu sonucuna ulaşılabilir.

BÖLÜM VI

Sonuç ve Öneriler

Bu bölümde, araştırma sürecinde toplanan verilerin analizlerinden elde edilen sonuçlara yer verilmiştir. Ayrıca tartışmalar ve bulgular çerçevesinde araştırmacılara ve alan çalışanlarına yönelik öneriler sunulmuştur.

6.1. Sonuçlar

Bu çalışmada literatürle uyumlu, ancak bazı açılardan farklılık gösteren psikolojik danışma öz yeterliği ile ilgili çalışmalara temel olabilecek şu sonuçlara ulaşılmıştır.

- Psikolojik danışma öz yeterliği ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki yoktur. Bu sonuç psikolojik danışma öz yeterliği ile ilgili alandaki çalışmaları destekler niteliktedir.
- Lisans eğitimi dışında başka danışmanlık eğitimi alanların oturumu yönetme becerileri konusunda kendilerini; anlamayanlara göre daha yeterli hissettikleri söylenebilir.
- Psikolojik danışmanların lisansüstü eğitim görmeleri, oturumu yönetme öz yeterliklerine olumlu katkı sağladığı görülmüştür.
- Psikolojik danışma öz yeterliği (toplam puan ve alt boyutları açısından) çalışılan kurumun türüne göre farklılaşmamıştır. Bu sonuç psikolojik danışma öz yeterliği ile ilgili alandaki çalışmaları destekler niteliktedir.
- Psikolojik danışma öz yeterliği toplam puanları ve alt boyutları çalışma süresi, durumluk-süreklilik kaygı, geçmiş eğitim yaşantıları ve kişilik özellikleri (duygusal dengesiz/nevrotizm, dışadönüklük, yumuşakbaşlılık/uyumluluk, sorumluluk ve deneyime açıklık) ile anlamlı düzeyde ilişkili olduğu görülmüştür.

- Çalışma süresi, psikolojik danışma öz yeterliğini anlamlı şekilde yordamaktadır. Başka bir ifade ile psikolojik danışmanların çalışma süreleri arttıkça psikolojik danışma öz yeterliklerinin arttığı düşünülmektedir.
- Sürekli kaygı düzeyi psikolojik danışma öz yeterliğini anlamlı şekilde yordamaktadır. Bu bulguya göre psikolojik danışmanların sürekli kaygı düzeyleri arttıkça, psikolojik danışma öz yeterliklerinin düştüğü söylenebilir.
- Geçmişte aldığı psikolojik danışmanlık eğitiminin (teorik, uygulama ve süpervizyon) yeterliğine ilişkin algı düzeyi psikolojik danışma öz yeterliğini anlamlı şekilde yordamaktadır. Diğer bir ifade ile psikolojik danışmanlar geçmişte aldıkları danışmanlık eğitimin yeterliğine ilişkin algı düzeyleri yükseldikçe psikolojik danışma öz yeterliklerinin yükseldiği söylenebilir.
- Yumuşabaşlılık / Uyumluluk kişilik özelliği psikolojik danışma öz yeterliğini anlamlı düzeyde yordamaktadır. Bu sonuca göre güvenilir, yardımsever, ılımlı, işbirliğini seven, kabul edici kişilik özelliklerine sahip psikolojik danışmanların, psikolojik danışma öz yeterliklerinin yüksek olduğu sonucuna ulaşılabilir.

6.2. Öneriler

Bu bölümde öneriler iki ayrı başlık altında ele alınmıştır. Birinci alt başlık, psikolojik danışman yetiştiren ve çalıştıran kurumlara yönelik önerileri ikinci alt başlık ise ileride bu konuyu çalışabilecek araştırmacılara yönelik geliştirilen önerileri barındırmaktadır.

6.2.1. Alan eğitimcilerine ve uygulayıcılarına yönelik öneriler

- Lisansüstü eğitimin psikolojik danışma üzerindeki etkisi alan yazındaki bazı araştırmalarla benzer şekilde ortaya koyulmuştur. Ancak lisansüstü eğitim açısından psikolojik danışmanların, psikolojik danışmanlık öz yeterlikleri, lisans mezunlarına

göre sadece oturumu yönetme becerileri öz yeterliği boyutunda farklılaşmıştır. Bu nedenle lisansüstü eğitimlerin psikolojik danışma becerileri eğitimi konusunda, danışmanlık becerilerine yönelik teorik ve uygulamalı eğitimlere daha fazla yer vermesi, psikolojik danışma öz yeterliğini olumlu yönde etkileyebilir.

- Psikolojik danışmanların lisans eğitimi dışında; danışmanlık becerileri ilgili başka eğitimler almalarının, psikolojik danışma öz yeterliklerine olumlu katkılar sağladığı görülmüştür. Bu nedenle psikolojik danışman yetiştiren kurumların, psikolojik danışman adayları için planlamış eğitim dışında, ekstra danışmanlık becerileriyle ilgili çeşitli eğitimler düzenlemeleri psikolojik danışma öz yeterliliğinin gelişmesinde faydalı olabilir. Ayrıca bünyesinde psikolojik danışman çalıştıran kurumların, danışmanlık becerileri ile ilgili hizmet içi eğitimler düzenlemeleri, alanda çalışan psikolojik danışmanların danışma öz yeterliklerine olumlu şekilde katkı sağlayabilir.
- Geçmiş dönemlerde aldıkları danışmanlık eğitiminin (teorik, uygulama ve süpervizyon) yeterliğine olan algının yüksek olması, psikolojik danışma öz yeterliğini olumlu yönde etkilediği düşünülmektedir. Bu açıdan danışmanlık eğitimi süreci içerisinde, psikolojik danışman adaylarının danışmanlık eğitiminin yeterliğine ilişkin görüşlerinin alınması önemlidir. Alınan bu görüşler doğrultusunda verilen danışmanlık eğitimdeki var olan eksikler/yanlılıklar giderilebilir ve bu sayede psikolojik danışman adaylarının aldıkları eğitimin yeterliğine olan algıları yükseltilerek ve psikolojik danışma öz yeterliklerine olumlu katkı sağlanabilir.

6.2.2. Araştırmacılara öneriler

- Literatürle benzer şekilde bu araştırmada; psikolojik danışma öz yeterliğinin cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır. İleride

yapılacak araştırmalarda psikolojik danışma öz yeterliğinin cinsiyet ve cinsiyet rollerine göre farklılaşma olup-olmadığı incelenebilir.

- Araştırmanın diğer bir bulgusuna göre PDÖYÖ'den alınan puanlarlar lisans eğitimi dışında başka bir danışmanlık eğitim alanlar ile almayanlar açısından eğitim alanların lehine anlamlı olarak farklılaşmıştır. Bu farklılaşma sadece oturumu yönetme alt boyutu ortaya çıkmıştır. Bu nedenle lisans eğitimi dışında alınan başka danışmanlık eğitimlerinin psikolojik danışma öz yeterliğine katkısının değerlendirildiği çalışmalara ihtiyaç vardır. Ayrıca psikolojik danışma öz yeterliğinin, lisans dışında alınan eğitimlerin süresi ve sayısı açısından incelendiği bir çalışma yapılabilir.
- Araştırmada yapılan analizlerin diğer bir sonucuna göre PDÖYÖ'den alınan puanlarlar, eğitim düzeyine göre anlamlı olarak farklılaşmıştır. Ancak araştırmaya katılan kişilerin çoğunlukla lisans mezunu olması, lisansüstü eğitimin psikolojik danışma öz yeterliğine olan katkısı yeterince açıklayamamış olabilir. Bu nedenle ileride yapılacak olan çalışmalarda daha fazla lisansüstü mezununa ulaşarak eğitim düzeyinin psikolojik danışma öz yeterliğine katkısı daha kapsamlı bir şekilde incelenebilir.
- Literatürle benzer şekilde bu araştırmada; psikolojik danışma öz yeterliğinin çalışılan kurumun türüne göre farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır. İleride yapılacak olan çalışmalarda psikolojik danışma öz yeterliğinin çalışılan kuruma göre farklılaşma olup-olmadığı araştırmak için daha geniş popülasyonlar ile çalışılabilir. Ayrıca psikolojik danışma öz yeterliğinin çalışılan kuruma göre farklılaşıp-farklılaşmadığı ile birlikte okul yönetiminin psikolojik danışmana yönelik tutumunun psikolojik danışma öz yeterliği üzerindeki etkisi incelenebilir.

- Bu araştırmada sreklik kaygı düzeyinin psikolojik danışma öz yeterliğini olumsuz etkilediği görülmüştür. İleride yapılacak olan çalışmalarda, mesleki kaygı düzeyinin psikolojik danışma öz yeterliği üzerindeki etkisi araştırılabilir. Ayrıca psikolojik danışmanların danışma becerilerine ilişkin kaygı leği geliştirme çalışması yapılabilir.
- Bu araştırmanın sonucuna göre geçmiş danışmanlık eğitimlerinin (teorik, uygulama ve süpervizyon) yeterliğine ilişkin algının yüksekliği, psikolojik danışma öz yeterliğini olumlu yönde etkilediği düşünülmektedir. Ancak bu araştırmanın çalışma grubunu alanda çalışan psikolojik danışmanlar oluşturmaktadır. İleride yapılacak olan araştırmalarda, bu çalışmanın değişkenlerini psikolojik danışma son sınıf öğrencilerini konu alan bir araştırmada tekrar inceleyebilir.

KAYNAKÇA

- Akkoyun, F. (1995). Psikolojik danışma ve rehberlikte unvan ve program sorunu: Bir inceleme ve öneriler. *Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2(6), 1-28.
- Akçalı, F.O. (1991). *Kaygı seviyesinin empatik beceriye etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Aksoy, V. ve Diken, İ. H. (2009). Rehber öğretmen özel eğitim öz-yeterlik ölçeği. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 10 (1), 29-37.
- Al-Darmaki, F.R. (2004). Counselor training, anxiety, and counseling self-efficacy: Implications for training psychology students from the united arab emirates university. *Social Behavior and Personality*. 32 (5), 429–439.
- Al-Darmaki, F. R. (2005). Counseling self-efficacy and its relationship to anxiety and problem-solving in United Arab Emirates. *International Journal for the Advancement of Counselling*, 27 (2).
- American School Counselor Association. (2012). *The ASCA National Model: A Framework For School Counseling Programs* Author: American School Counselor Ass.
- Arıca, T. ve Dilmaç, B. (2003). Psikolojik danışma ve rehberlik öğrencilerinin bir takım değişkenler açısından benlik saygısı ile mesleki benlik saygısı düzeylerinin incelenmesi. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(1), 1-8
- Asarlı, Z. (2012). *Okullarda çalışan psikolojik danışmanların okul psikolojik danışma öz yeterlik algılarının incelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi, İzmir.

- Atıcı, M., Özyürek, R. ve Çam, S. (2005). Okul danışmanlığı uygulamalarının yetkinlik beklentisi algıları ve mesleki benlik saygısı üzerindeki etkilerinin boylamsal olarak incelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 24, 7-26.
- Atıcı, M., Sanberk, İ. ve Ortakale, Y. (2010). Mesleki ve kişisel gelişim açısından pdr üçüncü sınıf öğrencilerin grup rehberlik etkinliklerine ilişkin görüşlerin incelenmesi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 20(3), 459-474.
- Atıcı, M. ve Ulusoy, Y. (2010). Psikolojik danışman adaylarının grup rehberlik etkinliklerini yürütürken kullandıkları psikolojik danışmanlık becerilerinin ve bu becerileri kullanmaya ilişkin yeterlik algılarının ve grup yönetimi sağlama yöntemlerinin incelenmesi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19(1), 62-81
- Aydın, D. (2007). *Sosyal öğrenme kuramı*.(1. Baskı) (Editör:E. Deniz). Ankara: Maya Akademi.
- Bacanlı, H., İlhan, T. ve Aslan, S. (2009). Beş faktör kuramına dayalı bir kişilik ölçeğinin geliştirilmesi: sıfatlara dayalı kişilik testi (SDKT). *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(2), 261-279.
- Baloğlu, M. ve Harris, M. B. C. (2003). Psikolojik danışma öğrencilerinin cinsiyet ve program türü ile kişilik özellikleri arasındaki ilişki. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2(20), 7-16.
- Bandura, A. (1977). Self-efficacy: toward a unifying theory of behavioral change. *Psychological review*, 84(2), 191.
- Bandura, A. ve Adams, N. E. (1977). Analysis of self-efficacy theory of behavioral change. *Cognitive therapy and research*, 1(4), 287-310.

- Bandura, A. (1982). Self-efficacy mechanism in human agency. *American psychologist*, 37(2), 122.
- Bandura, A. (1989). Human agency in social cognitive theory. *American psychologist*, 44(9), 1175.
- Bandura, A. (1993). Perceived self-efficacy in cognitive development and functioning. *Educational psychologist*, 28(2), 117-148.
- Bandura, A. (1997). *Self-efficacy: The exercise of control*. New York: Freeman
- Basım, H. N., Korkmazyürek, H. ve Tokat, A. O. (2008). Çalışanların öz yeterlik algılamasının yenilikçilik ve risk alma üzerine etkisi: Kamu sektöründe bir araştırma. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19, 121-130.
- Balcı, A. (2001). *Sosyal bilimlerde araştırma: Yöntem teknik ve ilkeler*. Ankara: PegemA Yayıncılık
- Bodenhorn, N., Skaggs, G. (2005). Development of the school counselor self-efficacy scale. *Measurement and Evaluation in Counseling and Development*, 38(1).
- Bolat, O. İ. (2011). Öz yeterlik ve tükenmişlik ilişkisi: Lider-üye etkileşiminin aracılık etkisi. *Ege Akademik Bakış*, 11(2), 255-266
- Butler, S.K., Constantine, M.G. (2005). Collective self-esteem and burnout in professional. *School Counselors. Professional School Counseling*, Vol 9(1), 55-62.
- Büyükikiz, K.K. (2011). *Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenlerin yazma becerileri ile öz yeterlik alguları arasındaki ilişki üzerine bir araştırma*. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı, Ankara.

- Büyükköze-Kavas, A. (2011). Bireysel ve grupla psikolojik danışma uygulamalarına yönelik bir değerlendirme. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 9(2), 411-432.
- Canbaz, S. (2001). *Samsun çıraklık merkezine devam eden çırakların sosyo-demografik, çalışma yaşamı özellikleri ve durumluk-süreklilik kaygı düzeylerinin değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, 19 Mayıs Üniversitesi, Halk Sağlığı Anabilim Dalı, Samsun.
- Cemaloğlu, N. ve Şahin, E. D. (2007). Öğretmenlerin mesleki tükenmişlik düzeylerinin farklı değişkenlere göre incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 15(2), 465-484.
- Cohen, L., Manion, L. ve Morrison, K. (2007). Observation. *Research methods in education*, 6, 396-412.
- Corey, G. (2008). *Psikolojik danışma, psikoterapi kuram ve uygulamaları* (Çev: T. Ergene). (1. baskı), Ankara: Mentis Yayıncılık.
- Crano, W.D. ve Brewer, M.B. (2002). *Principles and methods of social research*. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates Publishers.
- Costa Jr, P. T. ve McCrae, R. R. (1995). Domains and facets: Hierarchical personality assessment using the Revised NEO Personality Inventory. *Journal of personality assessment*, 64(1), 21-50.
- Cashwell, T. H.ve Dooley, K. (2001). The impact of supervision on counselor self-efficacy. *The Clinical Supervisor*, 20, 39-47.
- Cattell, R. B. (1965). A biometrics invited paper. Factor analysis: An introduction to essentials I. The purpose and underlying models. *Biometrics*, 21(1), 190-215.
- Çavuş, F.M. (2009). Gençlerde algılanan sosyal desteğin öz yeterlik inancına etkileri. *Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(2), 1-11.

- Çoban, A. E. ve Demir A. (2004). Güneydoğu Anadolu bölgesinde görev yapan psikolojik danışmanların tükenmişlik düzeyleri ve bazı demografik değişkenlerle tükenmişlik arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2 (28), 20-28.
- Cüceloğlu, D.(1993). *İnsan ve davranışı*. İstanbul : Remzi Kitabevi.
- Cüceloğlu, D. (1998). *İyi düşün doğru karar ver* (23. baskı). İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Dağ, İ. (1990). *Kontrol odağı, stresle başa çıkma stratejileri ve psikolojik belirti gösterme ilişkileri*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Delini, M. F. ve Hulse-Killacky, D. (2005). The relationship of supervisory styles to satisfaction with supervision and the perceived self-efficacy of master's- level counseling student., *Counselor Education and Supervision*, 44, 293-301.
- Daniels, J. A. ve Larson, L. M. (2001). The impact of performance feedback on counseling self-efficacy and counselor anxiety. *Counselor Education and Supervision*, 41(2), 120-130.
- Deniz, M.E, Dilmaç, B. ve Arıca, O.T.(2009). Engelli çocuğa sahip olan ebeveynlerin durumluk ve sürekli kaygı düzeylerinin ve yaşam doyumlarının incelenmesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 6(1), 953-968.
- Doğan, S. (1996). Türkiye’de psikolojik danışma ve rehberlik alanında meslek kimliğinin gelişimi ve bazı sorunlar. *Psikolojik Danışma ve Rehberlik dergisi*,2(7), 32-44.
- Doğan, S. (2000). Psikolojik danışman eğitiminde akreditasyonun gereği ve bir model önerisi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2(14), 31–38.

- Ekşi, F. (2006). *Rehber öğretmenlerin okul iklimi algıları ile kaygı düzeyleri arasındaki ilişki üzerine bir araştırma*. Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Erden, E.(2007). *Sınıf öğretmenlerinin fen öğretimi öz yeterlik inançlarının öğrencilerin tutumları ve akademik başarıları üzerindeki etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Erkan, Z. (2011). *Okul psikolojik danışmanı öz-yeterliğini yordamada eğitim yaşantılarına ilişkin memnuniyetin rolü*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi, Bursa.
- Eysenck, H. J. (1967). *The biological basis of personality* (Vol. 689). Transaction publishers.
- Eysenck, H. J. (1991). Dimensions of personality: 16, 5 or 3?—Criteria for a taxonomic paradigm. *Personality and individual differences*, 12(8), 773-790
- Friedlander, M. L., Keller, K. E., Peca-Baker, T. A. ve Olk, M. E. (1986). Effects of role conflict on counselor trainees' self-statements, anxiety level, and performance. *Journal of Counseling Psychology*, 33(1), 73.
- Gladding, S. (2000). *Counseling: A comprehensive profession (4th ed.)*. New Jersey: Prentice-Hall.
- Gündüz, B. ve Çelikkaleli, Ö. (2009). Okul psikolojik danışmanlarında mesleki yetkinlik inancı. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(1), 1-16.
- Gürol, A., Altunbaş, G.S. ve Karaaslan, N. (2010). Öğretmen adaylarının öz yeterlik inançları ve epistemolojik inançları üzerine bir çalışma. *E-Journal Of New World Sciences Academy (NWSA)*, 5(3), 1395-1404.

- Gültekin, A. (2006). *Psikolojik danışma ve rehberlik öğrencilerinin problem çözme becerilerinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Erzurum.
- Greason, P.B., Cashwell, C.S. (2009). Mindfulness and counseling selfefficacy: The mediating role of attention and empathy. *Counselor Education & Supervision*, 49, 2-19.
- Halverson, S. E., Miars, R. D. ve Livneh, H. (2006). An Exploratory Study of Counselor Education Students Moral Reasoning, Conceptual Level, and Counselor Self-Efficacy. *Counseling and Clinical Psychology Journal*, 3(1), 17-30.
- Hazır- Bıkmaz, F. (2006). *Eğitimde bireysel farklılıklar* (2. Baskı). (Ed: Y. Kuzgun ve D. Deryakulu). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Imam, S. S. (2007). *Sherer et al. General self-efficacy scale. Dimensionality, internal consistency, and temporal stability*. Presented at the Proceedings of the Redesigning Pedagogy: Culture, Knowledge and Understanding Conference, Singapore.
- İkiz, F.E. (2009). İlköğretim okullarında çalışan psikolojik danışmanların empati düzeylerinin incelenmesi. *Elementary Education Online*, 8(2), 346-356.
- İkiz, F.E. (2010). Psikolojik danışmanların tükenmişlik düzeylerinin incelenmesi. *Journal of Kirsehir Education Faculty*, 11(2).
- İkiz, F.E. (2011). Danışma beceri eğitiminin psikolojik danışmanların danışma becerilerine etkisi. *e-Journal of New World Sciences Academy*, 6(2), 1C0393.
- İlhan, T. (2005). *Öznel iyi oluşa dayalı mizah tarzı modeli*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.

- İlhan, T., Bacanlı, H. (2007). Mizah tarzları, kişilik özellikleri ve öznel iyi oluş: Bir model denemesi. (Turkish). *Journal Of Educational Sciences & Practices*, 6(11), 33-50.
- İstengel, A.M. (2006). *Okul rehber öğretmenlerinin kişilik özellikleri ve iş stresleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Yönetimi Bölümü, İstanbul
- Jinks, J. ve Morgan, V. (1999). Children's perceived academic self-efficacy: An inventory scale. *Clearing House*, 72(4), 224-230.
- Karasar, N. (1999). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kartopu, S. (2012). Lise öğrenci ve öğretmenlerinin durumluk ve sürekli kaygı düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 17(2), 147-170.
- Kaya, M. ve Varol, K. (2004). İlahiyat Fakültesi öğrencilerinin durumluk-süreklilik kaygı düzeyleri ve kaygı nedenleri. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 17, 31-63.
- M. (1994). *Psikolojik danışma ve rehberlik*. (8. Baskı). Özerler Matbaası: Ankara.
- Kepçeoğlu, M. (1999). *Psikolojik danışma ve rehberlik*. İstanbul: Alkım Yayınevi.
- Keskin, G. ve Orgun, F. (2006). Öğrencilerin öz etkililik-yeterlilik düzeyleri ile başa çıkma stratejilerinin incelenmesi. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 7(2), 92-99.
- Kesgin, E. (2006). *Okulöncesi öğretmenlerinin öz-yeterlilik düzeyleri ile problem çözme yaklaşımlarını kullanma düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Denizli ili örneği). Yüksek lisans tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Pamukkale Üniversitesi, Denizli.

- Korkut, F.(2007). Psikolojik danışmanların mesleki rehberlik ve psikolojik danışmanlıkla ilgili düşünceleri ve uygulamaları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitimi Fakültesi Dergisi*, 7, 187-197.
- Köknel, Ö. (1985). *Kaygıdan Mutluluğa Kişilik*. İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.
- Köseoğlu, S.M. (1994). *Psikolojik danışmanların empatik becerilerinin ve kişilik özelliklerinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Larson, L. M., Suzuki, L. A., Gillespie, K. N., Potenza, M. T., Bechtel, M. A. ve Toulouse, A. L. (1992). Development and validation of the counseling self-estimate inventory. *Journal of Counseling Psychology*, 39(1), 105.
- Larson, L M. ve Daniels, J. A. (1998). Review of the counseling self-efficacy literature. *The Counseling Psychologist*, 26, 179-218.
- Leach, M. M., Stoltenberg, C. D., McNeill, B. W. ve Eichenfield. G. A. (1997). Self-efficacy and counselor development: Testing the integrated developmental model. *Counselor Education and Supervision*, 37(2), 115-124.
- Lent, R. W., Hill, C. E. ve Hoffman, M. A. (2003). Development and validation of the counselor activity self-efficacy scales. *Journal of Counseling Psychology*, 50(1), 97-108.
- Lepkowski W. J. ve Packman J. (2005). Can counselor learn to accurately assess. Their skills? A study of counselor- in-training self-assessments”
<http://counselingoutfitters.com/Lepkowski.htm>.
- Lepkowski, W. (2009). Comparing self and expert assesmennts of counseling skills before and after skills traing, and graudation. *Education*, 129(3), 363-371.

- McCrae, R. R. ve Costa, P. T. (1985). Updating Norman's" adequacy taxonomy": Intelligence and personality dimensions in natural language and in questionnaires. *Journal of personality and social psychology*, 49(3), 710.
- McCrae, R. R. ve John, O. P. (1992). An introduction to the five-factor model and its applications. *Journal of personality*, 60(2), 175-215.
- McCrae, R. R. ve Costa Jr, P. T. (2004). A contemplated revision of the NEO Five-Factor Inventory. *Personality and Individual Differences*, 36(3), 587-596.
- Melchert, T., Hays, V.L., Wiljanen, L, M. ve Kolocek, A.K. (1996). Testing models of counselor development with a measure of counseling self-efficacy. *Journal of Counseling and Development*, 74, 640-646.
- Merdan, E. (2013). Beş faktör kişilik kuramı ile iş değerleri ilişkisinin incelenmesi: Bankacılık sektöründe bir araştırma *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Elektronik Dergisi*, 4(7).
- Milner, H. R. ve Hoy, A. W. (2003). A case study of an African American Teacher's self-efficacy, stereotype threat, and persistence. *Teaching and Teacher Education*, 19, 263-276.
- Mulholland, J. ve Wallace, J. (2001). Teacher induction and elementary science teaching: Enhancing self-efficacy. *Teaching and Teacher Education*, 17(2), 243-261.
- Öner, N.,& Le Compte, A. (1998). *Süreksiz Durumluk / Sürekli Kaygı Envanteri el Kitabı*.(2. Basım) İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi. Yayınları.
- Özabacı, N., İşmen, E., & Yıldız, A. (2004). Psikolojik danışmanların ideal özellikleri ile yılgınlık düzeylerinin karşılaştırması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 10(1), 8-25.

- Özdemir, A. ve Yapıcı, E. (2010). Öğretmen adaylarının çevre sorunlarına yönelik farkındalık ve ilgi düzeylerinin karşılaştırılması. *Anadolu Doğa Bilimleri Dergisi*, 1(1), 48-56.
- Özer, R. (1998). *Rehber öğretmenlerde tükenmişlik düzeyi, nedenleri ve çeşitli değişkenlere göre incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon.
- Özgün, M. S. (2007). *Okul psikolojik danışmanlarının kişilik özellikleri ile mesleki öz-yeterlik beklentileri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Özguven, İ. E. (1994). *Psikolojik Testler*. Ankara: PDREM Yayınları
- Özteke, H.İ. (2011). *İlköğretim okullarında çalışan psikolojik danışmanların sosyal karşılaştırma ve öz bilinç düzeyleri ile psikolojik danışma öz yeterlik inancı arasındaki ilişki*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi.
- Özyürek, R. Çam, S. ve Kılıç-Atıcı, M. (2007). Psikolojik danışman eğitiminde okullardaki rehberlik uygulamalarının önerilen özellikleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 7, 555-588.
- Özyürek, R. (2009). Okullarda psikolojik danışma ve rehberlik uygulamaları ve öğrencilere sağlanan süpervizyon olanakları: Ulusal bir tarama çalışması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 32, 54-63.
- Özyürek, R. (2010). Psikolojik danışma ve rehberlik lisans programı öğrencilerinin yaptıkları okul psikolojik danışmanlığıyla ilgili uygulamaların saptaması. *Eğitim Ve Bilim*, 35(156), 160
- Pajares, F. (2002). Gender and perceived self-efficacy in self-regulated learning. *Theory Into Practice*, 41(2), 116-125.

- Paksoy, Z. (2003). *Rehber ve psikolojik danışmanlarda stres kaynaklarının incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Palti, C. (2012). *Üniversiteye hazırlanan lise son sınıf öğrencilerinde yüksek öğretim sınavına giriş öncesi ve sonrasında benlik saygısı, sınav kaygısı ve durumluksürekli kaygı düzeyleri*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Pamukçu, B. (2012). *Psikolojik danışman adaylarının psikolojik danışma öz yeterlik algılarının incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara.
- Pamukçu, B. ve Demir, A. (2013). Psikolojik Danışma Öz Yeterlik Ölçeği Türkçe Formunun Geçerlilik ve Güvenirlilik Çalışması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 5(40), 212-221.
- Pope, V. T. ve Kline, W. B. (1999). The personal characteristics of effective counselors: What 10 experts think. *Psychological Reports*, 84(3c), 1339-1344
- Sali-Bilgiç, H. (2011). *Rehber öğretmenlerin (psikolojik danışmanların) öz yeterlikleri*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya, Türkiye.
- Sav, İ. (2007). *Psikolojik danışman ve rehber öğretmenlerin kişilik özellikleri ile stresle başa çıkma stratejileri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Seğmenli, S. (2001). *Rehber öğretmenlerin tükenmişlik düzeylerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

- Sevim, S.A. ve Hamamcı Z. (1999). Psikolojik danışmanların mesleki doyumları ile mesleki yeterlikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2(12), 39-40.
- Spielberger, C. D. (1980). *Test anxiety inventory*. John Wiley & Sons, Inc.
- Somer, O., Korkmaz, M. ve Tatar, A. (2002). Beş faktör kişilik envanterinin geliştirilmesi-I: Ölçek ve alt ölçeklerin oluşturulması. *Türk Psikoloji Dergisi*, 17(49), 21-33.
- Soresi, S., Nota, L. ve Lent, R. W. (2004). Relation of Typea Amount of Training to Career Counseling Self-Efficacy in Italy. *The Career Development Quarterly*, 52(3), 194-201.
- Şeyhoğlu, M. (2005) *Öğretmenlerin ve yöneticilerin bilgisayar kaygı düzeyleri*. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Şirin, A., Kavak, O. ve Ertem, G. (2003). Doğumhane stajına çıkan öğrencilerin durumluk-sürekli kaygı düzeylerinin belirlenmesi. *Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu Dergisi*, 7(1), 27-32.
- Tatlılıoğlu, K. (1999). *Rehberlik ve psikolojik danışmanlık servisinden beklentiler üzerine bir araştırma*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Tang, M., Addison, K. D., LaSure-Bryant, D., Norman, R., O'Connell, W. ve Stewart-Sicking, J. A. (2004). Factors that influence self-efficacy of counseling students: An exploratory study. *Counselor Education & Supervision*, 44,70-81.
- Taşdelen-Karçkay, A. (2008). Farklı Eğitim Programı Mezunu Psikolojik Danışmanların Mesleki Yeterlikleri ve İş Doyumlarının İncelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24, 24-35.

- Taşkın, D., Aydın, F., Akşan, E. ve Güven, B. (2012). İlköğretim Öğrencilerinin Problem Çözmeye Yönelik İnanç ve Öz Yeterlik Algıları İle Rutin ve Rutin Olmayan Problemlerdeki Başarıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *e-Journal of New World Sciences Academy*, 7(1), 1C074.
- Temiz, M. (2009). Halk eğitim merkezinde görevli mesleki-teknik ve sosyal-kültürel kursları öğretmenlerinin öz yeterlik düzeylerinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Türkçapar, Ü. (2012). Güreşçilerin farklı değişkenler açısından durumlu ve sürekli kaygı düzeylerinin incelenmesi. *GEFAD / GUJGEF*, 32 (1), 129-140.
- Türkmen, E. (2009). *İş karakteristikleri ve algılanan örgütsel destek kavramlarının öz yeterlik inancı ile ilişkisi ve öz yeterlik inancının çalışan performansı üzerine etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Ana Bilim Dalı, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Tınar, M. Y. (1996). *Çalışma Psikolojisi*. (1. Baskı). İzmir.
- Urbani, S., Smith, M. R., Maddux, C. D., Smaby, M. H., Torres-Rivera, E. ve Crews, J. (2002). Skillbased training and counseling self-efficacy. *Counselor Education & Supervision*. 42, 92–106.
- Uslu, M. (1999). *Resmi eğitim kurumlarında çalışan psikolojik danışma ve rehberlik uzmanlarının iş doyumu ve tükenmişlik düzeylerinin danışmanların denetim odağı ve bazı değişkenlere göre karşılaştırılması*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Uslu, M. (2005). *Psikolojik danışmanların danışma becerilerinin geliştirilmesi*. Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.

- Uslu, M. ve Arı, R. (2005). Psikolojik danışmanların danışma becerisi düzeylerinin incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14, 509-519.
- Ültanır, E. (2005). Türkiye’de psikolojik danışma ve rehberlik (PDR) mesleği ve psikolojik danışman eğitimi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(1), 102-111.
- Wiggins, J. D. ve Weslander, D. L. (1979). Personality characteristics of counselors rated as effective or ineffective. *Journal of Vocational Behavior*, 15(2), 175-185.
- Whiston, S. C. ve Coker, J. K. (2000). Reconstructing clinical training: Implications from research. *Counselor Education and Supervision*, 39 (4). Retrieved June 18, 2007 from EBSHCO Database.
- Voltan-Acar, N. (2008) *Grupla Psikolojik Danışma İlke ve Teknikleri*. Ankara: Nobel.
- Yaka, B. (2005). *Psikolojik danışmanların temel psikolojik danışma becerilerine ilişkin yeterlik düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi, İzmir.
- Yanbastı, G.(1996), *Kişilik Kuramları*. İzmir: Ege Üniversitesi Basımevi.
- Yavuzer, Y. ve Koç, M. (2002) Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Öğretmen Yetkinlikleri Üzerinde Bir Değerlendirme. *Niğde Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1 (1), 35-43.
- Yazgan-İnanç, B. ve Yerlikaya, E.E. (2008). *Kişilik Kuramları*.(1 Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Yiyit, F. (2001). *Okul psikolojik danışmanlarının yetkinlik beklentilerini ölçmeye yönelik bir ölçek geliştirme çalışması*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana.

Yılmaz-Erseven, N. (1993). *Üniversite öğrencilerinde stres düzeyleri, psikopatoloji ve stresle başa çıkma*. Yüksek lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.

Yüksel, F.Ş. (2002). Bazı değişkenlerin yönetici adaylarının, okul psikolojik danışmanlarından görev beklentileri düzeylerine etkisi. *Eğitim ve Bilim*, 27(123), 13- 21.

Yürür, S. (2009). Yöneticilerin çatışma yönetim tarzları ve kişilik özellikleri arasındaki ilişkinin analizine yönelik bir araştırma. *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 10(1), 23-42.

<http://duygubuga.blogspot.com/2012/09/eysenckin-kisilik-kuram.html>.

EK-1

Regresyon Analizine Katılan Değişkenlerin İstatiksel Sonuçları

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	T	Sig.	Collinearity Statistics	
		B	Std. Error	Beta	Tolerance	VIF	B	Std. Error
1	(Constant)	170,884	56,901		3,003	,003		
	TPDÖY	-,080	,126	-,052	-,635	,526	,586	1,707
	duyengesiz	-1,729	,848	-,171	-2,038	,043	,552	1,813
	disdonuk	1,342	,767	,172	1,750	,081	,404	2,474
	deneyim	-,983	1,031	-,096	-,953	,341	,383	2,613
	yumusakB	,520	,891	,054	,584	,560	,457	2,189
	sorumluluk	-2,551	,995	-,222	-2,562	,011	,517	1,934
	TDurum	-,005	,654	-,001	-,007	,994	,502	1,990
	Tsürek	,992	,676	,145	1,467	,144	,396	2,523
	egtyeterli	11,247	5,288	,160	2,127	,034	,685	1,460
	becerikaygi	3,265	4,356	,050	,750	,454	,878	1,139
	fizikimkan	-4,448	3,863	-,082	-1,151	,251	,766	1,306

Regresyon Analizine Katılan Değişkenler Arasındaki Çoklu Değişim Tablosu

Model	Dimension	Variance Proportions													
		Eigenvalue (Constant)	Condition Index	(Constant)	TPDÖY	duygus aldenge siz	disadönü k	deneyi m	yumusak B	sorumlulu k	Tdur um	Tsürek	egityeterl i	becerik aygı	fizikimkan
1	1	11,344	1,000	,00	,00	,00	,00	,00	,00	,00	,00	,00	,00	,00	,00
	2	,249	6,747	,00	,00	,02	,00	,00	,00	,00	,02	,02	,05	,03	,16
	3	,131	9,288	,00	,01	,05	,01	,00	,01	,01	,02	,01	,01	,01	,35
	4	,087	11,433	,00	,00	,01	,00	,00	,00	,00	,02	,01	,21	,43	,31
	5	,068	12,918	,00	,00	,01	,00	,00	,00	,00	,04	,01	,49	,36	,14
	6	,044	16,001	,00	,00	,56	,02	,00	,00	,01	,20	,02	,09	,03	,01
	7	,026	21,087	,00	,00	,01	,10	,01	,03	,03	,44	,34	,00	,04	,00
	8	,017	26,114	,01	,60	,11	,15	,01	,00	,06	,01	,13	,06	,00	,00
	9	,013	29,467	,01	,17	,06	,25	,00	,09	,21	,18	,41	,00	,01	,00
	10	,010	33,586	,01	,12	,02	,04	,33	,11	,49	,05	,00	,03	,03	,00
	11	,006	43,471	,33	,10	,00	,33	,53	,14	,15	,01	,05	,03	,04	,02
	12	,005	47,474	,65	,00	,16	,11	,10	,61	,04	,01	,00	,02	,01	,02

EK-2

Tek Yönlü ANOVA Sonuç Tablosu

		N	Mean	Std. Deviation	Std. Error	95% Confidence Interval for			
						Mean		Minimum	Maximum
			Lower Bound	Upper Bound	Lower Bound	Upper Bound	Lower Bound	Upper Bound	
TPDÖY	ilkokul	59	271,5085	43,75298	5,69615	260,1064	282,9106	162,00	362,00
	ortaokul	68	266,5441	52,24438	6,33556	253,8983	279,1900	128,00	344,00
	lise	69	267,8696	45,53115	5,48131	256,9318	278,8073	151,00	348,00
	Total	196	268,5051	47,26884	3,37635	261,8463	275,1639	128,00	362,00
Yardimbec	ilkokul	59	106,0678	13,13047	1,70944	102,6460	109,4896	80,00	131,00
	ortaokul	68	105,1765	14,98451	1,81714	101,5494	108,8035	67,00	128,00
	lise	69	105,4348	14,77625	1,77885	101,8851	108,9844	75,00	130,00
	Total	196	105,5357	14,30739	1,02196	103,5202	107,5512	67,00	131,00
OturYonbec	ilkokul	59	70,6949	13,30835	1,73260	67,2267	74,1631	17,00	90,00
	ortaokul	68	69,9559	16,00507	1,94090	66,0818	73,8299	17,00	90,00
	lise	69	69,7681	15,44834	1,85976	66,0570	73,4792	11,00	90,00
	Total	196	70,1122	14,96895	1,06921	68,0035	72,2209	11,00	90,00
Danzorbec	ilkokul	59	88,7458	21,47058	2,79523	83,1505	94,3410	34,00	132,00
	ortaokul	68	85,7794	25,90617	3,14158	79,5088	92,0500	24,00	121,00
	lise	69	86,8406	20,39292	2,45502	81,9417	91,7395	35,00	121,00
	Total	196	87,0459	22,67548	1,61968	83,8516	90,2403	24,00	132,00

EK-3**DEMOGRAFİK BİLGİ FORMU**

Bu çalışmanın amacı; alanda çalışan psikolojik danışmanların danışmanlık becerilerini kullanma düzeylerini etkileyen faktörleri araştırmaktır. Çalışmada sizden beklenen form ve ölçekleri dikkatlice okumanız ve çalışmanın sağlıklı sonuç vermesi için samimiyetle sorulara cevap vermenizdir. Vereceğiniz cevapların bilimsel bir çalışmada kullanılacak olmasından ötürü, lütfen tüm soruları hassasiyetle cevaplandırınız. Cevaplarınız sadece bilimsel amaçlı kullanılacak ve bilgilerin gizliliği korunacaktır.

Çalışma için ayırmış olduğunuz zamanınızdan ve vermiş olduğunuz bilgilerden dolayı şimdiden teşekkür ederim.

Faruk Caner YAM

Gaziosmanpaşa Üniversitesi

PDR Y.Lisans Öğrencisi

1.Cinsiyetiniz : **E**() **K**()

2.Yaşınız:

3.Medeni durumuz: **Evli**() **Bekar**()

4.Mezun olduğunuz üniversite ve bölüm:

5.Meslekteki çalışma yılınız:

6. Çalıştığınız kurum: **İlkokul**() **Ortaokul**() **Lise**() **RAM**()

Özel Eğitim-İş Okulları() **Rehabilitasyon Merkezleri**()
Üniversite()

7.En son eğitim durumuz: **Lisans**() **Y.Lisans**() **Doktora**()

8. Üniversite eğitimi dışında danışmanlıkla ilgili bir eğitim aldınız mı? **Evet**() **Hayır**()

9. Danışmanlık eğitimleriniz sırasında kaç saat danışma uygulaması yapmıştınız?

10. Danışmanlık eğitimleriniz sırasında kaç danışanla çalışmıştınız?.....

11.Danışmanlık eğitimleriniz sırasında kaç saat süpervizyon almıştınız?

12. Lisans/Yüksek lisan/doktora eğitiminiz döneminde hangi kurama göre süpervizyon aldınız?

.....

13. Şu an hangi psikolojik danışma yaklaŐımını ya da yaklaşımlarını takip ediyor sunuz?

.....

Sorular	HiÇ ÇOK				
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
14. Danışmanlık eğitiminiz sizce ne kadar yeterliydi?	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
15. Sűpervizyon aldıĐınız dűnemdeki danıŐmanlık becerilerinizin yeterliliĐine iliŐkin kaygı dűzeyiniz?	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
16.EĐitim aldığınız űniversite fiziki imkânları aÇısından (danıŐma yapabilme aÇısından) yeterli miydi?	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)

EK-4**DURUMLUK-SÜREKLİ KAYGI ÖLÇEĞİ FORM-1**

YÖNERGE: Aşağıda kişilerin kendilerine ait duygularını anlatmada kullandıkları bir takım ifadeler verilmiştir. Her ifadeyi okuyun, sonra da o anda nasıl hissettiğinizi ifadelerin sağ tarafındaki parantezlerden uygun olanını işaretlemek suretiyle belirtin. Doğru ya da yanlış cevap yoktur. Herhangi bir ifadenin üzerinde fazla zaman sarf etmeksizin anında nasıl hissettiğinizi gösteren cevabı işaretleyin.

		HİÇ	BİRAZ	ÇOK	TAMAMİY E
1.	Şu anda sakinim	(1)	(2)	(3)	(4)
2.	Kendimi emniyette hissediyorum	(1)	(2)	(3)	(4)
3	Su anda sinirlerim gergin	(1)	(2)	(3)	(4)
4	Pişmanlık duygusu içindeyim	(1)	(2)	(3)	(4)
5.	Şu anda huzur içindeyim	(1)	(2)	(3)	(4)
6	Şu anda hiç keyfim yok	(1)	(2)	(3)	(4)
7	Başıma geleceklerden endişe ediyorum	(1)	(2)	(3)	(4)
8.	Kendimi dinlenmiş hissediyorum	(1)	(2)	(3)	(4)
9	Şu anda kaygılıyım	(1)	(2)	(3)	(4)
10.	Kendimi rahat hissediyorum	(1)	(2)	(3)	(4)
11.	Kendime güvenim var	(1)	(2)	(3)	(4)
12	Şu anda asabım bozuk	(1)	(2)	(3)	(4)
13	Çok sinirliyim	(1)	(2)	(3)	(4)
14	Sinirlerimin çok gergin olduğunu hissediyorum	(1)	(2)	(3)	(4)
15.	Kendimi rahatlamış hissediyorum	(1)	(2)	(3)	(4)
16.	Şu anda halimden memnunum	(1)	(2)	(3)	(4)
17	Şu anda endişeliyim	(1)	(2)	(3)	(4)
18	Heyecandan kendimi şaşkına dönmüş hissediyorum	(1)	(2)	(3)	(4)
19.	Şu anda sevinçliyim	(1)	(2)	(3)	(4)
20.	Şu anda keyfim yerinde.	(1)	(2)	(3)	(4)

DURUMLUK-SÜREKLİ KAYGI ÖLÇEĞİ FORM –2

YÖNERGE: Aşağıda kişilerin kendilerine ait duygularını anlatmada kullandıkları bir takım ifadeler verilmiştir. Her ifadeyi okuyun, sonra da o anda nasıl hissettiğinizi ifadelerin sağ tarafındaki parantezlerden uygun olanını işaretlemek suretiyle belirtin. Doğru ya da yanlış cevap yoktur. Herhangi bir ifadenin üzerinde fazla zaman sarf etmeksizin **anında** nasıl hissettiğinizi gösteren cevabı işaretleyin.

		Hiç Biz Zaman	Bazen	Çok Zaman	Hemen Hemem Her Zaman
21.	Genellikle keyfim yerindedir	(1)	(2)	(3)	(4)
22	Genellikle çabuk yorulurum	(1)	(2)	(3)	(4)
23	Genellikle kolay ağlarım	(1)	(2)	(3)	(4)
24	Başkaları kadar mutlu olmak isterim	(1)	(2)	(3)	(4)
25	Çabuk karar veremediğim için fırsatları kaçıtırım	(1)	(2)	(3)	(4)
26.	Kendimi dinlenmiş hissediyorum	(1)	(2)	(3)	(4)
27.	Genellikle sakin, kendine hakim ve soğukkanlıyım	(1)	(2)	(3)	(4)
28	Güçlüklerin yenemeyeceğim kadar biriktiğini hissedirim	(1)	(2)	(3)	(4)
29	Önemsiz şeyler hakkında endişelenirim	(1)	(2)	(3)	(4)
30.	Genellikle mutluyum	(1)	(2)	(3)	(4)
31	Her şeyi ciddiye alır ve endişelenirim	(1)	(2)	(3)	(4)
32	Genellikle kendime güvenim yoktur	(1)	(2)	(3)	(4)
33.	Genellikle kendimi emniyette hissedirim	(1)	(2)	(3)	(4)
34	Sıkıntılı ve güç durumlarla karşılaşmaktan kaçınıyorum	(1)	(2)	(3)	(4)
35	Genellikle kendimi hüzünlü hissedirim	(1)	(2)	(3)	(4)
36.	Genellikle hayatımdan memnunum	(1)	(2)	(3)	(4)
37	Olur olmaz düşünceler beni rahatsız eder	(1)	(2)	(3)	(4)
38	Hayal kırıklıklarımı öylesine ciddiye alırım ki hiç unutmam	(1)	(2)	(3)	(4)
39.	Aklı başında ve kararlı bir insanım	(1)	(2)	(3)	(4)
40	Son zamanlarda kafama takılan konular beni tedirgin ediyor	(1)	(2)	(3)	(4)

EK-6

**Psikolojik Danışma Öz Yeterlik Ölçeği
(Örnek Maddeler)**

Genel Yönerge: Bu ölçek üç bölümden oluşmaktadır. Her bölüm çeşitli psikolojik danışman davranışlarını sergilemekteki veya psikolojik danışma sürecine özgü sorunlarla baş edebilmedeki becerilerinizle ilgili inançlarınız hakkında ifadeler içermektedir. Sizden nasıl görünmek istediğiniz veya gelecekte nasıl görünebileceğinizden çok şu andaki yeteneklerinize dair inancınızı yansıtan içten cevaplar beklenmektedir. Aşağıdaki ifadelerin doğru ya da yanlış cevapları yoktur. Lütfen her madde için cevabınızı en iyi yansıtan rakamı işaretleyiniz.

Bölüm-1 Yönerge: Gelecek hafta boyunca yürüteceğiniz psikolojik danışma oturumlarında danışanlarınızın çoğu ile aşağıda verilen genel yardım becerilerini ne derece etkili kullanacağınıza olan güveninizi belirtiniz.

MADDELER		Hiç Güvenmiyorum			Biraz Güveniyorum			Tam Olarak Güveniyorum		
1	Dikkati verme (fiziksel olarak danışana yönelme)	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)
2	Dinleme (danışanların iletmiş mesajları kavrama ve anlama)	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)
3	Yeniden ifadelendirme (danışanın söylediğini kısa-öz, somut ve açık bir biçimde tekrar etme veya başka bir şekilde ifade etme)	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)
4	Açık uçlu sorular (danışanlara duygularını veya düşüncelerini netleştirmelerine veya keşfetmelerine yardımcı olacak sorular sorma)	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)
5	Duygu yansıtma (danışanın ifadelerini duygularına vurgu yaparak tekrar etme veya başka bir şekilde ifade etme)	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)
6	Keşif için kendini açma (geçmişiniz, yetkinliğiniz veya duygularınız ile ilgili kişisel bilgilerinizi açma)	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)
7	Amaçlı sessizlik (danışanların duygu ve düşünceleriyle baş başa kalmalarını sağlamak için sessizlikten yararlanma)	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)

ÖZGEÇMİŞ

Adı, Soyadı: Faruk Caner YAM

Doğum Yeri, Yılı: Konak / 1989

Medeni Durumu: Evli

İletişim Adresi: farukcaneryam@hotmail.com

ÖĞRENİM DURUMU

2011-2014: Yüksek Lisans, Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Yüksek Lisans Programı.

2007-2011: Lisans, Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Ana Bilim Dalı.

İŞ DURUMU

2011-2012: Niksar 60. Yıl Cumhuriyet İlköğretim Okulu Niksar/ Tokat.

2012-2013: Çat Şehit Üsteğmen Ragıp Yılmaz İlkokul Merkez/ Tokat.

2013- ... :Kemal Arat İlkokulu Merkez / Tokat

